

ANATOL MĂCRIȘ

TRĂIND CU GÂNDUL A DOUA OARĂ

vol. 2

editura PACO

Dr. Anatol Măcriș

*

TRĂIND CU GÂNDUL A DOUA OARĂ

vol. II

Donatie pentru Biblioteca Metropolitană București;
Florian Căstău, 5/04/2009

ISBN 978-606-8006-07-9

www.dacoromanica.ro

Dr. ANATOL MĂCRIȘ

TRĂIND CU GÂNDUL
A DOUA OARĂ
vol. II

Trec anii, trece viața, dar marile
focuri nu se sting

PACO
2009

www.dacoromanica.ro

Prefață

Prezenta carte conține 2 părți. O primă parte este o continuare a memoriilor mele publicate anterior „Trăind cu gândul a doua oară“ (2005) și conține activitatea mea de publicare de cărți în perioada de după pensionare.

A doua parte este o consemnare a vizitelor mele în câteva orașe antice (Pompei, Efes, Ugarit, Petra, Cartagina, Hystria)

Autorul

Motto:

*Trec anii, trece viața și marile focuri nu s-au stins și
nu se vor stinge sau nu noi vom asista la stingerea lor.*

Monica Lovinescu

Când marile focuri se sting la apus de praguri sonore

Augustin Doinaș

Introducere

În cartea mea de memorii „Trăind cu gândul a doua oară“ vol. I, am arătat copilăria mea, studiile secundare și universitare, activitatea mea de energetician și de manager, precum și lucrările de specialitate publicate (cărți și articole) în perioada activității până la pensionare în 1987.

După pensionare, m-am ocupat de pasiunea mea, studiul trecutului țării noastre, nu atât evenimential, cât instituțiile înainte și după organizarea principatelor române, perioada stăpânirii cumane în țările românești, dar și istoria recentă din ultimele trei sferturi de veac. O preocupare aparte se referă la istoria trecută și recentă a găgăuzilor, pe care i-am cunoscut, trăind 20 de ani în zona lor din sudul Basarabiei (în prezent în Republica Moldova).

Intellectualitatea din Găgăuzia a apreciat aportul meu la cunoașterea istoriei, etnogenezei, a

culturii lor, folosind în special bibliografia din bibliotecile din România și subliniind perioada fastă a poporului găgăuz (1918-1944), când aproape întregul popor se găsea în cadrul României (Basarabia și Cadrilaterul) și mulți găgăuzi au ajuns în poziții sociale și politice înalte.

În cele ce urmează voi prezenta în Partea 1 unele aprecieri ale acestei activități, recenzii ale cărților scrise, semnalări ale aparițiilor cărților, corespondența cu unii specialiști și alte aspecte.

Aceste manifestări de aprobare îmi susțin elanul de a continua să scriu.

În anul 1988 am fost primit ca membru al Asociației de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului (AICID), iar în anul 1999 am fost ales secretar general al AICID. În cadrul AICID am prezentat mai multe comunicări din cadrul preocupărilor mele actuale.

În Partea a 2-a prezint o consemnare a vizitelor mele în câteva orașe antice.

CERCETARE ȘI PUBLICARE CĂRȚI

Încep cu prezentarea făcută, din partea Asociației de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului, de către Vicepreședintele Asociației Constantin Gh. Theodorescu, apoi prezentare din partea dr. hab. Ion Dron în cartea „Basarabeni în lume“, editată de Biblioteca Națională din Chișinău, Republica Moldova, apoi în „Who's Who“ în domeniul energiei din România.

Urmează o prezentare din partea Direcției de Cultură a Găgăuziei (Consilierul principal Eugenia Liulenova) din partea revistelor găgăuzești și din partea Muzeului Național Istoric-etnografic al Găgăuziei din Beșalma (Ludmila Caraciocan-Marin) și altele. (1).

Urmează recenzii ale cărților mele (2), semnalări ale apariției cărților (3) corespondență (4) și vizite (5) ale unor specialiști în istorie în general și în istoria găgăuzilor în special.

Capitolul 1

APRECIERI ASUPRA ACTIVITĂȚII MELE DE CERCETARE ȘI PUBLICARE CĂRȚI

1.1

LE DR. ING. ANATOL MACRIS **À L'OCCASION DE SON 80e ANNIVERSAIRE** (Recherches sur l'histoire des Institution ces et du Droit, nr. XII, 2004, pag. 123-124)

Né en Bessarabie, ancienne province roumaine, aujourd'hui l'Etat indépendant MOLDOVA, notre Secrétaire Général fêtera le 30 mai 2004 son 80e anniversaire, ce qui nous permet de jeter un coup d'oeil sur sa personnalité d'exception. Il fit ses études primaires et secondaires à Chișinău, obtint le titre d'ingénieur à Bucarest et le doctorat à la Faculté d'Energétique de l'Institut Polytechnique de Bucarest. Il professa effectivement sa spécialité dans le cadre du Ministère de l'Énergie Électrique, occupant pendant les derniers vingt ans de sa carrière un poste de directeur et directeur général dans le Trust Electromontage. Entre 1970 et 1982 il fut professeur associé à l'Institut Polytechnique, membre de la Commission de Recherche Énergétique du Ministère de l'Energie Électrique, du Conseil Scientifique de l'Institut de Recherche Énergétique et du Séminaire d'Application statistique-mathématique

auprès de la Direction Centrale de Statistique et rédacteur en chef, entre 1967 et 1974, de la revue „Constructions et Montage énergétiques“.

De ses publications dans le domaine strictement scientifique de sa spécialité, il faut citer, parmi beaucoup d'autres:

- La méthode de la voie critique et ses applications dans l'énergétique (1967);
- Applications de la théorie des „grafs“ dans l'énergétique (1969);
- Applications des recherches opérationnelles dans la management, l'organisation et la planification des travaux de constructions-montage (1972, en collaboration).

Il a publié aussi un très grand nombre d'articles scientifiques concernant le management, dans le revues de spécialité ENERGETICA, CALCUL ECONOMIQUE ET CIBERNETIQUE ECONOMIQUE.

Décoré de plusieurs ordres roumains et étrangers, dont la STEAUA ROMÂNIEI pour sa contributions effective à la réalisation de l'Hydrocentrale des Portes de Fer.

A la retraite, il devint, en 1988, membre actif de l'AICID où il jouit de la plus grande estime et de l'affection de tous ses collègues. En cette nouvelle hypostasc, il a publié, entre 1989 et 2003, sept livres dans des divers domaines, surtout des évocations et des fragments d'histoire mettant en évidence

l'étendue et la profondeur de ses connaissances de véritable érudit.

L'état de sa santé lui a imposé, les derniers mois, un repos qui le tient loin de nos travaux, mais nous espérons le revoir bientôt parmi nous, avec de nouvelles conférences scientifiques et littéraires, comme celles citées à la section VII de cette revue.

Const. C. Theodorescu

Notă. Prezentăm traducerea în limba română.

Dr. Ing. Anatol Măcriș cu ocazia împlinirii a 80 ani

Născut în Basarabia, veche provincie românească, astăzi Republica Moldova, secretarul nostru general va serba la 30 mai 2004 împlinirea a 80 ani, ceea ce ne permite să aruncăm o privire asupra personalității sale de excepție. Și-a făcut studiile secundare la Comrat și Chișinău, obține titlul de inginer la București și de doctor la Facultatea de Energetică a Universității Politehnice din București. Va profesa efectiv în specialitatea sa la Ministerul Energiei Electrice, ocupând în ultimii 20 de ani postul de director și director general la Trustul Energomontaj. Între anii 1970 și 1982 a fost profesor asociat la Politehnică, membru în comisii de doctorat și membru al Comisiei de cercetări

energetice a Ministerului Energiei Electrice, în Consiliul Științific al Institutului de Cercetări Energetice și al Seminarului de aplicații statistico-matematice de pe lângă Direcția Centrală de Statistică și redactor șef între anii 1967-1974 al revistei „Construcții și Montaje energetice“.

Din publicațiile sale în domeniul științific cităm:

- Metoda drumului critic și aplicațiile sale în energetică (1967);

- Aplicații ale teoriei grafelor în energetică (1969);

- Aplicații ale metodelor cercetării operaționale în managementul lucrărilor de construcții-montaj (1972 - în colaborare).

A publicat un număr important de articole privind managementul în Energetică, Statistică, Viața economică, Studii și cercetări de calcul economic și cibernetică economică.

Decorat cu mai multe ordine românești și străine „Steaua României“ și „Steaua de aur“ iugoslavă, pentru contribuția efectivă la realizarea Hidrocentralei „Porțile de Fier!“

La pensionare, devine, în 1988, membru activ al AICID, unde se bucură de stima și afecțiunea colegilor. În această nouă ipostază el a publicat, între 1989 și 2002, douăsprezece cărți în diverse domenii, în special fragmente și evocări de istorie punând în evidență întinderea și profunzimea cunoștințelor sale de adevărat erudit.

Starea sănătății sale a impus, în ultimele luni, un repaus, dar noi sperăm să-l vedem în curând printre noi, cu noi cunoștințe științifice și literare, ca acelea citate la secțiunea VII a acestei reviste.

Const. C. Theodorescu

București 29 XII 2004

Mult stimată coleg și
drag prieten

Acum în preajma noului an, vă urez pentru 2005, înainte de toate sănătate deplină, pentru a vă putea continua și în viitor splendida Dv. activitate. Sunteți de departe în cadrul Asociației noastre personalitatea cu cea mai largă cultură politică, pe lângă celelalte domenii de cultură și știință, în care excelați ca nimeni altul. Personal sunt adânc atașat de Dv. ca un admirator care urmărește cu cel mai mare interes activitatea Dv în atâtea domenii.

La mulți ani stimată coleg și drag prieten!
Mulți și buni și fericiți, în sânul familiei Dv.

Cu cele mai bune gânduri, sentimente și urări.

Const. C. Theodorescu

1.2

Basarabeni în lume, vol. II, Editura Bibliotecii Naționale a Republicii Molodova, 2002, pag. 185-188.

Anatol Măcriș: un nume intrat în istorie la Porțile de Fier

Sudul Basarabiei a dat spiritualității românești mai multe personalități de vază: Alexandru Averescu, mareșal și om politic; Gavriil Musicescu, compozitor și muzicolog, Ion Secieru, savant militar; Liuba Dimitriu, poetă; Maria Bieșu, celebra cântăreață; Gleb Drăgan, membru corespondent al Academiei Române, președintele Comisiei de Energetică a României; Elena Alistar, eminentă personalitate a culturii naționale, membru în Sfatul Țării (1917-1918), fondatoarea Ligii Culturale a Femeilor din Basarabia; Ștefan Ciobanu, academician al Academiei Române, istoric, om politic și militant al mișcării naționale; Emil Constantinescu, actualul președinte al României și mulți alții. În șirul acestora ușor poate fi înscris și numele lui Anatol Măcriș.

Se naște la 30 mai 1924 în comuna Beșalma (pe atunci județul Cahul) unde părinții săi erau învățători. Primele 2 clase le face la Beșalma, mai apoi urmează clasele III-IV la școala „lui Magearu” din Comrat și clasele I-V la Liceul „Dimitrie

Cantemir“ din aceeași localitate. Clasele VI-VIII le termină la Liceul „B.P. Hașdeu“ din Chișinău, cu luarea bacalaureatului la Caracal și a diplomei la Craiova unde, în 1944, se găsea refugiat Liceul „B.P. Hașdeu“. În 1949 termină cu succes Institutul Politehnic din București, Facultatea de Electromecanică. În perioada 1949-1986 activează ca inginer în cadrul Ministerului Energiei Electrice. În 1966 devine director tehnic și director general la Trustul Energomontaj București. În 1970, în cadrul Facultății de Energetică a Institutului Politehnic „Gheorghe Gheorghiu-Dej“ din București susține cu brio teza „Organizarea științifică a montajului cazanelor de abur în mari centrale termoelectrice cu folosirea metodelor matematice moderne“, conferindu-i-se în ziua de 15 octombrie 1970 titlul științific de doctor inginer. Concomitent, în perioada 1970-1981 desfășoară activitate pedagogică și didactică universitară în calitate de profesor asociat la Institutul Politehnic din București.

A activat mai mulți ani în consilii de doctorat la Institutul Politehnic și Institutul de Construcții București. Din 1968 activează ca membru al Comisiei centrale de cercetare energetică a Ministerului Energiei Electrice, al Seminarului de aplicații statistico-matematice în economie, de pe lângă Direcția Centrală de Statistică și ca membru în Consiliul Științific al Institutului de cercetări energetice București; în paralel mulți ani la rând a

mai fost și redactor-șef al revistei *Construcții și montaje energetice*.

Fiind un harnic autor și coautor a numeroase cărți, cursuri didactice universitare și articole științifice de specialitate a adus un aport substanțial în dezvoltarea energiei și organizarea rețelelor centralelor termoelectrice și nucleare din România.

Din 1988 este membru în Asociația de Istorie Comparativă a Instituțiilor Dreptului din România. În cadrul Asociației, cât și în liberă disponibilitate publică neîntrerupt articole pe teme de istorie, cultură, patriotism, nefiind aici uitat locul nașterii, copilăriei, tinereții – Basarabia.

Pentru merite deosebite în activitatea științifică, didactică, pentru contribuții destul de simțitoare aduse la dezvoltarea sistemului energetic, al rețelelor centralelor termoelectrice și nucleare a României și Iugoslaviei, cât și pentru aportul personal adus la construirea și darea în funcție a Sistemului hidro-energetic și de navigație *Porțile de Fier* doctorului inginer, basarabeanului Anatol Măcriș i s-a conferit „Ordinul Muncii” (1960), ordinele „Meritul Științific” (1966), „Steaua Republicii Socialiste România” (1972), „Steagul Iugoslav” cu stea de aur, conferit de Președintele Iugoslaviei Iosif Broz Tito (1972), mai multe medalii.

Domnia sa posedă o bibliotecă bogată și o arhivă personală bine structurată în care se conțin o mulțime de date și informații prețioase referitoare la

istoria Basarabiei și la biografiile mai multor personalități de vază, născute în sudul acestei provincii istorice românești.

Numele acestui harnic și cuminte basarabean, astăzi domiciliat în București, este menționat și în *Dicționarul specialiștilor un Who's who în știința și tehnica românească*.

MONOGRAFII DE ANATOL MĂCRIȘ

1. Montaje energetice. Studii privitoare la organizarea și mecanizarea lucrărilor pentru montarea centralelor termoelectrice (București, 1965, 108 p.).

2. Metoda drumului critic (CPM) și aplicațiile sale la programarea executării lucrărilor de construcții și montaje energetice (București, 1965, 76 p.; coautor).

3. Montarea echipamentului termomecanic (București, 1965, 500 p.; coautor).

4. Metoda drumului critic și aplicațiile sale la lucrările energetice (București, 1965, 126 p.).

5. Metode matematice moderne aplicate în organizarea și planificarea lucrărilor de construcții și montaje (București, 1965, 256 p.; coautor).

6. Aplicații ale teoriei grafelor în energetică (București, 1965, 311 p.).

7. Montarea stațiilor și a posturilor electrice de transformare (București, 1969, 368 p.).

8. Aplicații ale cercetării operaționale în probleme de conducere, organizare și planificare a

lucrărilor de investiții, construcții și montaj (București, 1972, 296 p.; coautor).

9. Montarea centralelor termoelectrice. Curs predat la Institutul Politehnic (București. Vol. I, Vol. II, 160 p. + 410 p.).

10. Instalații de ridicat și de transportat (București, 225 p.; coautor).

11. Caracteristicile activității de montare a blocurilor termoeenergetice românești de foarte mare putere. Curs postuniversitar. Editura Institutului Politehnic (București, 1980, 88 p.; coautor).

12. Centrale nucleare electrice. Probleme (București, 762 p.; coautor).

13. Montarea turboagregatelor termoeenergetice (București, 1982, Vol. I, Vol. II, 216 p.; coautor).

14. Optimizări în ingineria energetică (București, 1983, 192 p.; coautor).

15. Impresii din Siria, Iordania și America Centrală (București, 1980, 138 p.).

16. Găgăuzii. Ediție bilingvă română și franceză (București, 1999, 97 p.).

17. Găgăuzii și românii. Însemnări (București, 2000, 48 p.).

18. Segmente și fragmente de istorie (București, 2000, 168 p.).

19. O cale sigură de progres. Învățământul superior românesc (București, 2001, 60 p.).

20. Fragmente de istorie și nu numai (București, 2001, 166 p.).

21. Găgăuzii. Opinii și însemnări (București, 2001, 54 p.).

22. Note de călătorie și alte însemnări (București, 2001, 150 p.).

23. Găgăuzii. Note despre limba găgăuză și alte însemnări (București, 2001, 60 p.).

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Dicționarul specialiștilor un „Who's who“ în știința și tehnica românească, ediția 1, București, 1996, Vol. 1.

2. Ararat. – 1997 – 1-15 nov. (Revistă).

3. Palatul și justiția. – 1998 – Nr. 5 (Revistă).

4. Dron, Ion. Anatol Măcriș // Capitala – 1999, 29 mai.

5. Dron, Ion. Anatol Măcriș: un nume intrat în istorie la Porțile de Fier // Natura, 1999, mai.

6. Rec. Dron, Ion. O carte de istorie a găgăuzilor (recenzie la cartea „Găgăuzii“ de A. Măcriș, București, 1999, 98 pag.) // Capitala – 1999, 30 oct.

7. Localitățile Republicii Moldova. Itinerar documentar-publicistic ilustrat – Chișinău, 1999, Vol. 1 A – Bez.

8. Rec. Dron, Ion. Argumente și toleranță interetnică (recenzie la cartea „Găgăuzii și românii“ de A. Măcriș, 2000, 48 p.) // Capitala. – 2000 – 2 aug.

Ion DRON
1999

UKAZOM
PREDSEDNIKA
SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
JOSIPA BROZA TITA

BROJ 43 OD 12. maja 1942. GODINE

*za zaslužna služba i savršenu doprinos izgradnji Medicinskeg-
labora i poljoprivrednog sistema, "Spisak"*

ODLIKOVAN JE

(Anatolijski) Maoris

državni predstavnik Emargomentalis

ORDENOM
JUGOSLOVENSKE ZASTAVE
SA ZLATNOM ZVEZDOM

O ČEMU SE IZDAJE OVA POVELJA
KANCELARIJA ORDENA
U BEOGRADU 12. maja 1942. GODINE

SEK KANCELARIJE ORDENA

Stefan

Copie xeroxată a unui ordin în limba iugoslavă

1.3

INSTITUTUL NAȚIONAL ROMÂN
PENTRU
STUDIUL AMENAJĂRII ȘI FOLOSIRII SURSELOR DE
ENERGIE
Reprezentantul României la EURELECTRIC

WHO'S WHO
în domeniul energiei
din România

Măcriș Anatol, dr. inginer electromecanic, n. la 30.05.1924, în comuna Beșalma, jud. Cahul (acum în Republica Moldova). A absolvit Școala Politehnică din București, Facultatea de Electromecanică, în anul 1949. În anul 1970 și-a luat doctoratul la Facultatea de Energetică, în specialitatea „Management”. Activitatea profesională a început-o în anul 1949, pe șantierul LEA Brașov-Câmpina. În anul 1951 lucrează pe șantierul centralelor termoelectrice Ovidiu II și Paroșani unde ajunge inginer-șef și director al șantierului. În anul 1955 se transferă la centrala Trustului Energomontaj, unde devine șef de serviciu și, din anul 1967 până în anul 1986 (când s-a pensionat) a fost director tehnic (cu excepția anilor 1971-1973 când a fost director general). În toată această perioadă, trustul și-a îmbunătățit metodele de lucru, iar puterea instalată în centralele electrice din România a crescut de la

2000 MW la 19.000 MW. În anul 1965 a introdus în domeniul energiei „metoda drumului critic“. Despre această metodă și diferite alte probleme ale energiei a scris 14 cărți și tratate și circa 60 de articole. În același timp a fost și profesor asociat la Universitatea „POLITEHNICA“ din București, membru în comisii de doctorat și profesor la CEPECA, colaborator al Catedrei de cibernetică din ASE, consilier la ISPE și ICEMENERG, membru al Consiliului de Știință și Tehnică Nouă, membru al Consiliului de conducere al Revistei de Statistică, redactor-șef al Revistei de Construcții și Montaje Energetice. După pensionare s-a înscris, în anul 1988, la Asociația de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului (AICID), unde funcționează și în prezent, fiind, din anul 1999, secretar general. În această perioadă a scris 14 cărți și circa 40 de articole pe teme de istorie a Principatelor Române, învățământului din România și, ca o temă aparte, *Etnogeneza și organizarea etniei găgăuze* (șase cărți). A fost decorat cu Ordinul Meritul Științific al Academiei Române, cu Steaua Republicii și cu Steagul cu stea de aur de către președintele Iugoslaviei pentru contribuția la Complexul Hidroenergetic Porțile de Fier.

Adresa: București, str. Știrbei Vodă, nr. 16. Tel. 021-315 11 14

1.4

Acad. Sergiu Berejan,
Academia de Științe a Republicii Moldova, Chișinău

12.07.03

Iubite Domnule Măcriș!

Zilele acestea dl Ion Bodrug, directorul Institutului de Cercetări Interetnice, mi-a povestit multe despre întâlnirea cu Dvs., fiind încântat de primirea ce i-ați făcut-o. A zis că veți continua legăturile.

Eu însă vreau să vă trimit un exemplar din „Noul Testament” în găgăuză, tradus de prietenul și fostul coleg Boris Tukan, pe care e posibil să-l cunoașteți încă de la Comrat, unde s-a născut și a făcut școală. Ceva amănunte veți găsi în materialele pe care le alăturerez și, în primul rând, din „Literatura și Arta” (am ținut să-i fac un modest omagiu în publicația pe care i-o trimit lunar de mulți ani și pe care a îndrăgit-o, cum mărturisește el însuși).

Mă folosesc de ocazie ca să vă comunic că în primăvară am primit scrisoarea, extrasul și rugămintea Dvs. în privința materialului Dlui Vicepreședinte al AICID. Am vorbit cu Dl Bantoș. Redacția „Limbiile Române” este de acord să-l publice, căci e legat de realitățile noastre, dar roagă ca autorul să trimită versiune românească, deoarece la redacție nu au un traducător mai calificat (vor ca traducerea să fie

autorizată totuși!). De îndată ce o primesc o dau în numărul aflat în pregătire. Nu V-au scris până acum deoarece revista are mari probleme financiare și de altă natură (chiar existența ei și a sediului administrației este periclitată în ajunul alegerilor Consiliului Municipal al Chișinăului; cu această ocazie s-a publicat și un număr special, ultimul, care a apărut; cred că o să vi-l trimitem cu Dl. Bantoș).

Așteptăm traducerea articolului ce se află în prezent în portofoliul redacției „LR“.

Cu sentimente de sinceră afecțiune

Al Dvs. ss / S. Berejan

1.5

Ludmila D. Marin-Caracioban, directoarea Muzeului de etnografie și istorie a găgăuzilor, la Simpozionul „Etnogeneza și istoria etnică a găgăuzilor“ (lucrările editate la Chișinău-Etulia, dec. 2002) îl menționează pe Anatol Măcriș pentru activitatea științifică în domeniul găgăuzologiei.

Pentru comunicarea prezentată de Anatol Măcriș la Simpozionul „Etnogeneza și istoria etnică a găgăuzilor“ din 14 dec. 2002, la Etulia – Găgăuzia, s-a oferit diplomă.

La 20 mai 2004 se acordă diploma Muzeului istorico-etnografic pentru participare la realizarea proiectului „Istoria și cultura poporului găgăuz“.

D İ P L O M

Gagauz Yeri bilim istoriya-kultura dernää, Komrat Devlet universiteti, Gagauzlyadaki
Dukaneşt dolayı Etuliya küüyü Soveti hem primêrlyası 14.12.02 y. İlk İnternaşonal
Moşkov adına bilim Simpoziumu üzerinä önemli çalışmaslar için bu Saygı Diplomu

Anatol Măcris

verilmiştir.

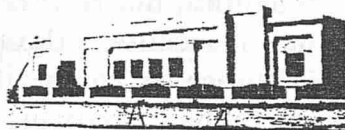
Dr. Stepan Kuroglu
Hazırlama komitesi
ortak Başkanı

Prof. Dr. Stepan Varban
Komrat Devlet
Universiteti rektoru

Zahariy Dragnev
Etuliya Soveti
Başkanı

Stepan Zabun
Kütübaşı, Hazırlama
komitesi Başkanı

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ГАГАУЗСКИЙ
ИСТОРИКО-ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ МУЗЕЙ
им. Д.Н. КАРА ЧОБАНА

ДИПЛОМ

Вручается МОКРИШ
Анатолию Ивановичу

За большой вклад в развитие национальной
гágaузской истории, культуры и образования,
активное участие в общественной жизни
музея и села Бешалма
за участие в работе по реализации проекта
“Изучение истории и культуры гágaузского
народа”, финансируемый фондом Сорос-
Молдова через Центр Контакт.

Директор музея

Л.Д.Марин

20 мая 2004 г.

Diplome în limba gágaüză și limba rusă

SĂ NE CUNOAŞTEM COMPATRIOȚII

Sudul Basarabiei a dat spiritualității românești mai multe personalități, dintre care menționăm aici doar câteva mai marcante: Alexandru Averescu, mareșal, Gavriil Musicescu, compozitor, Ion Secrieru, savant militar, Liuba Dimitriu, poetă, Sorana Gurian, romancieră, Gleb Drăgan, membru-corespondent al Academiei Române, Eugenia Grebenicov, astromecanic de renume internațională ș.a. Printre aceștia se înscrie și numele lui Anatol Măcriș.

ANATOL MĂCRIȘ

Se naște la 30 mai 1924, în comuna Beșalma, județul Cahul, unde părinții lui (Zinovia (Zinaida) Dimitrov și Ion Măcriș) lucrau în calitate de învățători. Sub aspect genealogic coboară din mai multe vițe: română, bulgară, găgăuză. Bunica din partea tatălui a fost moldoveanca Ana Vâlcu, iar cea din partea mamei, o altă moldoveancă – Efimia Dulgheru din Tigheci (județul Cahul).

Primele două clase le face la Beșalma, apoi urmează învățătura la Comrat și clasele VI-VIII la Liceul „B.P. Hașdeu” din Chișinău cu bacalaureatul la Caracal și diploma la Craiova, unde în 1944 era refugiat Liceul „B.P. Hașdeu”. În 1949 termină cu succes Institutul Politehnic din București, Facultatea de Electromecanică. În perioada 1949-1986 activează ca inginer în cadrul Ministerului Energiei Electrice. În 1966 devine director tehnic și director general la Trustul *Energomontaj* din București. În 1970 susține cu brio teza „Organizarea științifică a montajului cazanelor de abur în mari centrale termoelectrice cu folosirea metodelor matematice moderne”, conferindu-i-se titlul științific de doctor-inginer. Concomitent desfășoară o prodigioasă activitate pedagogică și didactică universitară în calitate de profesor asociat la Institutul Politehnic din București. A activat mai mulți ani în câteva comisii de doctorat. A fost membru al Comisiei centrale de cercetare energetică a Ministerului Energiei Electrice, al Seminarului de aplicații statistico-matematice în economie de pe lângă Direcția Centrală de Statistică, membru în Consiliul științific al Institutului de cercetări pentru componente electronice București, consilier în Comitetul de Stat pentru știință și tehnică, Secția Energetică; paralel, mai mulți ani a lucrat în funcția de redactor-șef al revistei „Construcții și montaje energetice”.

Autor și coautor a numeroase cărți, cursuri didactice și universitare, articole științifice de specialitate care au adus o contribuție simțitoare la dezvoltarea energiei și organizarea rețelei centralelor termoelectrice și nucleare din România. Din 1988 este membru al Asociației de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului din România. Publică neîntrerupt articole pe teme de istorie, cultură, patriotism, în atenția sa fiind mereu și istoria Basarabiei.

Pentru merite deosebite în activitatea științifică, didactică, pentru aportul la dezvoltarea sistemului energetic al României, precum și pentru contribuția valoroasă la construirea și darea în funcțiune a Barajului hidroenergetic și de navigație de pe Dunăre (Porțile de Fier) doctorului inginer, basarabeanului Anatol Măcriș i s-a conferit „Ordinul Muncii” (1960), ordinul „Meritul Științific” (1966), ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” (1972). Grație aceluiași merite, Anatol Măcriș a devenit primul și unicul basarabean deținător al ordinului „Steagul iugoslav” cu stea de aur, conferit de Președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia Iosip Broz Tito (1972).

Domnia sa, domiciliat în prezent în București, posedă o bibliotecă impunătoare și o arhivă extrem de bogată în care e înmagazinată o variată informație referitoare la istoria Basarabiei și Transnistriei, la

numeroase personalități născute în sud-estul Moldovei feudale.

Drumul vieții și faptele acestui basarabean constituie pilde demne de urmat de către tinerii noștri.

Bibliografie: Recherches sur l'histoire des Institutions et du droit. XVI-București, 1996; Dicționarul specialiștilor un „Who's Who“ în știința și tehnica românească. Volumul 1. Ediția 1.-București, 1996.

Ion DRON,
doctor habilitat în filologie

1.7

Eugenia Liulenova, în **Moldova suverană**,
din 20 martie 2001, Chișinău

Omul nostru din București

În ultimii ani printre cei născuți pe plaiurile noastre apare un nume – Anatol Măcriș. În Moldova și Găgăuzia este cunoscut ca autor al cărților „Găgăuzii” și „Găgăuzii și românii”.

A. Măcriș s-a născut în com. Beșalma, raionul Comrat, în anul 1924 într-o familie de învățători. Aici a urmat 2 clase primare, apoi familia se mută în

or. Comrat, unde urmează clasele 3 și 4 la Școala Madgearu. În continuare la Liceul „Dimitrie Cantemir” din Comrat urmează clasele I-V, iar clasele VI-VIII la Liceul Hașdeu din Chișinău. În 1944 pleacă la București, și urmează Universitatea Politehnică, Facultatea Electromecanică. La absolvire a fost inginer, director, director general al Trustului Energomontaj. În perioada aceasta s-a construit și Hidrocentrala „Porțile de Fier”. Pentru contribuția sa a fost decorat cu ordinul „Steaua Republicii”, iar președintele Tito l-a decorat cu ordinul Steagul iugoslav cu Stea de aur.

În paralel se ocupă și de știință. În 1970 își ia doctoratul. La Centenarul Academiei Române este decorat cu Ordinul „Meritul Științific”.

Între anii 1970 și 1981 este profesor asociat la Universitatea Politehnică. Publică numeroase cărți, cursuri universitare, articole în domeniul energiei.

Din 1987, pensionându-se, este primit ca membru al Asociației de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului. Aici, în fiecare an expune 2-3 comunicări științifice pe câteva teme, din care Istoria găgăuzilor din Basarabia, ocupă locul întâi în cercetările sale.

Are o bibliotecă bogată, din care o parte se referă la Basarabia, la personalitățile din sudul Basarabiei aflate în diasporă. În 1999 editează „Găgăuzii” carte bilingvă româno-franceză. În anul 2000 editează „Găgăuzii și românii”, arătând relațiile acestor popoare în perioada 1918-1944, când

întreaga etnie a găgăuzilor se afla în cadrul statului România.

Materialele cărții se bazează atât pe documente și bibliografie, cât și pe amintirile și impresiile autorului, copilăria și tinerețea căruia au avut loc în Sudul Basarabiei.

Autorul menționează că perioada 1918-1944 a fost cea mai fastă pentru găgăuzi. Mulți găgăuzi au ocupat posturi importante și o poziție socială bună spre deosebire de situația lor din alte țări (Bulgaria, Turcia, Grecia, Iugoslavia, etc.). Strângerea relațiilor cu românii (moldovenii) din Republica Moldova, unde astăzi trăiește majoritatea găgăuzilor poate asigura accesul la posturi administrative și un statut social înalt, cultura și civilizația europeană.

Datorită amabilității autorului, care mi-a trimis exemplare din ambele cărți, acestea se găsesc la Biblioteca regională și în alte biblioteci ale Găgăuziei.

Dacă domnul Măcriș va veni la Comrat vom organiza o întâlnire cu toți doritorii să-l cunoască și să-i cunoască opera acestui fiu al Comratului.

Eugenia Liulnova
Specialist principal în
Direcția de cultură a Găgăuziei

1.8

Academia Română

Institutul de Istorie „A.D. Xenopol“

700107-Iași, str. Lascăr Catargi, 15

Tel/fax: 0232-212614

E-mail: institut@xenopol.is.edu.ro

Academician Al. Zub

Stimate Domnule Dr. Măcriș,

Vă mulțumesc pentru volumul trimis: *Găgăuzii în diasporă și la ei acasă*. O carte necesară, mai ales în momentul de față. Ea umple un gol, și va trezi, neîndoielnic, interesul celor care se preocupă de identitățile etno-culturale. Am și predat-o la Bibliotecă, spre a fi la îndemâna oricui. Sper să se găsească cineva să o prezinte unui public mai larg.

Cu cele mai bune urări, al Dv.

Ss indescifrabil

Acad. Al. Zub

Iași, 15 feb. 2006

1.9

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI

Strada Tache Ionescu 4 – Sector 1. București-România

Cod fiscal 4505-405. Telefoane 316.83.04

316.83.06. 316.83.05. Fax. 316.36.25.

BIBLIOTECA BUCHARESTIIS E-mail biblioteca @ bmms ro

METROPOLITAN LIBRARY www.bms.ro

Nr. 3423

2008 Luna 06 Ziua 18

Domniei Sale,

Domnului Anatol MĂCRIȘ

Str. Știrbei Vodă, nr. 16, ap.22, sector 1

B u c u r e ș t i

Stimate domnule Anatol Măcriș,

Am primit ultima Dumneavoastră lucrare despre istoria găgăuzilor și vă rog să-mi permiteți să vă felicit și să vă mulțumesc. Vă rog să rugați editura să ne facă o ofertă pentru a achiziționa mai multe exemplare, iar dacă vă face plăcere instituția noastră ar putea organiza o dezbatere despre această lucrare împreună cu câțiva istorici renumiți.

Cu deosebită considerație,

Director General,
Dr. Florin ROTARU
ss indescifrabil

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA

Calea Victoriei 125, 010071 Bucharest
Tel/Fax: 401 212 58 56 E-mail: completare@biblacad.ro

Nr. înregistrare: 1008
An 2008 Luna 04 Zi 11

Dr. Anatol Măcriș
Str. Știrbei Vodă, Nr.16, ap.22

Stimate domnule Măcriș,

Confirmăm pe această cale primirea donației pe care
ați avut amabilitatea să o faceți Bibliotecii
Academiei Române:

- Anatol Măcriș: *File din istoria mai veche și mai
nouă a României*, București, 2008

Vă mulțumim pentru interesul pe care îl manifestați
față de această instituție de cultură

Cu deosebită stimă,

Director General,
Prof. Univ. Dr. Dan Horia Mazilu
Membru corespondent al Academiei Române
ss indescifrabil

1.10.2

ACADEMIA ROMÂNĂ
BIBLIOTECA

Calea Victoriei 125, 010071 Bucharest
Tel/Fax: 401 212 58 56 E-mail: completare@bibliacad.ro

Nr. înregistrare 102
An 2004 Luna ian Zi 09

Domnului Anatol Măcriș
Str. Știrbei Vodă Nr. 16, ap.22

Stimate domnule Măcriș

Confirmăm pe această cale primirea donației pe care
ați avut amabilitatea să o faceți Bibliotecii
Academiei Române:

- Anatol Măcriș: *Escale în timp și spațiu*, București,
2003

Vă mulțumim pentru interesul arătat acestei
instituții de cultură.

Cu deosebită stimă,

DIRECTOR

Prof. Dr. G. Ștrempel

Membru de onoare al Academiei Române
ss indescifrabil

1. 11

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE ISTORIE

Bd. Regina Elisabeta, 4-12
(fost Carol I, 13)

Tel: 0040-1-314 53 89
Fax: 0040-1-310 06 80

București, 19.08.03

Domnule Măcriș

Revenind de la cercetările arheologice de la Adamclisi și redeschizându-se secretariatul după vacanța lor (nu și a mea), am găsit în teancul de corespondență adunată cartea dvs. despre găgăuzi, pentru care vă mulțumim și pe care o voi înmâna Bibliotecii de pe lângă Facultatea de Istorie.

Cu stimă și mulțumiri
ss indescifrabil

prof. dr. Academician BARNEA
decanul Facultății de Istorie a
Universității din București.

1.12

Cher M. Macris !

Premierement, vu qu'on est des concitoyens, ainsi que des amis d'enfance, je propose que nous tutoyions.

Deuxiemement, je m'excuse pour ne pas t'adresser en roumain. Malheureusement, mon roumain este reste au niveau de la 3ieme classe de lycee. Mon turque, ainsi que mon gagaouze, sont pas mal rouilles. Donc, je devine, que le francais est la langue la plus convenable pour nous deux.

Troisiement, je te remercie mille fois pour tes trois bouquins sur les Gagaouzes. Je les ai lu et relu avec grand interet, et j'etais tres agreablement surpris quand j'ai vu mon nom dans les trois livres.

Oui, j'ai tres bien connu la famille Baurciulu pendant mes deux visites en Comrat (1992 et 1994). Entre-temps Larissa a epouse un turc. Ils m'ont visite en 1998 et moi je les ai visite aux Etats-Unis il y a presque deux ans. Cati Militaru m'ecrit de temps en temps. Moi j'ai l'habitude de l'appeler.

Tu me dis, que tu tiens tes informations de moi de la part de ces deux dames. Cela explique les quelques

erreurs que j'ai constate dans les bouquins. Alors, si tu me permets, je vais te donner des „donnees de premiere source“, afin que tu puisse faire des corrections dans les editions suivantes.

Je suis ne en 1922. Je suis parti en Turquie en 1935, apres avoir fini la 3eme classe au Liceul Dimitrie Cantemir. Apres avoir subi l'occupation sovietique (pris par eux a Comrat en 1940 pendant mes vacances) et l'occupation nazie, je suis arrive a Vienne en 1944. Apres avoir appris l'allemand, j'ai fini un cours de „Dolmetscher und Uebersetzer Ausbildung“ (russe/allemand et allemand/russe) a l'Universite de Graz. J'ai emigre au Canada en 1951 apres avoir epouse une autrichienne. Ici j'ai travaille 4 ans des mines de nickel, tout en etudiant l'anglais et en prenant des cours en mathematiques et sciences come preparation pour des etudes en genie chimique. Ce que j'ai fait de 1955 a 1959 a l'universite McGill a Montreal. Ensuite j'ai travaille dans l'industrie electronique canadienne, dans les semi-conducteurs. Les dernieres 17 annees de ma carriere j'ai passe au Ministere de la Defense Nationale, ou ma responsabilite principale etait de représenter la Canada dans trois differents comites techniques de l'OTAN (NATO). J'ai pris ma retraite en 1991. J'ai deux filles, un fils et six petits-enfants. J'ai perdu un fils y a plus de deux ans et demi. Malheureusement ils sont tous unilingues-anglais

avec des connaissances passives en français. Moi, malgré le fait que j'ai vécu en cinq pays et étudié en six langues différentes, je me sens comme un Gagouze „get-beget“. Parfois je me demande si je ne devrais pas retourner à Comrat pour y passer mes dernières années.

Bon, c'est assez long pour une première lettre. J'attendrais ta réponse avec impatience. Mes salutations les plus amicales,

ss indescifrabil
(Yuri Kyssa)
Câsa Iurie

1.13

Revista „Palatul de Justiție“ nr. 5, 1998, pag. 7

ASOCIAȚIA DE ISTORIE COMPARATIVĂ A INSTITUȚIILOR ȘI DREPTULUI

Înființată în 1976, Asociația a avut, de-a lungul anilor, printre membrii săi, personalități de prim rang din diferite domenii ale științei și ale culturii în general, precum: dreptul, economia, sociologia, etnografia, istoria, lingvistica, etc. Dintre cei ce nu mai sunt în viață, cităm, printre cei mai valoroși, pe Ion Sava Marcu, Alex. Herlea, Victor Jinga, Vasile Netea, Petre Râmneanțu, Ovid Sachelarie, Valeriu Sotropa, Petru Ștrijan, Alex. Vălimărescu, Tudor Voinea, Mircea Biju, Salvador Brădeanu, Nicolae Radu Halipa, ultimii din această galerie a marilor dispăruți fiind acad. prof. dr. Valentin Georgescu și acad. prof. dr. doc. Victor Săhleanu. Dintre actualii membri activi, cităm pe: prof. dr. Maria-Matilda Bulgaru, dr. Barbu Berceanu, dr. Aur. Condurache, prof. dr. Dan Dragnea, dr. Radu Economu, prof. dr. Liviu P. Marcu, dr. Ilie Marinescu, dr. Șerban Mîcoveanu, dr. Petru Popovici, dr. Mircea Rebreanu, dr. Const. Sescioreanu, dr. Rom. Vulcănescu, dr. Const. Diaconu, dr. Aur.

Smaranda, dr. Anatolie Măcriș, prof. dr. Pan Vizirescu, prof. dr. doc. Ion Gherman.

În cei 22 de ani de la înființare, Asociația a avut o foarte merituosă activitate științifică, manifestată pe trei planuri; a) dezbaterăa unor probleme de interes major, prin conferințe bilunare, ținute de membrii săi sau de specialiști străini; b) sesiuni științifice anuale pe teme instituțional juridice, ținute la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”; c) tipărirea unei reviste anuale sub numele „Recherches sur l’histoire des Intitutions et du Droit“, în care membrii Asociației sau specialiști străini au publicat articole în limbile franceză, italiană, germană și engleză, destinată informării personalităților și forurilor științifice de specialitate din țară și din străinătate, revista fiind difuzată în toate cele cinci continente. Asociația a patronat, de asemeni, pe toată durată apariției sale, revista „Ethnologica“, scrisă în aceleași limbi și destinată aceluorași cercuri. Revista „Recherches..“ nu a primit niciodată subvenții sau subsidii de la organele oficiale, nici înainte de 1989, nici după 1990, costul tipăririi fiind acoperit în întregime din cotizațiile membrilor și din donațiile autorilor articolelor publicate. Din lipsă de fonduri, revista și-a suspendat apariția la nr. XV/1990, reapărând abia după șase ani, cu nr. XVI/1996, editat sub egida Fundației „România de mâine“. În prezent, tot din lipsă de fonduri, revista și-a sistat apariția.

În decursul existenței sale Asociația a ținut circa două sute de conferințe, constituind prețioase contribuții originale la cunoașterea, mai ales în mediile de știință cele mai calificate din străinătate, a istoriei dreptului și instituțiilor românești.

În anul 1997 au fost tratate următoarele teme: 10.IV.1997, Evocarea personalității acad. prof. dr. Valentin Georgescu (conferențieri Vasile Gionea, L.P. Marcu, R. Economu și Const. C. Theodorescu); 29.V.1997 a) Ținutul românesc Herța și b) Găgăuzii din Basarabia (I.I. Gherman și A. Măcriș); Un proces celebru redat în limba română a sec. XVI (Const. C. Theodorescu); 3.VII.1997, Forme de guvernământ și regimuri politice în România, în epoca modernă; 2.X.1997, Tratatul româno-ucrainian (V. Gionea); 16.X.1997, Documente istorice privind proprietatea în Țara Românească între 1554-1632 (C. Diaconu); 30.X.1997 a) Armenii în istoria și cultura românilor și b) Scurtă incursiune în istoria, cultura și limba unui popor străvechi, armenii (An. Măcriș și Const. C. Theodorescu); 13.XI.1997, Reforma sanitară și reflexele ei juridice (Aur. Condurache); 27.XI.1997, Începutul celui de al doilea război mondial și pierderile teritoriale ale României (H. Berceanu).

Pentru anul 1998 avem programate 12-15 conferințe, din care pentru martie-iunie: 26.III.1998, Legislația prin ordonanțe de urgență (V. Gionea); 9.IV.1998, Românii și rușii de-a lungul istoriei (An.

Măcriș); 30.IV.1998, Periodizarea dreptului românesc (L.P.Marcu); 14.V.1998, România, stat și națiune în decada 1930-1940 (Șerb. Milcoveanu); 28.V.1998, Obiceiuri 'juridice din ținutul Maramureșului (Herațiu Florin Iura); 11.VI.1998, Românii sub regimul mareșalului Antonescu (Al. Ioachimescu).

Nefiind înfeudată trecutului regim politic, Asociația nu a putut obține un sediu propriu, fiind nevoită să-și desfășoare activitatea în spațiile ce i se acordau prin relații personale, în diverse locuri. Începând cu Decembrie 1990 ni s-a permis accesul în sala de festivități a Uniunii Juriștilor, căreia îi exprimăm și pe această cale profunda noastră grațitudine.

BIROUL EXECUTIV A.I.C.I.D.

- În ziarul „Ana Sözü“ din 13 noiembrie 1999:
 Romîniya'da basildi gagauzlar
 için bir kiyat: „Gagauzii“.

Eni kiyat

Onun avtoru - Doktor Anatol MAKRIŞ.
 Duuması 30.05.1924-tä Beşalmada.
 Bukureştä bitirmiş Politehnika institu-
 tunu.

İnjener olarak çalışmış ministerliktä, bir
 büyük firmada olmuş direktör. Institutta profes-
 sorluk etmiş, 1988-dän beeri işleer baş-
 redaktor jurnalda „Constructii şi montaje electrice“. Yazmış çok kiyat,
 artikel. Araştırmış kendi halkın istoriyasını. Karşılaştırma istoriya aso-
 tiatıyanın azası. Kabletmiş üç orden. Biler fransızça, rusça hem ger-
 manca. Yaşêêr Bukureştä.

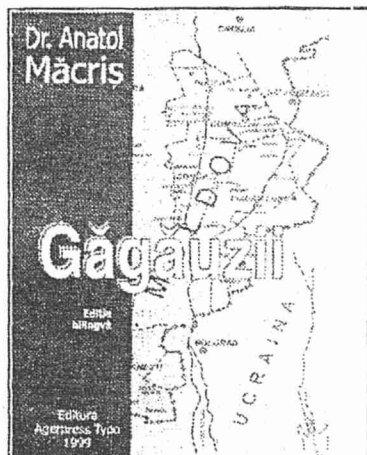

Kiyat yazılı iki dildä: romınca
 hem fransızça.

Kiyadi açêr bir önsöz. Sora
 gider başlıklar: „Gagauzların etno-
 grafiyası hem istoriyası“, „Gagauz
 dili“, „Gagauzların Basarabiyada
 peydalanması“, „Gagauzların Eri
 (Tara Gagauzilor), Gagauziya“,
 „Gagauz kulturasi“, „Komrat -
 gagauzların baş kasabası“, „Şindi-
 ki politiki durumu“, „Gagauziya -
 statistika bilgileri“.

Bitkidä avtor verer bibli-
 ografiya (120 ad).

Sanêrim, ani bu kiyat göster-
 er, ani bizim insanımız hem dostu-

muz var Rominiyada da. Onnarlan lăăzim taa yakin tanişalim, ilişki kuralim. Şimdi artık sınırlar açıldı, biz da lăăzim dünneyä taa açık hem geniş bakişlan bakalim.

P.S. Kiyadi hem A. MAKRIŞ'in patretini redaktiyaya filologiya bilgilerindä doktor habilitat İon DRON getirdi. Saa olsun.

! 6. 2. În ziarul Ana Sözü din 11 noiembrie 2000 este semnalată cartea „Găgăuzii şi Români”:

Bir yıl peeri 1999-cu yılla Kasım ayı 13-de çıkan "Ana Sözü"nda biz taştırdık Çanabızleri Rominiyada basılan lîf kıyadan "GAGAUZII ŞI ROMÂNII". Yılda onu Dr. Anatol MAKRIŞ.

Şimdi eştî eni bir tasber hep Dr. Anatol MAKRIŞ, hazırlayıp, çıkartıç gagauzlarlan ilgili tasber kıyat: "GAGAUZII ŞI ROMÂNII".

Kendini Beşalmada duan A. MAKRIŞ, gagauzların düşmeedü tasberindän tanıması için durmanayca çalışır.

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
 RM-2028, Moldova, Kişinev, c/p Nr. 1025
 Tel. 22-55-42
 e-mail: ana.sozu@journalist.com

În ziarul „Ana Sözü din 13 noiembrie 1999: Hominiya'da basıldı gagauzlar için bir kıyat; „Gagauzii“.

Eni kıyat

Onun avtoru – Doktor Anatol MAKRIŞ
 Duumasi 30.05.1924-tä Beşalmada.
 Bukureştä bitirmiş Politehnika institunu.

Injener olarak çalışmış ministerliktä, bir büyük firmada olmuş direktor. Institutta profesorkluk etmiş, 1988-dän beeri işleer başredaktorjurnalda „Construcții și montaje electrice“. Yazmış çok kiyat, artikol. Araltırmış kendi halkın istoriasini. Karşılaştırma istoriya asociatiyanın azası. Kabletmış üç orden. Biler fransızca, rusça hem germanca. Yaşêr Bukureştä.

Kiyat yazılı iki dildä: romince hem fransızca.

Kiyadi açêr bir önsöz. Sora gider başlıklar: „Gagauzların etnografyası hem istoriası“, „Gagauz dili“, „Gagauzların Basarabiyada peydalanması“, „Gagauzların Eri (Țara Găgăuzilor), Gagauziya“, „Gagauz kültürası“, „Komrat-gagauzların baş kasabası“, „Şindiki politiki durumu“, „Gagauziya-statistika bilgileri“.

Bitkidä avtor verer bibliografiya (120 ad).

Sanêrim, anı bu kiyat göster, anı bizim insanimiz hem dostumuz var Rominiyada da. Onnarlan lââzim taa yakın tanışalım, ilişki kuralım. Şindi artık sınırlar açıldı, biz da lââzim dünneyä taa açık hem geniş bakişlan bakalım.

P.S. Kiyadi A. MAKRIŞ'ın patretini, redaktiyaya filologiya bilgerindä doktor habilitat Ion DRON getirdi. Saa olsun.

1.6.2. În ziarul Ana Sözü din 11 noiembrie 2000 este semnalată cartea „Găgăuzii și Români“.

Anatol MAKRIŞTÂN Gagauzlar için kiyatlar

Yıl-yıldan tanınmış vatandaşlarımızın adlar arasında eni kişiler açılêr. Onnarın anasında **Anatol MAKRIŞ**, angisi bugün Bukureşitâ yasêêr. Gagauziyada hem Moldovada bu adam tanınmış oldu „Gagauzlar“, „Gagauzlar hem rominnar“ kiyatlan çıkardıkan sora.

Duudu Anatol Makriş 1924-cü yılda üüredicilâr aylesindâ Komrat dolayın *Beşalma küüyündâ*. İki klas bitirdiktân sora Makrişlerin aylesi Komrada yaşamada geçmiş. Neredâ *Anatol Macar* şkolasında üürener. Taa sora ilerleder üürenmesini *Dimitri Kantemir* adına liteydâ.

20 yaşlı Makriş 1944-dâ Romaniya devletinâ gider. Orada da kalêr. 5 yılın içindâ bürenip başarêr Bukureştin polithnik institutunda bulunan elektromekanik fakultetini. İşler injener zanaatında, sora ênergomontajlı tresitâ müdürü olêr, genel müdürü seçiler. Üüsek zanaatta çalışarkana „*Porţile de fier*“ gidroelektrostantiyasi düzüldü. Bu iş için Romaniya ona bir „*Steaua republiçii*“ ordeni verer. Yugoslaviyanın sa ozamanki prezidenti *Iosip Broz Tito* Anatol Makrişâ taa bir orden verer „*Yugoslaviya bayraa hem Altinni yıldız*“.

Kendi ofițial işindân kaari çok aldı Makrişin yaşamasında bilim tarafı. 1970-ci yılda doktor-

injener olër. Romaniya bilim Akademiyanın 100 yili içinn ona verildi orden „*Bilim izmetleri için*“.

1970-dän 1981-ci yiladak Anatol Makriş Bukureştin politehnik institunda üüredici çalışër. Beceriki aaraştirici çok kiyat yazdı, universitetlerä deyni üüretim kurslari hazirladi. Maasuzlu bilim stayalar tipariandi, angilari Romanya energetikanin üüsek yardım verdi. Te artik, 1987-dän buyani, denemä tarih Asoñiañiasında çalışarak bizim vatandaş A. Makriş yildan-yila ikişär-üçär bilim referatian hazireder, Basarabiya hem Romaniya gagauzların istoriayasi onun aaraştirmaklarında derin hem belli bir yer kaplëer.

Bilim hem pedagogika taraflarında üüsek gösterimlär için Romanya hem Yugoslavya energetikalarında Makruşä bir „*lş ordeni*“ hem „*Bilim izbetleri için*“, orden, başka medalitär veriler.

Bilim aaraştirmalarından sora bizim vatandaşa bir zengin arhiv toplanër, neredä çok merakli yazı Basarabya istoriyasi için hem ayrıca gagauzian için var. Bu yazıları bireri toplayıp hem bilimca erleştirip Bukureştä 1999-cu yılda gagauziarın istoriyasi için Anatol Makrişin bir kiyadı çıkëer, angisinin ölä da adı „Gagauzlar“. İki dilda bu kiyatta yazılar-romınca hem franñuzça.

Geçteki 2000-ci yılda avtorun gagauziar için taa bir kiyadı çıktı „*Gagauzier hem rominnar*“. Bu ilk kiyadın ilerisi gibi. Nicä avtor kendisi nişannadı,

bu kiyat iki yannaşik yaşıyan baalantıları için 1918-1944 yıllar aras, açan bütün gagauzluk etnosu sayılardı, nică Romanya yaşıyannarı.

Kiyatların sayfalarında var yazılar, nereda avtor aklına getirer kendi küçüklüğünü hem gençliğini. İkinci kiyadin önsözündä A. Makriş yazêêr, ani 22 yılar arası, ani „romin vakidi“ sayılêr-gagauziara deyni hen ii yilardır. Çooyu gagauzlardan üüsek erlerdä çalışardılar Bakınca başka devletlerä ozamanki Romanyada halkın vardı çetin soşial pozitiyası. Sade genişlederek hem kaavileştirerek hem kaavileştirerek gagauzian Moldovada yaşıyan romnarian baalantılarını, üüsek soşial statusuna hem diişilmekli gözâl yaşamaya var nică yol açilsin, gagauzların milli kulturasi ilerlesin.

- „Gagauz halkın ii bilerak şüpesiz inanêrim, ani gagauzlar kendi kulturasını Evropalı standart uurunı kaldıracêk“, - soledi **Makriş**.

Beşalımalı Serafim Varbanoglu, 1926-ci yıldan duuması söyler **Anatol Makriş** için (*Anatoliy Ivanoviç sokakça Mëkriçi*).

- Onunnan biz büüzük Anası Zinaida Ivanovna Başküüyündä küçük klaslarda üüredici işläardı. Bobası Ivan Antonoviç - vergi toplayıcı uurunı agentti. Tolenin kızkarcaşlarından biri büün Komratta yaşêêr. 10-15 yıl geeri bân Anatoliyin ana.bobasinnan Başküüyündä (Kirsovda) buluştum, nerayi onnar gelmiştilär maasuz soylarinnan hem

Beşalmada onnar kliseylän yannaşık birevdä yaşardılar.

Anatol Makrişın kiyatlari, angilan Gagauziyamizadak etişti hem, angilarini okuyucularımıza haber vermäk için Beşalmanın Dimitri Karaçobanın adına muzeyindän aldik:

1. „Gagauzii“ (*„Gagauzlar“*) 1999 yıl, Agerpress Typo baskisi;

2. „Gagauzii şi Romanii“ (*„Gagauzlar hem Rominnar“*), Agerpress Typo baskisi, 2000 yıl;

3. „Segmente şi fragmente de istorie“ (*„istoriya fragmentleri“*), Agerprees Typo baskisi, 2000 yıl;

4. „O cale sigurê de progres“ (*„Ileriemeya kesinli yol“*). Editura Agerpress Typo, 2000 yıl;

5. „Fragmente de istorie şi nu numai“ (*„Istoriya fragmentleri hem diil sade“*) Agerpress Typo, 2001 yıl;

6. **Gagauzii. Opinii şi însemnări**“ (*„Gagauzlar. Düşüncelär hem yazılar“*), Agerpress Typo, 2001 yıl.

Petri YALINCI.

1.16

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HAȘDEU“
Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 148
Chișinău MD 2012
Republica Moldova
Tel./fax (373) 223.360
e-mail: municipala@hasdeu.md

05/485
16.04.2008

Stimate dr. Anatol Măcriș,

Biblioteca Municipală <<B.P. Hașdeu>> vă exprimă sincere mulțumiri pentru donația de carte

„File din istoria mai veche și mai nouă a României“ – 1 ex., foarte valoroasă și binevenită pentru completarea colecției bibliotecii noastre.

Sperăm la o viitoare colaborare foarte importantă pentru noi.

Director general
dr. conf. univ. Lidia Kulikovski

5.11.2007

Stimate Domnule Măcriș

Vă mulțumim din suflet pentru noua Dvs. carte. Aceasta conține numeroase informații despre conaționalii noștri care au trăit și au contribuit în cultura României și a Moldovei.

Nu v-am răspuns imediat am fost ocupați cu deschiderea Anului universitar.

În luna Septembrie a apărut în Vești Gagauzii (Știri din Găgăuzia) articolul despre Dvs. în limba găgăuză. Este neplăcut că manuscrisul a stat în redacție peste 1 an de zile.

Vă dorim succese noi în activitatea Dvs. pentru a ne bucura și de alte cărți ale Dvs.

Prof. univ. Lidia Baurciulu
Universitatea de Stat din Comrat
Dr. în Drept Afanase Baurciulu

1.18

Moldavie Moldova Magazine – Gagauzia, Gagouze, Moldavie, Bessarabie

MOLDAVIE Le magazine francophone de
MAGAZINE votre communication avec
la Moldavie

Găgăuzia – un pays méconnu

Les savants français ont écrit des pages intéressantes sur les Gagaouzes, par exemple Serge Moscovici, directeur du Laboratoire Européen de Psychologie Sociale, ancien ministre dans le gouvernement de Lionel Jospin (1997-2002) ou Sylvie Gangloff, auteur des études sur l'histoire de ce peuple.

Un des plus connus spécialistes de l'histoire et de la culture des Gagaouzes est Monsieur Anatol Macris, né le 30 mai 1924 dans la ville de Besalma, auteur de nombreuses études concernant l'ethnogenèse, la langue et les traditions du peuple gagaouze.

Etabli en Roumaine, après la 2ème Guerre Mondiale, Monsieur Anatol Macris a fait des études

d'ingénieur energetiques à L'Institut Polytechnique de Bucarest. En 1970, il a fait le doctorat en management des travaux électriques, devenant ainsi le premier docteur en management de Roumanie.

Suite à la construction du Complexe Hydro-énergétique Portile de Fier I, en 1974, il reçoit la médaille ordre * Steagul iugoslav* de la part du président de Yougoslavie, Iosip Broz Tito.

Après la retraite, dans sa qualité de secrétaire général de l'Association Comparée des Institutions et du Droit (AICID), il dérule une riche activité de recherches surtout dans l'histoire des Gagaouzes.

A l'occasion d'une rencontre sur Bucarest, Monsieur Anatol Macris (dans la photo) m'a présenté ses études, publiées en roumain et en français, des études sur le peuple Gagaouze, qu'il aime tant et qu'il a fait connaître au-delà les frontières de la petite région autonome de la République de Moldavie.

Par Jean Popa

1.19

George Corbu, om de cultură, scriitor, președintele Uniunii epigramaștilor din România, mi-a spus că „Găgăuzii în literatura și publicistica română” este o lucrare științifică valoroasă.

1.20

MUZEUL REGIUNII PORȚILOR DE FIER DROBETA TURNU SEVERIN

Str. Independenței nr. 2

TEL., 0252/312177, FAX 0252/320027

Stimate Domnule Dr. Anatol Măcriș

Am primit cu mare bucurie cele două exemplare din lucrarea Dumneavoastră – *Găgăuzii*.

Ele s-au alăturat celor alte peste 15000 de titluri aflate în biblioteca documentară a muzeului severinean.

Cu speranța altor colaborări, Vă mulțumim.

DIRECTOR
Conf. univ. dr. Ion Stîngă
Ss indescifrabil

1.21

Eugen Harea, membru al AICID, referindu-se la cartea „File din istoria mai veche și mai nouă a României“ s-a exprimat că este, o adevărată enciclopedie“.

1.22

Prof. Victor Macarevici, scriitor și epigramist apreciat și în Basarabia natală, ne-a adus două documente:

- Primul: Actul Unirii votat de Sfatul Țării pe 27 martie 1918 (s.v.) „, pe baza căruia s-a emis decretul regal din 8 aprilie 1918 asupra actului Unirii Basarabiei cu Patria Mamă.

- Al doilea, o variantă melodică a rugăciunii „Tatăl nostru“, compusă de muzicianul Ion Țuzlă, găgăuz, profesor la Conservatorul din București.

Urmează xerocepiile cu actul Unirii și partitura muzicală a rugăciunii „Tatăl nostru“.

BASARABIA

ferment

ACTUL UNIRII

VOTAT DE SFATUL TARII
LA 27 MARTIE ST. V. 1918

In numele poporului Basarabiei SFATUL TARII declara
Republica Democratica Moldoveneasca (Basarabia)
in hotarele si dintr-o parte Nistru, Dunare, Marea
Neagra si vechile granite cu Austria, Rusia de
Rusia acum o suta si mai bine de ani din Trupul
pecaii Moldovei, in puterea dreptului istoric si
dreptului de a fi pe baza principiului ca noia
tele si curentii si hotarasci soarta lor, de azi
inainte si pentru totdeauna, SE UNESC
CU MAMA SA ROMANIA

TRAIESCA UNIRCA-BASARABICI
CU ROMANIA

DE A PURURI SI TOTDACAUNA!

PRESEDINTUL SFATULUI TARII

ION INCULET

VICE-PRESEDINTUL

PAN HALIPPA

SECRETARUL SFATULUI TARII

IBUZDUGAN

STEFAN CEL MARE
1463-1504

DIMITRIE CISTERNIA
1818-1881

Basarabia are o mare mândrie si o încredere

Amprentă regăsite, îngrădite de lași

Într-o hără înfrășită cu flăcăi dintr-o

stăruie

Hora sfântă a dezrobirii, hora Româ-

niel Mari

C. Zarida Sylva

În oland falcie altare, cu pășire în ocl

Isola

Basarabia răsărit pe baci a țării noastre

Isol

Ca în înțelegere ad-ardăre Ferdinand

Isol ca Maria

Prea sfântă în România, pe ebrai la

Mihail

C. Zarida Sylva

Inscris Cel. Albu 1874

1. *sa si pre pu-mint. Si-nea nora-tia cea de toa-te si-le-le*
 2. *sa si pre pu-mint. Si-nea nora-tia cea de toa-te si-le-le*
 3. *sa si pre pu-mint. Si-nea nora-tia cea de toa-te si-le-le*
 4. *sa si pre pu-mint. Si-nea nora-tia cea de toa-te si-le-le*

1. *de ne-o no-ua an-ti-gi si ne ian-ti-gi*
 2. *de ne-o no-ua an-ti-gi si ne ian-ti-gi*
 3. *de ne-o no-ua an-ti-gi si ne ian-ti-gi*
 4. *de ne-o no-ua an-ti-gi si ne ian-ti-gi*

1. *sa-le-le nora-tia. Re-cum si noi ian-ti-gi*
 2. *sa-le-le nora-tia. Re-cum si noi ian-ti-gi*
 3. *sa-le-le nora-tia. Re-cum si noi ian-ti-gi*
 4. *sa-le-le nora-tia. Re-cum si noi ian-ti-gi*

si-ti-lor uoq-ti
 si-ti-lor uoq-ti si un ne du-ce pre
 si-ti-lor uoq-ti si un ne du-ce pre
 si un ne du-ce pre

Ci ne i-gu-lu-ver-te de
 noi in in-pi-ta, Ci ne i-gu-lu-ver-te de
 noi in in-pi-ta, i-gu-lu-ver-te
 noi in in-pi-ta, i-gu-lu-ver-te

cel vi-clau
 cel vi-clau
 de vi-clau
 de vi-clau

1.23

Szanto Ioan, colonel, un iubitor și cititor asiduu de cărți, mi-a declarat, după citirea cărții „Găgăuzii în trecut și în prezent“ că a necesitat o muncă enormă culegerea informațiilor și a documentelor, analiza opiniilor contrare și a ipotezelor referitoare la istoria, etnogeneza, religia - ortodoxă fundamentală a poporului găgăuz și alte aspecte“.

1.24.

Ing. Sabin Tomuș, cunoscut energetician.

Dragă Anatol

Am admirat din nou capacitatea ta de a remarca aspectele esențiale și caracteristice locurilor pe unde a călătorit și modul în care ai știut să le prezinți în carte și am regretat că noi, după ani de zile petrecuți în Iran, în mijlocul unor evenimente care au zguduit lumea, nu ne-am preocupat să notăm nici măcar pentru noi cum erau orașele și monumentele pe care le-am văzut și împrejurările pe care le-am trăit.

Sabin

Capitolul 2

RECENZII ȘI SCRISORI CU RECENZII

Cărțile editate în perioada 1997-2008 sunt:

1. Găgăuzii, ediție bilingvă română și franceză, Editura Agerpress Typo, București, 1997, 97 pag.
2. Găgăuzii și românii. Însemnări. Editura Agerpress Typo, București, 2000, 48 pag.
3. Segmente și fragmente de istorie, Editura Agerpress Typo, București, 2000, 168 pag.
4. O cale sigură de progres. Învățământul superior românesc. Editura Agerpress Typo, București, 2001, 60 pag.
5. Fragmente de istorie și nu numai. Editura Agerpress Typo, București, 2001, 90 pag.
6. Găgăuzii. Opinii și însemnări. Editura Agerpress Typo, București, 2001, 54 pag.
7. Note de călătorie și alte însemnări. Editura Agerpress Typo, București, 2001, 130 pag.
8. Găgăuzii. Note despre limba găgăuză și alte însemnări. Editura Agerpress Typo, București, 2001, 60 pag.
9. Et in Cumania egol, Editura Agerpress Typo, București, 2002, 66 pag.
10. Scrieri, călătorii, istorii, evocări. Editura Agerpress Typo, București, 2002, 111 pag.

11. Găgăuzii din Basarabia, în trecut și în prezent. Editura Agerpress Typo, București, 2003, 155 pag.

12. Escale în spațiu și timp. Editura Agerpress Typo, București, 2000, 187 pag.

13. Găgăuzii din Basarabia, file de călătorie – Istorya yapraklar, Editura Agerpress Typo, București, 2004, 80 pag.

14. De la Nistru pân' la Tisa și ceva mai departe, Editura Agerpress Typo, București, 2004, 160 pag.

15. Trăind, cu gândul, a doua oară, Editura Agerpress Typo, București, 2008, 103 pag.

16. Găgăuzii în diasporă și la ei acasă. Editura Agerpress, București, 2005, 162 pag.

17. Găgăuzii în literatura și publicistica română, București, Editura PACO, 2007, 128 pag.

18. File din istoria mai veche și mai nouă a României, București, Editura PACO, 2008, 188 pag.

19. Găgăuzii, București, Editura PACO, 2008, 204 pag.

În curs de apariție este volumul „Conspecte de istorie“ conținând, și o istorie a Basarabiei din cele mai vechi timpuri până la 1941. Și marile focuri nu se sting.

De asemenea, în cca 40 articole publicate în revistele Noi Tracii, Flacăra Basarabiei, Națiunea, în Țara noastră, Întregirea, Glasul Națiunii, „22“, Curierul Național.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HAȘDEU”
Bd. Ștefan cel Mare nr. 148
Chișinău MD 2012
Republica Moldova
Tel./fax (373) 223360
e-mail: municipala@hasdeu.md

05/186
8.07.04

Domnule Anatol Măcriș,

Biblioteca Municipală <<B.P. Hașdeu>> vă exprimă sincere mulțumiri pentru donația de carte „*RECHERCHES Sur l’histoire des institutions et du droit*” foarte valoroasă și binevenită pentru completarea colecției bibliotecii noastre.

Vă mulțumim și pentru cărțile trimise mai înainte.

Sperăm la o viitoare colaborare foarte importantă pentru noi.

Director general
L. Kulikovski
ss indescifrabil

RECENZII

2.1

Les coumans et les roumains dans la période qui a précédé l'organisation des premiers états roumains.

Le 3 mai 2001, Mr. Anatol Măcriș a présenté aux séances bimensuelles de l'AICID une conférence sous ce titre. L'auteur commence par remarquer que les historiens roumains passent avec légèreté sur les 250 ans de présence et domination des coumans sur le territoire actuel des roumains. C'est le grand historien N. Iorga qui a le mérite d'avoir établi quel fut l'apport de ce peuple à l'organisation des premiers états roumains, ce qui est confirmé aussi par le nom du fondateur de la Principauté de Valachie (la Muntenia d'auj.), Basarab-Basarabă, vainqueur à Posada du roi angevin Carol-Robert de la Hongrie. Ce fut, selon N. Iorga, une synthèse roumano-coumane, un état roumano-couman à partir des premières décennies du XII-e siècle. Nombreux sont les documents qui s'occupent de ce peuple et ils appartiennent aux sources hongroises, byzantines, brétones, normandes, bourguignonnes, vénitiennes et papales. Pour toutes ces sources COUMANIA signifiait des chefs coumans et peuple roumano-couman.

On ne peut pas concevoir l'existence parallèle, pendant plus de deux siècles, sur le même

territoire, de deux peuples, sans se mêler. Au moins, les chefs-roumains se sont apparentés avec les coumans par des mariages. On connaît des noms de femmes coumanes mariées à de nobles français, à des rois hongrois, à des tsars bulgares; les roumains ont procédé, à leur tour, de la même manière.

Les coumans apparaissent dans la région carpaté-danubienne en 1057 et s'y établissent définitivement entre 1065-1078, occupant les places des „ouzes“, dont le nom est gardé en toponymie. En 1150 ils dévastèrent la cité de Dinegetia construite par l'empereur roumain Dioclétien (284-305) sur la place d'un vieux site gète-dace; occupée et reconstruite par les byzantins au Xe s., elle eut une intense vie économique urbaine, qui cessa à la fin de ce siècle. En 1199 Jeanice (Ioniță) chef de l'empire roumano-bulgare (1197-1207), dans ses conflits avec les byzantins, reçut l'aide „des coumans et des valaques du nord du Danube“. La chronique allemande, attribuée à le valaque Jeanice (ille Johaniti) avait, près de lui, des valaques et des coumans (Blacis et Commani). Le successeur de Jeanice, le valaque Berilă (1207-1218) eut pour femme une coumane, la veuve de son oncle.

En 1227 est fondé couman de Milcovia, son premier évêque étant le couman Théodoric.

Le roi des valaques et des coumans Ionas (1230?-1238) serait le premier roi des roumains et

des coumans; son successeur fut Kuten (1238-41) suivi par Aslan (1241-2).

Dans la Muntenia d'auj. Il y avait à cette époque loitaine deux fermations politiques: celle de Seneslau et la COUMANIA pour la reste du territoire.

Aussi semmaire qu'elle soit, cette esquisse historique permet de comprendre l'étendue et la profondeur de l'étude de Mr. Anatol Măcriș sur un sujet peu clarifié, quoique d'une grande importanee pour l'histoire des roumains.

C'est pourquoi en deit lui exprimer teute notre gratitude.

CONST. C. THEODORESCU

AICID – Recherches sur l'histoire des institutions et du droit XVII, Bucarest, 2004, pag. 159, 160.

2.2

Dr. ing. ANATOL MACRIȘ

A propos de nouvelles recherches concernant la langue parlée et écrite par les ancêtres des roumains.

Mr. Anatol Măcriș, Secrétaire Général de l'AICID et l'un des plus actifs membres, personnalité de grande culture dans le domaine de l'histoire des roumains, nous fait connaître, dans un article sous le titre mentionné, les résultats les plus récents des recherches ayant pour objectif la langue parlée et surtout écrite par nos ancêtres, dans un passé très reculé. Dans son étude, l'auteur accorde une attention spéciale à ces trois sources documentaires:

a) Les inscriptions rupestres de la vallée du Buzău (Aluniș, Nucu);

b) L'inscription trouvée sur un vase de Sânnicolul Mare;

c) Le manuscrit de Ieud, contenant trois textes: La légende de la „Sfânta Duminică“ (Sainte Dimanche), l'enseignement pour le grande et sainte „Duminica de Paști“ (Dimanche des Pâques) et l'enseignement pour la sainte communion (VIII-X siècles?)

Notre collègue nous informe que l'analyse de ces inscriptions a été faite par l'historien Paul

Tenciulescu. Dans la vallée de la rivière du Buzău (nom transmis par ses ancêtres géto-daces mais provenant des antécédents de ceux-ci) la découverte des textes a pour sites trois petites églises rupestres, un petit monastère et une localité mineure. On a pu établir l'existence de 485 signes graphiques, appartenant à plusieurs alphabets archaïques, lesquels, déchiffrés, montrent une écriture en „alphabet roumain“, à savoir une combinaison de signes propres et empruntés, le texte étant en roumain. Les inscriptions de Ieud ont été datées de 1364, ce qui leur confère, probablement, le titre de la plus vieille écriture en roumain. Les lettres proviennent des alphabets romain et grec, de même que d'un très vieux alphabet roumain. Parfois les inscriptions sont en „bustrofedon“, c'est-à-dire dans le sens du mouvement des boeufs au labourage, la première ligne de droite à gauche, la seconde de gauche à droite et ainsi de suite.

L'historien roumain Gr. Tenciulescu a déchiffré l'inscription sur le vase de Sînnicolul Mare comme ayant le sens de „gouverneur puissant de pleins droits: puissant chef militaire, seigneur-prince pleinement accepté par accord“, ce qui est de grande importance pour la connaissance des vieilles institutions politiques roumaines. Le chroniqueur hongrois Simon de Keza affirmait, à propos des szeklers (en roumain secui) qu'ils utilisaient au commencement du XII s. un alphabet roumain

(Zaculi, qui dum Hungares in Pannonium iterate cognoverunt ... partem in ea sunt adepti, non tamen in plane Pannonie, sed cum Blackis in mentibus confinii sorte habuerant. Unde Blackis comixit litteris ipserum uti permibentur). En 1700 les szeklers utilisaient toujours cet alphabet (Trausch, Diplomatarium Transilvanice-Siculorum ab anne 1251-1807). L'historien roumain G. Popa-Liseanu apporte des précisions à ce sujet. On ne pourra pas nier l'importance de ces faits dans la culture de nos ancêtres. Le fait est d'ailleurs confirmé par le verbe roumain „a srie“ (Lat. scribere, écrire) que l'actuelle langue roumaine a hérité du fond latin de ses origines.

CONST. C. THEODORESCU

AICID – Recherches sur l'histoire des institutions et du droit, XVII, Bucarest, 2004, pag. 161-162.

2.3

Dr Ion Dron, doctor habilitat în filologie (în limbi turcice) a publicat în „Căpitala“, nr. 44 din 30 octombrie 1999, articolul „O carte de Istorie a Găgăuzilor“, pe care îl reproducem:

Cartea reprezintă o ediție bilingvă, cu texte în română și franceză, fiind alcătuită din următoarele compartimente: „Găgăuzii“ (acesta servește de introducere), „Istoria și etnogeneza găgăuzilor“, „Limba găgăuză“, „Apariția găgăuzilor în Basarabia“, „Gagauz Yeri“ (Țara găgăuzilor), „Cultura găgăuză“, „Comrat-capitala găgăuzilor“, „Situația politică actuală“, „Găgăuzia - date statistice“.

Textul cărții este însoțit de două anexe:

1. „Componenta etnică a populației Găgăuziei (unitate teritorială autonomă constituită în 1995)“;
2. „Găgăuzii din Moldova în afara hotarelor Găgăuziei și o „Bibliografie“ bogată ce însumează 120 de surse.

Știm cât de controversat este prezentată istoria acestei mici (la număr) etnii, grosul numeric al căreia (în proporție de 80 la sută) este repartizat într-o zonă ce cuprinde aproape în întregime teritoriile fostelor raioane Comrat și Ceadâr-Lunga, iar în parte - și a raioanelor Vulcănești, Taraclia, Basarabeasca.

Găgăuzia, cu o suprafață de 1831,5 km pătrați (reprezintă aproximativ 5,4 la sută din suprafața

republicii) și cu o populație totală de 171500 de locuitori (3,9 la sută din populația republicii, în totalul căreia găgăuzii alcătuiesc 78,8 la sută), a fost constituită oficial de Parlamentul Republicii Moldova în calitate de unitate administrativ-teritorială autonomă în decembrie 1994 – ianuarie 1995. În prezent această unitate – Găgăuzia (în găgăuză Gagauz Yeri) – este condusă de un guvernator, egalat în rang cu un viceprim-ministru, și include trei raioane: Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești (acesta din urmă compus din localitățile: Vulcănești, Etulia, Etulia Nouă, Carbalia, Cișmichioi – toate cu populație majoritară găgăuză).

În cartea sa, Anatol Măcriș trece în revistă mai multe teorii și teze privitoare la etnogeneza găgăuzilor, concluzionând că găgăuzii, în calitate de etnie, s-au format în zone situate la sud de Dunăre, ce corespund în prezent cu teritoriul Bulgariei de Nord-Vest, în felul acesta respingându-se niște „teorii aberante ale unor pseudo-cercetători din Comrat, care își imaginează teritoriile Republicii Moldova și Basarabia în calitate de meleaguri de etnogeneză ale găgăuzilor, lucru care nu a avut loc în realitate. Centrul geografic de formare al găgăuzilor ar coincide cu zonele de situare a orașelor (și împrejurimilor acestora) Varna, Cavarna, Balcic. Cronologic, găgăuzii s-ar fi format în sec. XII-XIII (la p. 14 sec. XI-XIV) și mai târziu prin amestecul mai multor grupuri de turanici (amestecați cu

bulgari și români – I.D.) ce au pătruns în limitele Imperiului Bizantin în secolele VII-XIII. Nucleul etnic al găgăuzilor, în opinia lui Anatol Măcriș și în concepția noastră, l-au constituit oguzii (numiți în cronicile bizantine uzi), care, în marea lor parte, au trecut Dunărea de la nord spre sud în anul 1064.

Anatol Măcriș ripostează prin dovezi de ordin științific unor istorici bulgari, care „elaborează multe lucruri cu variate explicații pentru a demonstra (fals – I.D.) că găgăuzii sunt bulgari turciți“ (p. 15) și care vor să argumenteze, de asemenea aberând, „apartenența istorică de Bulgaria a întregii Dobroge“ (p. 16).

În compartimentul respectiv se vorbește despre limba găgăuză ca despre o limbă turcică ce face parte din grupul „de sud-vest sau oguz“ în care mai intră turca, azerbaigeană, turcmena. Anatol Măcriș vorbește, pe bună dreptate, că găgăuzii au început să imigreze în sudul Basarabiei prin anii 70 ai secolului XVIII, în perioada războaielor ruso-turcești. La început, însă aceștia au fost așezați parte în ținutul Fălciu parte în ținutul Hotărniceni (în satele moldovenești Orac, Ceadâr, Cupcui, Tomai ș.a.). După 1806-1807, adică după ce Bugeacul (îndeosebi, partea sa centrală și nord-vestică, aflată la est de râul Ialpug și la sud de Valul lui Traian de Sus) a fost curățat de nohai, iar concomitent cu aceștia – și de moldovenii din zonă, strămutați pe teritoriul Ucrainei de azi (mai la est de râurile Bug

și Nipru), țariștii colonizează teritoriile pregătite astfel cu coloniști bulgari, găgăuzi, greci, armeni, albanezi, cehi, elvețieni, nemți, ruși, ucraineni ș.a. Majoritatea satelor găgăuze (fiindcă despre găgăuzi este vorba în cartea avizată) din sud-vestul Basarabiei sunt întemeiate mai târziu de 1806-1807, deși unele familii de găgăuzi ar fi pătruns în zonă clandestin și puțin mai înainte, stabilindu-se ca creștini alături de moldoveni, fără a putea să întemeieze localități aparte.

Vorbind despre constituirea Găgăuziei ca o entitate teritorial-autonomă (aparte) în cadrul Republicii Moldova, Anatol Măcriș nu uită să amintească că în prima fază de constituire Găgăuzia s-a format „cu sprijinul armatei politice sovietice (...) sub comanda generalilor sovietici Satalin și Zaițev“ (p. 24). Proporțional (conform numărului de oameni), găgăuzii ar avea dreptul la un număr de trei deputați în Parlamentul republicii, în realitate ei sunt reprezentați prin cinci deputați (p. 26). Pe lângă faptul unei autonomii depline cu guvernator, parlament autonom și alte structuri de tip guvernamental, găgăuzii mai sunt reprezentați în Guvernul Republicii Moldova prin directori de departamente, viceministri etc.

Nu sunt uitate de Anatol Măcriș nici problemele democrației. La p. 36 autorul menționează că atunci „când Moldova va fi condusă de democrați adevărați, și în Găgăuzia vor conduce

democrației. În această situație, Găgăuzia se va apropia și de România, așa cum au fost găgăuzii cetățeni loiali ai României în perioada 1918-1940“.

Cartea „Găgăuzii“ este scrisă cu căldură față de cultura românească în general. Autorul amintește în context cuvintele academicianului Ștefan Ciobanu, spuse încă în 1941: „printre toate minoritățile din Basarabia, populația găgăuză este cea care se apropie cel mai mult de poporul român prin calitățile sale spirituale, prin lealitatea sa și prin blândețea firii sale. Trebuie subliniat faptul că toți găgăuzii vorbesc perfect românește (...)“. Acțiunile serviciilor secrete și procesul rusificării au dus la înstrăinarea găgăuzilor față de moldoveni și cultura românească. Autorul, este optimist (alăturându-ne și noi optimismului lui), concluzionând că „numai o colaborare cu românii, în mijlocul cărora trăiesc (găgăuzii - I.D.) va conduce la o dezvoltare pe multiple planuri a găgăuzilor. Românii nu au procedat niciodată la asimilarea minorităților, știind să aprecieze efortul fiecăruia la progresul general“. Ne raliem și noi acestor frumoase spuse, pline de speranță, ale lui Anatol Măcriș.

Ion DRON
doctor habilitat în filologie.

2.4

Dr. Ion Dron a publicat și un articol referitor la „Găgăuzii și românii” în „Capitala” nr. 60 din 2 august 2000, pag. 4-5. Îl reproducem:

ARGUMENTE ȘI TOLERANȚĂ INTERETNICĂ

Este știut că românii au fost și poate sunt cea mai tolerantă etnie, cel puțin în Europa, față de orice minoritate națională stabilită în spațiul etnic românesc și față de orice străini ce ne vin în țară. Românii întotdeauna au fost primitori pe pământul lor, i-au primit și pe găgăuzi, veniți/migrați în bejenii lor din Bulgaria de Nord-Vest, nu numai în Basarabia, dar și în multe alte județe din provinciile istorice românești.

Despre populația găgăuză, la timpul său, academicianul Ștefan Ciobanu a scris că aceasta „este cea care se apropie cel mai mult de poporul român, prin calitățile sale spirituale, prin lealitatea și prin blândețea firii sale. Trebuie menționat faptul că toți găgăuzii vorbesc perfect românește” (către 1941 – I.D).

Ideologia sovietică de coloratură rusă, anumite forțe șovine au făcut totul ca să îndepărteze această populație de români, în primul rând, educând generații de găgăuzi de la 1940 încoaie numai prin intermediul școlilor rusești și numai prin îmbuibarea găgăuzilor cu istorii ale cnezatelor

feudale rusești și istorii ale partidului comunist (bolșevic). Anatol Măcriș, basarabean de origine, stabilit de mult timp la București, cunoscut deja cititorilor noștri cu multe alte cărți, inclusiv cu „Impresii din Siria, Iordania și America Centrală“ (București, 1980), „Găgăuzii“ (București, 1999), „Segmente și fragmente de istorie“ (București, 2000) și alte vreo 12 cărți publicate în domeniul electroenergeticii, de această dată ne bucură cu lucrarea „Găgăuzii și românii. Însemnări“, scoasă de sub tipar la București, doar cu câteva zile în urmă, de Editura Agerpress Typo.

Bunul meu prieten, Anatol Măcriș, vine să restabilească prin cartea sa bunul nume al populației găgăuze, care a fost denigrat până la refuz de anumite forțe și lideri ai acestei populații, comunizați până la extrem, mai ales prin anii 1990-1992, când aceștia, pierzând orice simț al realității, chiar au cerut Moscovei să fie primiți în componența Federației Ruse în calitate de „Republica Sovietică Socialistă Găgăuză“.

Cartea lui Anatol Măcriș este precedată de un Cuvânt înainte în care autorul spune că „Perioada 1918-1944 a fost cea mai fastă pentru găgăuzi, un număr important de găgăuzi ocupând funcții și poziții sociale importante în statul român“, fenomen și fapte neînregistrate în alte state unde au trăit ori trăiesc găgăuzi. Este vorba aici de cunoscute

personalități ce au jucat un rol bine conturat în viața politică, culturală și economică a României: Lascăr Catargiu (s-a afirmat în politica României în perioada 1856-1877), mareșalul Alexandru Averescu (născut în 1859 în comuna Babele din jud. Ismail), Mihail P. Guboglu (cunoscut istoric, a activat la București), Mihail Ciachir (iluminist găgăuz și cărturar moldovean), Dimitrie Topciu (1881-1958; fost prim-adjunct în Ministerul Agriculturii și deputat în Parlamentul României), Ion Papazoglu (pictor român de origine găgăuză), Alexandru Bârlădeanu (academician, viceprim-ministru al României (1956-1966) și Președinte al Senatului României (1990-1992), Vladimir Topciu (academician onorific al Academiei Române și academician de onoare al Academiei de Științe a Republicii Moldova), Nicolae Ciachir (istoric român), Petre Terzi (secretar de stat în Ministerul Apelor între 1990-1992), Constantin Petrovici (reputat dirijor la Opera Română și la Teatrul de Operetă) ș.a.

Mai departe cartea este compusă din următoarele capitole: 1. Răspândirea găgăuzilor. Găgăuzii în România; 2. Savantul francez Gaston Richard despre găgăuzi; 3. Găgăuzii și limba română; 4. Găgăuzii și românii (aici autorul constată că: „Relațiile găgăuzilor cu românii au fost (cu excepția evenimentelor cunoscute și dirijate din exterior în perioada anilor 1989-1994 – I.D.) întotdeauna bune. Găgăuzii (în cadrul României –

I.D.)... s-au bucurat de aceleași drepturi cu românii, fiind atașați și loiali statului român“); 5. Găgăuzii sunt alături de români; 6. Personalități găgăuze sau cu ascendență găgăuză în viața politică, culturală și economică a României; 7. Alfabetele folosite de găgăuzi. Comrat. Istoria începuturilor sale; 9. Comratul poate și trebuie să devină orașul înțelegerii interetnice; 10. Liceele din Comrat până în 1940; 11. Scriitori găgăuzi, care militează pentru strângerea legăturilor cu românii; Moldova, inclusiv Găgăuzia în Euroregiunea Dunării de Jos; 13. Un român militant pentru afirmarea găgăuzilor: dr. habilitat Ion Dron; 14. Un ofițer găgăuz erou (căzut în lupte pentru întregirea României în 1941 – I.D.); 15. Ocupația găgăuzilor; 16. Concluzii; 17. Scurte informații documentare.

În calitate de anexe A. Măcriș mai prezintă un subcompartiment „Din albumul de familie al autorului“, harta amplasării satelor cu populație găgăuză, în interfluviul Prut-Nistru și harta localităților cu populație găgăuză în actualele granițe ale României.

În opinia noastră, Însemnările autorului sunt bine chibzuite și sunt argumentate, iar în Concluzii Anatol Măcriș scrie: „Pentru a avea un viitor fericit, găgăuzii trebuie să se instruiască în școli secundare și universități, să se integreze în societatea civilă a Republicii Moldova, evitând izolarea și bantustanizarea, să cunoască limba de stat, limba română,

să ocupe posturi de conducere în ierarhia administrativă a Republicii Moldova, să întrețină legături de prietenie și colaborare cu România și Turcia, să participe la activitățile Euroregiunii Dunărea de Jos“.

Cartea „Găgăuzii și românii“ este scrisă cu căldură, cu dragoste față de reprezentanții populației găgăuze și cu atașament, stimă, credință și prețuire aleasă față de români și față de statul român.

Ion DRON,
doctor habilitat în filologie

P.S. La Chișinău lucrarea „Găgăuzii și românii“ de Anatol Măcriș poate fi consultată la Biblioteca Națională, Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de științe și la Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu“. (I.D.)

CORESPONDENȚA AUTORULUI CU UNII OAMENI DE ȘTIINȚĂ GĂGĂUZOLOGI

2.5

Prof. Univ. Dr. Dionisie Tanasoglu, clasic al culturii găgăuze, în scrisoarea pe care mi-a trimis-o în ianuarie 1997, răspunzând la cererea mea de a-mi recenza manuscrisul „Găgăuzii“:

„Stimate domnule Anatol Măcriș,

Limba găgăuză

- Orice s-ar fi scris, ori se scrie și acum, problema limbilor popoarelor turcice de azi trebuie privită prin prisma unicei limbi, vechea oguză-turcică, care mai apoi s-a ramificat în dialectele sale de azi, purtând denumiri diferite, în virtutea istoriei fiecărei ramuri de după (dezbinarea) dezmembrarea statului „Göc-Türk“ și a statului „Oguz“ (sec. XI-XII) din Asia. Deci, cu toate că se consideră ca limbi de sine stătătoare, ele totuși au rămas dialecte ale limbii mamă veche – ele nu s-au diferențiat atât ca limbile romanice să zicem.

- Limba găgăuză este o limbă (dialect) oguz-turcică – unul din marile dialecte ale limbii strămaternă, ca și toate celelalte limbi turcice contemporane, dar cea mai „oguză“, fiind a hagoguzilor. Deci, clasificarea prof. N. Bascacov se cere precizată. Multă literatură istorică și lingvistică

este editată în Turcia, capabilă să ne orienteze just în toate aceste probleme.

Vă doresc să continuați cercetările în acest domeniu, mai ales că aveți la îndemână arhivele și bibliotecile românești din București ș.a.

Cu tot respectul și la mulți ani!

Prof. Univ. Dr. D. Tanasoglu

P.S. Vă rog să îmi răspundeți. D.T.

2.6

Dr. fil. Gavril Gaidargi (în scrisoarea pe care mi-a trimis-o în 10.01.1997, răspunzând cererii mele de a-mi recenza manuscrisul „Găgăuzii“):

Stimate dle Măcriș, - limba oguză a găgăuzilor provine din graiurile triburilor oguze (uze, pecenege etc.) de la nordul Mării Negre (ele prezintă și elementul sudic, despre care vorbește T. Kowalski). Este clar că găgăuza s-a alimentat și din limba anatolierilor, dar ceva mai târziu, începând cu sosirea osmanilor. Se știe că Țara Carvuna, o insulă rezistentă a creștinismului, a fost alipită de Imperiul Otoman în 1417, cu mult mai târziu decât Bulgaria.

Arheologia a dovedit că populația turanică din Dobrogea și nord-estul Bulgariei s-a îndesat

brusc la sfârșitul sec. XII – primul sfert al sec. XIII, când cnezii ruși i-au izgonit pe torci (berendei, caracalpacii) care reprezentau o populație eterogenă sub dominația uzilor. Chipciacii (cumanii) au fost oguzizați, s-au contopit cu populați uză sedentară din sud-estul Rusiei kievene. Limba găgăuză contemporană, care ca genealogie și tipologie aparține limbilor turanice sud-occidentale de ramura oguzo-bulgară, se caracterizează cu elementul dominant oguz (uz) cu înfiltrările neesențiale proto-bulgare și cumane.

Îmi cer scuze pentru limba mea română incorectă, însușită în mod de sine-stătător, prin audiere, citire și conversații (studiile mele au fost de la, și până la, în limba rusă). Am încercat, în măsura posibilităților, să îmi explic gândurile, în limba numită la noi moldovenească. (Se exprimă foarte bine, NA).

Cu stimă și urări de bine,

Gavril Gaidargi.

Dr. în filologie,

director-adjunct al Institutului Minorităților Naționale

al A.S. a Moldovei,

șeful secției Găgăuzologie,

La Mulți Ani!

Yeni yileniz kutlu olsun!

2.7

Bernard Lory, profesor universitar la INALCO – Institut National des Langues et Civilisations Orientales (prescurtat Langues'O), una din marile școli superuniversitare din Franța îmi scrie:

Paris, le 22 decembrie 1999

Cher Anatol,

J'ai eu le plaisir de voir Neagu Djuvara récemment à Paris et de recevoir de sa main votre étude sur les Gagaouzes. BRAVO! C'est une belle réalisation qui s'efforce de clarifier une question compliquée. La partie la plus difficile concerne l'ethnogénèse et l'implantation des Gagaouzes en Bessarabie; je crois qu'un lecteur français qui ne connaît rien à question aura du mal à vous suivre à travers toutes les théories contradictoires. Personnellement, j'ai beaucoup apprécié la présentation de la culture des Gagaouzes. Vous présentez très bien le point de vue des savants gagaouzes de Chișinău sur leur propre passé, langue et culture, sans obligatoirement le partager. En revanche je critiquerai votre bibliographie, qui serait plus facile à utiliser si elle était classée par langues, ou par alphabétique plus strict (c'est une critique typique pour un professeur; je terrorise systématiquement mes étudiants à propos de la bibliographie pour qu'ils y fassent très attention!).

L'année 1999 m'a promené dans le sud des Balkans: en juin j'ai participé à un colloque sur l'île de Rhodes, ville très impressionnante avec ses fortifications bien conservées de l'époque où les chevaliers de St. Jean de Jérusalem (les actuels chevaliers de Malte) luttaient contre les Turcs. En juillet-août j'ai passé trois semaines en Bulgarie, pour voir mes amis, travailler en bibliothèque et visiter des villages dans le sud du pays (une région pauvre de monoculture de tabac, qui connaît une grave crise économique de nos jours); En septembre-octobre j'ai passé trois semaines en Macédoine. C'est depuis quelques années mon principal terrain d'étude. Je travaille à une grosse monographie sur Bitola/Monastir, la ville la plus polyglotte des Balkans, macédoniens, grecs, aroumains, turcs, albanais, judeo-espagnols, tsiganes!

J'ai malheureusement trouvé que la crise du Kosovo avait des répercussions très négatives sur ce petit pays fragile. La présence militaire de l'OTAN est assez brutale et maladroite. Les Albanais croient que le monde entier est favorable à leur cause et deviennent plus arrogants.

Le nationalisme macédonien se durcit...

Les perspectives pour l'an 2000 ne sont pas très encourageantes dans les Balkans. Les 10 années de post-communisme sont assez décevantes. La majorité de la population s'est appauvrie et la vie démocratique a du mal à se développer.

C'est que j'admire chez les Balkaniques, c'est leur faculté inépuisable pour réagir de façon positif au destin historique compliqué de la région qu'ils habitent. On révigore sa vie, on reconstruit, on s'adapte et on sait rester gai, se réjouir avec ses amis, prendre les choses du bon côté.

Il me reste donc à vous souhaiter, à madame Gertrude, à Laura, à sa maman, beaucoup de moments de joie pour la nouvelle année 2000, une bonne santé et satisfaction dans le travail quotidien.

Très amicalement,

Bernard

Prezentăm mai jos traducerea acestei scrisori:

Paris, 22 dec. 1999

Dragă Anatol,

Am avut plăcerea să-l văd pe Neagu Djuvara, recent, la Paris, și de a primi din mâna sa cartea ta asupra găgăuzilor. BRAVO! Este o realizare frumoasă care încearcă să clarifice o chestiune complicată. Partea cea mai dificilă privește etnogeneza și implementarea găgăuzilor în Basarabia. Eu cred că un cititor francez, care nu cunoaște nimic

despre această chestiune, cu greu va traversa toate teoriile contradictorii. Prezinți foarte bine cultura găgăuzilor. Prezinți foarte bine punctul de vedere al savanților găgăuzi din Chișinău cu aspecte ale propriului trecut, limbă și cultură, fără să fii de acord absolut în toate cu opiniile lor. În schimb critic bibliografia ta, care ar fi fost mai ușor de utilizat dacă ar fi ordonată pe limbi sau într-o ordine alfabetică mai strictă.

În anul 1999 m-am plimbat la sud de Balcani; în iunie am participat la un colocviu despre insula Rhodos, oraș impresionant cu fortificațiile sale bine păstrate din epoca Cavalerilor Ioaniți (actuali Cavaleri de Malta) în lupta lor cu turcii.

În iulie-august am petrecut trei săptămâni în Bulgaria; mi-am întâlnit prietenii, am lucrat în bibliotecă și am vizitat satele turcești din sudul țării (o regiune săracă, cu monocultură a tutunului, care cunoaște o gravă criză economică în zilele noastre); în septembrie-octombrie am petrecut trei săptămâni în Macedonia. Acesta este de câțiva ani principalul meu teren de studiu. Lucrez la o monografie masivă despre Bitolia/Monastir, orașul cel mai poliglot din Balcani: macedoneni, greci, aromâni, turci, albanezi, iudeo-spanioli, țigani!

Am constatat că, din nefericire, criza din Kosovo a avut repercusiuni negative asupra acestei țări mici, fragile. Prezența militară NATO este destul de brutală și stângace. Albanezii cred că toată

lumea este favorabilă cauzei lor și devin tot mai aroganți.

De aici și naționalismul macedonean devine mai dur...

Perspectivile pentru anul 2000 nu sunt încurajatoare în Balcani. Cei 10 ani de post-comunism au decepționat populația, care a sărăcit, iar viața democratică se instalează cu greutate.

Ceea ce admir la balcanici este capacitatea lor inepuizabilă de a reacționa într-un mod pozitiv la destinul istoric complicat al regiunii pe care o locuiesc.

Își revigorează viața, reconstruiesc, se adaptează și știu să rămână veseli, să se bucure des și cu prietenii și să ia partea bună a lucrurilor.

Nu-mi rămâne decât să vă urez dvs., doamnei Gertruda, Laurei și mamei sale multe clipe de fericire în noul an 2000, o sănătate bună și satisfacții în munca zilnică.

Foarte amical,

Bernard

2.8

Dra Sylvie Gangloff, doctorante en sciences politiques (Turcologie), ă l'Universite de Paris 1, membră a corpului didactic al INALCO, autoarea unui studiu substanțial asupra găgăuzilor, publicat în revista Turcica, 1998, tome 30, pag. 13-61, îmi scrie cu referire la volumul „Găgăuzii“:

Paris, le 20 avril 1999

Monsieur,

Il y a déjà quelque temps, le professeur Bernard Lory a eu la gentillesse de me donner une copie de vos travaux sur „Le problème gagaouze“. J'ai trouvé ce texte intéressant à plus d'un titre mais, je me permets, puisque vous semblez bien connaître cette „question gagaouze“ et vous y intéresse, de faire quelques commentaires et de vous poser quelques questions.

J'ai moi-même fait quelques recherches sur ce peuple. Mon objectif était, au départ, de travailler sur les problèmes politiques rencontrés par les gagaouzes en Moldavie depuis 1990 (les sciences politiques sont ma spécialité et je rédige actuellement une thèse sur la Turquie et les Balkans depuis 1990). J'ai donc entamé des recherches sur ce sujet et complété mes travaux par un voyage

d'étude en Moldavie en juillet 1996. Ces recherches ont fait l'objet d'une dans la revue CEMOTII. Ci-joint une copie (vos commentaires seront bien sûr les bienvenus).

Mais par ailleurs, j'ai bien dû acquérir quelques connaissances sur ce peuple (origine, histoire etc.) avant d'entreprendre une recherche sur leur situation politique actuelle. Ces quelques connaissances se sont avérées plus difficile à obtenir que prévu (dispersion des sources, controverses diverses etc.). N'étant pas historienne (d'ailleurs je ne parle ni le bulgare, ni le russe, ni le roumain) je ne pouvais moi-même entreprendre les travaux nécessaires pour acquérir une bonne connaissance de l'histoire de ce peuple (du reste un seul chercheur n'y suffirait pas!) mais j'ai alors songé à rédiger un état des lieux de la recherche sur les gagaouzes, afin non pas de répondre aux nombreuses interrogations soulevées par l'histoire de ce peuple mais de susciter quelques vocations parmi les historiens et de les aider ainsi. Cet „état des lieux“ est donc rédigé à partir des textes publiés en français, anglais et turc, mais dans l'ensemble, les études publiées dans d'autres langues ayant fait l'objet de traductions ou de commentaires en turc, cet article devrait plus ou moins résumer l'ensemble des hypothèses et travaux sur l'origine et l'histoire des gagaouzes. Ce texte vient d'être publié dans le dernier numero de Turcica. Je vous joins une copie

de cet article ainsi que de la bibliographie qui y est annexée.

Ceci m'amène à faire quelques remarques sur votre texte. Tout d'abord, vous avancez (page 2) que l'origine uzo-coumane des gagaouzes est pratiquement acceptée à l'unanimité. Or, le moins qu'on puisse dire est que cette question suscite toujours de nombreuses controverses. Tout d'abord, comme vous le faite remarquer, les scientifiques bulgares soutiennent toujours la these d'une ascendance bulgare (voir encore la recente – 1933 – publication de Gradesliev). D'autre part, et plus important, la majorité des historiens occidentaux et turcs se sont ralliés à la thèse d'une origine seldjouke (Kay Ka'us) telle que présentée par Paul Wittek dans ses articles publiés en 1952 et 1953. J'avoue que cette thèse me semble la plus solide dans la mesure où elle concilie analyse de la langue et sources historiques (byzantines et ottomanes). Il n'en rest pas moins que les gagaouzes eux-mêmes rejettent cette hypothèse. La raison en est simple: si ils sont réellement d'origine seldjouke, cela veut dire qu'ils ont été musulmans avant d'être chrétiens, ce que les gagaouzes refusent d'admettre. Et puisque leur langue ne peut corroborer l'hypothèse d'une origine petchénegue ou koumane, les historiens gagaouzes (D. Tanasoglu, S. Kuroglu, M. Maruneviç etc.) se rallient à la thèse d'une origine oguz/uze. Cette thèse n'est pas nouvelle puisque elle

fut émise au début de ce siècle par Moskov qui avait longuement étudié le folklore et la langue gagaouze. Or, on a très peu de traces du passage de tribus oghuz dans la Dobroudja au Moyen Age. En revanche, l'installation de nombreuses familles oghuz/seldjouke au XIIIe siècle dans la Dobroudja est, elle, attestée par des écrits byzantins et ottomans. Notons de plus que les linguistes comme Moskov et Kowalski n'avaient pas connaissance de l'histoire de Kay Ka'us telle que nous l'a expliquée Paul Wittek et ne pouvaient donc pas soutenir l'hypothèse d'une origine seldjouke des gagaouzes.

Deuxieme point, le traité de Seyyid Loqman auquel vous faites allusion fut composé en 1599/1600 et non pas 1660, et il ne, reproduisait qu'un extrait de l'oguzname (9 paragraphes sur 15 de l'oguzname ont été reproduits par Loqman) et non pas la totalité.

D'autre part, mentionnez (page 1) la presence de 5000 gagaouzes dans l'ouest de la Bulgarie, dans l'est de la Serbie et en Macédonie. J'ai entendu et lu toutes sortes de chiffres sur la communauté gagaouze dans cette région; vous serait-il possible de me comuniker votre source sur ces derniers chiffres (notamment pour les gagaouzes en Macedoine et pres de Niş, ne s'agirait-il pas plutot de surguches?

Vous mentionnez également (page 1) la presence de gagaouzes en Asie centrale, precisant qu'il s'agit de deportés. Or, j'ai lu (entre autres il est

vrai dans textes publiés par des chercheurs soviétiques que ces gagaouzes étaient partis volontairement en 1909-1910 à la recherche de terres à défricher). Auriez-vous des précisions sur ce sujet?

Quant au musée d'ethnographie gagaouze de la ville de Beșalma auquel vous faite allusion p. 11, lors de mon passage en Moldavie en juillet 1996, ce n'était plus Mina Kösë qui en avait la charge mais le fils du poète Karaçoban. Je ne sais pas ce qu'il en est aujourd'hui.

Je n'ai pas également pu trouver à Paris vos articles récemment publiés en Roumaine. Vous serait-il possible de m'envoyer copies de ces articles (que je ferais traduire)? : Natiunea (références 32 et 34 de votre bibliographie), Tara Noastra (référence 33) et Glasul Natiunii (référence 35). Je vous remercie par avance.

Dans l'ensemble, vos réflexions me furent précieuses, notamment parce que je n'ai pas accès aux publications en roumain. Vos commentaires sur mes articles „L'émancipation politique des gagaouzes, turcophones chrétiens de Moldavie“ et „Les gagaouzes: état des recherches et bibliographie“ seront les bienvenus.

Je vous remercie par avance et vous prie d'agréer, monsieur, mes salutations respectueuses.

Mlle. Gangloff

Prezentăm mai jos traducerea părților celor mai importante din scrisoare:

Paris, 20 aprilie 1999

Domnule,

A trecut ceva timp de când profesorul Bernard Lory a avut gentilețea să-mi dea o copie a lucrării dvs. „Găgăuzii“. Eu am găsit-o foarte interesantă, dar îmi permit, pentru că dvs. cunoașteți bine problema găgăuză și vă interesați de această chestiune, să fac unele comentarii și să vă pun câteva întrebări.

Și eu am făcut câteva cercetări asupra acestui popor. Obiectivul meu era, inițial, să tratez problemele politice ale găgăuzilor din Moldova din 1990 (științele politice fiind specialitatea mea și elaborez în prezent o teză de doctorat asupra Turciei și Balcanilor începând cu 1990). Am făcut cercetări pe care le-am completat printr-o călătorie de studii în Moldova, în 1996. Aceste cercetări au fost publicate în CEMOTI (vă trimit o copie).

Dar am fost nevoită să aflu mai multe informații despre acest popor, înainte de a întreprinde cercetarea asupra situației sale politice actuale. Aceste informații au fost greu de obținut, având în vedere dispersia surselor, controverselor diferite etc. Nefiind istoric (nu vorbesc nici bulgara,

nici rusa, nici româna), m-am gândit să realizez o prezentare a cercetărilor asupra găgăuzilor. Această prezentare se bazează pe texte publicate în franceză, engleză și turcă, dar pentru că studiile aplicate în alte limbi au făcut obiectul traducerilor sau comentariilor în limba turcă asupra originii și istoriei găgăuzilor (*nn. A fost publicat în TURCICA, vol. 30, 1998*).

Dvs. avansați ideea că teoria originii uzo-cumane a găgăuzilor este practic acceptată de toată lumea. Dar această chestiune suscită numeroase controverse. În primul rând așa cum menționați și dvs., savanții bulgari susțin ascendența bulgară (vezi Gradeșliev). Pe de altă parte, și mai important, majoritatea istoricilor occidentali și turci se raliază la teza seldjukă (Kaikaus) așa cum a prezentat-o Paul Wittek în articolele sale din 1952 și 1953.

Mărturisesc că această teză mi se pare cea mai solidă în măsura în care ea poate concilia analiza limbii și a surselor istorice (bizantine și otomane). Trebuie spus că găgăuzii resping această ipoteză. Rațiunea este simplă: dacă sunt de origine seldjukă asta conduce la concluzia că ei au fost musulmani înainte de a fi creștini; ceea ce găgăuzii refuză să admită. Și pentru că limba lor nu conduce la ipoteza unei origini pecenege sau cumane, istoricii găgăuzi (D. Tanasoglu, S. Kuroglu, M. Marunevici etc.) se raliază tezei unei origini oguze (uze). Această teză nu este nouă, pentru că ea a fost

emisă la începutul acestui secol de către Moșcov care a studiat în profunzime folclorul și limba găgăuză. Dar sunt prea puține semne ale trecerii triburilor oгуze în Dobrogea, în Evul Mediu. În schimb, instalarea a numeroase triburi oгуze/seldjuke în Dobrogea sec. XIII este atestată de scrieri bizantine și otomane. Mai notăm că lingviștii Moșcov și Kowalski nu cunoșteau istoria lui Kaikauz așa cum ne-o explică Paul Wittek și din această cauză nu au putut susține ipoteza seldjukă a găgăuzilor.

În altă ordine de idei, dvs. menționați existența, în vestul Bulgariei și în estul Serbiei și Macedoniei, a 5.000 de găgăuzi. Este posibil să-mi comunicați sursele dvs. și cifrele ultime (nu este vorba mai curând de surguci?). Menționați de asemenea prezența găgăuzilor în Asia Centrală precizând că este vorba de deportați. Eu am citit (este adevărat, în texte publicate de cercetători sovietici) că acești găgăuzi au plecat voluntar, în anii 1909-1910, în căutare de terenuri nedeștelenite. Aveți precizări pe marginea acestui subiect?

Cât privește Muzeul etnografic din Beșalma, când am trecut, în iulie 1996, nu mai era director Mina Chiosea, ci fiul lui D. Caracioban.

În ansamblu, reflecțiile dvs. mi-au fost foarte prețioase mai ales că nu am acces la publicațiile în limba română. Comentariile dvs. asupra articolelor mele „Emanciparea politică a găgăuzilor“ turcofoni creștini din Moldova“ și „Les gagaouzes“ vor fi

binevenite. Vă mulțumesc anticipat și primiți, domnule, salutările mele respectuoase.

Mlle Gangloff

Bucarest, le 8 décembre 2000.

Mademoiselle Gangloff,

À propos de la théorie de P. Wittek sur l'origine seldjouke des gagaouzes, moi j'ai les remarques suivantes:

a. P. Wittek affirme que Kowalski ne connaissait pas l'épisode Izzedin Kaikaus. Mais Kowalski, dans son étude sur la langue gagaouze, détecte trois couches: ancienne turcique, turque seldjouke et turque osmanly. C'est-à-dire Kowalski connaissait l'épisode seldjouke.

b. Je crois que P. Wittek ne connaissait pas la Diplôme (la Bulle) du Tsar Assan II envoyée aux commerçants pour les annoncer (ou pour les avertir) que dans le NE de la péninsule Balkanique, sur le littoral de la Mer Noire, un peuple turkmene (turkomane), de religion orthodoxe, s'est organisé en „Princeauté de Karvuna (Kavarna)“.

Or, ça moult antérieurement à l'épisode I.K.

Veillez recevoir, mademoiselle, mes salutations distinguées.

Anatol Macris

2. 9

„Novaia cniga A. Macrișa“ (în limba rusă) în traducere: O nouă carte a lui A. Măcriș „De la Nistru pân’ la Tisa și ceva mai departe“, recenzie de Eugenia Liulnova în „Vesti gagauzi“ nr. 37-38 diin 15 martie 2005; Comrat - Găgăuzia, Republica Moldova.

2. 10

Dr. Silviu Tabac, Institutul de Istoria Artei, Academia de Științe a Republicii Moldova, Chișinău

Mult stimată Domnule Măcriș,

Vă felicit pentru apariția noii cărți și Vă mulțumesc pentru că V-ați gândit la mine. Studiile ce le însumează se citesc ușor, cu plăcere dar te și îndeamnă să lucrezi mai mult. La acest volum este de remarcat și coperta foarte frumoasă.

Am să Vă raportează că am transmis deja dlui Alexandru Futură cel de-al doilea exemplar. Vă mulțumește foarte mult și mi-a spus că Vă va scrie personal cât de curând.

Vă doresc un an nou fericit și sănătos Dvs. și întregii familii.

Cu aleasă considerație,

S. Tabac

2. 11

Arcadie Spătaru, Aschaffenburg, Germania;
21 mai 2004

„Țin dar să vă mulțumesc, cartea Dvs. mi-a făcut multă plăcere și am aflat din ea multe lucruri pe care nu le cunoșteam. Mi-a plăcut și felul în care a fost scrisă, cu multă competență și cu talent de observator, de cercetător și de istoric, și mai ales cu căldura celui care se simte legat de locurile natale, pierdute, sperăm, nu pentru totdeauna.

Am găsit cu mare emoție rândurile referitoare la tatăl meu, Spătaru Nicolae. Vă anexez în acest sens o scurtă biografie care poate va fi utilă pentru fișierele Dvs.“

2. 12

În octombrie 2000, **dl. Ivan Topal**, redactorul șef al ziarului „ACIK Goz“ îmi scrie:

Stimate domnule Anatol Măcriș,

Îmi face plăcere să vă comunic că aici, intelectualii liberali au primit cu un viu interes cărțile dvs. editate în București. Eu am luat cunoștință de ele numai în Biblioteca orașului. V-aș rămâne îndatorat dacă mi-ați putea trimite câte un

exemplar pentru un studiu mai aprofundat. Despre una din cărți am scris în revista „ACIK Goz“, al cărei redactor sunt. La noi, la Universitatea din Comrat se predă un curs de „Istoria Găgăuzilor“, dar manuale nu s-au tipărit până în prezent. Aproape sigur că lucrările dvs. vor impulsiona pe savanții noștri și profesorii noștri să grăbească editarea cursului. Și aceasta ar fi o realizare.

Cu stimă,

Ivan Topal,
Redactor șef al revistei „Acik Goz“,
Membru al Uniunii Jurnaliștilor Moldovei.

* Și tot dl. Ivan Topal, într-un articol din „Acik Goz“ nr. 24, anul 2000, pag. 2 scrie: „dar, cel puțin traduceți cartea „Găgăuzii“ a dr. Anatol Măcriș, editată în București, încă din anul trecut (cu comentarii, desigur!). Amintesc că dânsul este născut în com. Beșalma și a urmat Liceul „Dimitrie Cantemir“ din Comrat.

2. 13

Dr. Blagovest Njagulov, Sofia, 25.01.2006

Stimate Domnule Măcriș

Vă mulțumesc foarte mult pentru cartea Dvs. trimisă mie. Îmi este foarte necesară pentru lucrarea mea. Vă urez un An Nou fericit și multă sănătate.

Dr. Blagovest Njagulov
Institutul de Istorie Bulgarian
Academy of Sciences.

2. 14.

Dr. Miglena Ivanova, Sofia 25.02.2006,

Stimate Domnule Măcriș

Vă mulțumesc mult că mi-ați trimis ultima Dvs. carte despre găgăuzi. Este foarte important pentru mine, căci nu aveam de unde să mi-o procur. Eu pregătesc o lucrare despre găgăuzi pe care o voi tipări în București, în limba engleză. Cu siguranță veți primi un exemplar. Îmi amintesc cu plăcere de întâlnirea de la Dvs.

Salutări distinsei Dvs. soții și fiicei Dvs.

Cu stimă

Dr. Miglena Ivanova
Bulgarian Academy of Sciences.

2.15

or. Chişinău

25.V.2005

Multstimată domnule dr. Anatol MĂCRIȘ!

În primul rând țin să vă mulțumesc foarte mult pentru cartea *De la Nistru pân' la Tisa și ceva mai departe*, pe care am primit-o și am citit-o cu mare interes, pregătind și o prezentare pentru ziarul *Ora Satului*. În momentul când v-a apărut publicația am să vă expediez câteva exemplare.

Am însă o mare rugămintă pe care ași vrea să V-o adresez, solicitând ajutorul Dvs. Pregătesc o carte: *Petre Draganov, muzeul, arhiva, biblioteca*. Respectiv mă interesează orice informație despre familie și urmașii acestei familii.

Înțeleg că Vă împovărez cu această rugămintă, dar termenii de editare a cărții nu-mi lasă timp pentru prea multă așteptare.

Mulțumesc anticipat și mizez mult pe ajutorul Dvs.

Cu cele mai sincere aprecieri,

Iurie COLESNIC

SCRISORI-RECENZII DE LA UNELE PERSONALITĂȚI CULTURALE

2.17

1. Dl. Prof. univ. dr. Nicolae Neaga, Iași
Iași, 24.02.2005

1.1 Stimate domnule dr. Anatol Măcriș

Am primit minunata dvs. carte, atât de sugestiv intitulată: „De la Nistru până la Tisa“... ..

Vă felicit pentru mulțimea de date și informații pe care le prezentați în carte, de la „situația și evoluția învățământului superior din România“, în care prezentați atâtea date, încât nu-mi închipui că Ministerul Învățământului are o situație atât de clară, și atât de bine sistematizată pe provincii Istorice, pe orașe, dar mai ales „nebuloasa“ dezvoltare și repartizare în țară, după 1989; care a făcut să devină „centre universitare“ chiar și „târgurile“ de provincie, devenite între timp orașe: Dorohoi, Caracal, Turnu Măgurele sau Curtea de Argeș.

De asemenea, unele „curiozități“. Astfel, Universitatea „Lucian Blaga“ din Sibiu, are „un colegiu“ tocmai la Huși, care, întâmplător, este la câteva zeci de km. de un centru universitar mai mare – Iași. Dar, probabil că și de această dată s-a confirmat proverbul: „interesul poartă fesul“.

.....

Mi-a plăcut expresia: „Sudul Basarabiei este Mesopotamia României“ (pag. 105). Am citit cu multă plăcere prezentarea „personalităților“, mai ales că pe foarte multe le-am cunoscut personal: C-tin Petrovici, Valentin Popovici, sau Fazli, Arnăutu dar mai ales prietenul nostru comun: Victor Macarevici, căruia îi faceți o frumoasă și amplă prezentare (pag. 114-115) și îl prezentați și în „postura“ de dirijor, împreună cu „Corul Școlii Centrale de Fete“ (pag. 134).

Am apreciat în mod deosebit, cu câtă căldură vă apropiați de trecutul plaiurilor natale, pe care le aprofundați în studii închinare lor, cum ar fi: „Istoria politică a Sudului Basarabiei“ (pag. 85), dar și al populațiilor care au conviețuit, în decursul timpurilor, pe aceste meleaguri, făcând o adevărată „exegeză“ a limbilor acestor popoare, cu influențele lor reciproce, și mai ales, cu ce a rămas, peste timpuri, în vocabularul limbii române. Mai ales influența limbii cumane asupra limbii române.

Îmi permit să vă felicit din toată inima pentru această minunată carte și Vă doresc: multă sănătate și multă putere de muncă, pentru a mai da literaturii române, dar mai ales cititorilor noi și noi cărți.

Cu deosebită stimă și considerație,

Prof. univ. dr. N.Neaga

Iași, 22.VIII.2007

1.2   Stimate domnule Dr. Anatol Măcriș,

Am primit noul dvs. volum: „Găgăuzii în literatura și publicistica română“, pentru care vă mulțumesc.

Am citit cu multă atenție și deosebit interes această nouă carte rezultată din preocupările dvs. mai vechi, privind problema Găgăuzilor. Am aflat, cu surpriză și plăcere, contribuția Găgăuzilor, atât la literatură, cât și la publicistica română, lucruri pe care nu le cunoșteam.

Am aflat astfel că mari figuri ale politicii și culturii române au fost găgăuzi. Am reținut pe Barbu Catargi, fost prim ministru și Alexandru Bârlădeanu, fost vice prim ministru, Președinte al Parlamentului României, Academician și Vicepreședinte al Academiei Române, ambii fiind de origine găgăuzi. În Iași există o stradă principală, care poartă numele lui Lascăr Catargi, alt om de seamă găgăuz.

De asemenea, în clasa de seminar am avut și eu un minunat profesor de muzică: Ion Fazli, deosebit de talentat și bun profesor. După 1944,

acesta s-a stabilit la Bacău, unde a desfășurat o bogată activitate culturală.

Cartea dvs. este plină de date și evenimente interesante, despre viața și activitatea oamenilor dintr-o „provincie“ românească, care a rămas numai în istorie și legendă, dar pe care o păstrăm, ca pe o comoară, în inimile noastre.

Vă felicit din toată inima, pentru această nouă și interesantă carte. Și vă doresc multă sănătate și multă putere de muncă, pentru a mai realiza și alte cărți, la fel de interesante.

Cu deosebită stimă și profund respect,

Prof. dr. Nic. Neaga

Iași, 11.V.2008

1.3   Stimate domnule dr. Anatol Măcriș

Vă mulțumesc din suflet pentru că m-ați onorat cu minunata dvs. carte, atât de sugestiv intitulată „File din istoria mai veche și mai nouă a României“, apărută la editura Paco, în anul 2008.

Am citit cartea, cu multă atenție și deosebit interes; pentru că am găsit în cartea dvs. o mulțime de lucruri noi și deosebit de interesante, pe care nu le știam, sau le știam numai parțial.

Ați depus o muncă titanică, cercetând și adunând o sumedenie de evenimente, localități, regiuni, zone și oameni, pe care le-ați selectat, sintetizat și redat cititorilor într-o formă desăvârșită, dar simplă și ușor de reținut, de către cititor.

După cum precizați și în „prefață“, ați redus prezentarea unor date specifice „istoriei“, dar ați preferat să redați aspecte din trecutul României privind modul de organizare, instituții, cultura și obiceiurile poporului român, aspecte neglijate în cărțile de istorie. De asemenea, ați prezentat, în mod documentat, relațiile poporului român cu alte popoare, cu care a conviețuit, în decursul veacurilor, precum și influența acestor popoare, ilustrată în limbă, cultură și obiceiuri, cu precădere al limbilor: cumană, găgăuză și turcă.

Am aflat, cu interes, despre deplasările românilor, în decursul veacurilor, din Carpați-Făgăraș-Sibiu, spre răsărit, până dincolo de Bug, și chiar în Crimeia, unde „mocani“ români au înființat 25 de sate (pag. 143).

De asemenea, mișcările continue ale tătarilor, în special în Basarabia, și relațiile românilor, în decursul veacurilor, cu tătarii.

Am rămas plăcut impresionat de capitolul: „Personalități poliglote din istoria și cultura românească”. Despre unii știam câte ceva (Cantemir, Iorga), dar constat cu plăcere, că au fost mulți despre care nu știam: Petru Cercel, Mihnea al III-lea, Stolnicul Cantacuzino, Nicolae Milescu, dar, mai ales: Timotei Cipariu, B.P. Hașdeu, și cel mai recent, Aurel Decei (pag. 154-155).

În final, în imaginație și memorie, în capitolul sugestiv intitulat: „Să ne cunoaștem țara și locurile istorice”, v-am însoțit prin minunata noastră țară, pe care am admirat-o, încă o dată, citind minunata dvs. carte.

Vă felicit, din toată inima, pentru că ați reușit să redați, celor dornici de cultură, o minunată carte de sinteză, în care prezentați: evenimente, localități, oameni cu viața lor de zi cu zi, din trecutul, atât de zbuciumat, al poporului român.

Cu aceeași stimă și considerație,

Prof. univ. dr. N. Neaga

2. Dr. Ing. Paul Militaru, Columbia, SUA

Columbia, 3 Decembrie 1999

2.1 Dragii noștri Gertruda și Toli,

Stela ne-a dat săptămâna trecută cartea ta, dragă Toli, despre Găgăuzia. În seara zilei când am primit-o am citit-o pe nerăsuflăte, mai întâi Kati și apoi eu. Ne-a plăcut la amândoi foarte mult. Pe mine m-a impresionat prin larga documentare și prin aceea că ai reușit într-un volum relativ mic despre originea, istoria, situația actuală și despre răspândirea acestei populații pe continent.

Felicitări pentru această lucrare cât și pentru celelalte preocupări în domeniul istoriei.

Cu drag,
Paul Militaru

Columbia, 25 Octombrie 2000

2.2. Dragii noștri Gertruda și Toli,

La 27 Septembrie am avut extraordinara surpriză să găsesc un plic cu scrisoarea și cele două cărți scrise de tine, dragă Toli, „Segmente și fragmente de istorie“ și „Găgăuzii și Românii“.

Impresiile mele despre cele două cărți sunt excepționale:

a) o documentare foarte bogată și foarte laborioasă de strângere a citatelor și mărturiilor despre subiectele tratate.

Mă întreb chiar cum ai reușit această documentare, pentru că nu știu dacă ai avut la îndemână mijloace mai rapide de extragere a datelor, dar mai scumpe, ca de ex. copiile Xerox.

b) dragostea ta față de istorie în general și istoria poporului român în special este de admirat.

c) ai abordat subiecte mai puțin cunoscute în țară, cum ar fi istoria Găgăuzilor sau fragmente din istoria epocii prefeudale și altele de mai mare interes actual - problema reconstituirii vechilor județe și chestiunea învățământului superior în România și Moldova.

d) m-au interesat foarte mult toate problemele tratate de tine în cele două cărți, dar în special problema conviețuirii Românilor și Cumanilor timp de 2 secole, despre care nu-mi amintesc să fi citit vreodată, și problema străvechilor județe desființate pe vremea dictaturii comuniste (Roman, Vlașca, Muscel, Covurlui, etc.).

e) comunicarea despre situația învățământului superior în România și Moldova, foarte instructive pentru mine. Fără să fi avut date statistice la dispoziție, în anii 1988-1990 eu credeam că România are prea mulți absolvenți de universități. Mi se pare chiar că citisem undeva că țara noastră avea mai mulți ingineri la 1000 de locuitori decât Germania de Vest, și deci erau folosiți la munci de calificare inferioară. Comunicarea ta mi-a adus unele clarificări.

Cu drag,
Paul

Columbia, 18 Mai 2001

2.3 Dragii noștri Gertruda și Toli,

La 3 Mai am avut uriașa plăcere să găsesc în cutia poștală pachetul cu scrisoarea și cele trei cărți scrise de tine.

Toate trei cărțile m-au interesat foarte mult.

Foarte interesante părerile prof. Bernard Lory și ale cercetătoarei Sylvie Gangloff despre lucrările tale despre Găgăuzi, ca și ale turcologilor din Moldova și de la Ankara.

Remarcabil că ziare care apar la Comrat au recenzat cărțile tale, care au fost prezentate și la radio.

Este înduioșătoare scrisoarea pe care ți-a adresat-o directorul muzeului național găgăuz din comuna ta natală, prin care-ți cere lucrările tale, medaliile și ordinele cu care ai fost decorat și amintirile scrise despre copilăria ta, pentru a fi expuse în muzeu. Peste decenii amintirea ta va fi păstrată totuși în acest muzeu.

A doua și a treia ta carte despre Găgăuzi completează în mod fericit, cu informații suplimentare, prima carte. Nu te-ai gândit totuși, dragă Toli, să scrii o nouă carte, care să trateze în mod cuprinzător și unitar ideile răspândite în cele trei volume, poate chiar în limba franceză pentru a fi mai accesibilă celor care nu știu limba română.

Cu drag,
Paul

Columbia, 15 Martie 2002

2.4 Dragii noștri Gertruda și Toli.

La 5 Ianuarie 2002 am primit de la tine, dragă Toli, un pachetel cu două cărți scrise de tine, „Note de călătorie și însemnări” și „Găgăuzii, note despre limba găgăuză și alte însemnări”. Foarte plăcute la citit notele de călătorie în Costa Rica, Zimbabwe, Ungaria, Opatija și prin câteva orașe antice. Este

lăudabil că un inginer trimis ca expert pentru tratative tehnico-economice s-a străduit și a reușit să vadă și să prezinte cu talent aspecte turistice și culturale din țările în care a călătorit. M-au interesat foarte mult însemnările despre „Românii din jurul României“ despre „Codex Cumanicus. Influența limbii cumane asupra limbii române, ca și cuvântarea ta la „Aniversarea Trustului Energomontaj“, ca să citez numai câteva din note și însemnări.

Printre preocupările în domeniul istoriei instituțiilor se numără și cele privind învățământul superior românesc. În cartea ta dedicată acestui subiect am găsit interesantele tale propuneri de a se înființa în viitor, pe lângă cele existente, facultății și colegii universitare în orașe mai mici din țară, ca: Roman, Fălticeni, Tecuci, Râmnicu Sărat, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede, Corabia, Calafat, etc.

Felicitări încă odată dragă Toli pentru rodnicia ta activitate de cercetare în domeniul istoriei și de scriere a unor note de călătorie, din care au rezultat cărțile pe care mi le-ai trimis și mie, cărți care au fost apreciate laudativ de toți cei care le-au citit.

Cu drag,
Paul

Columbia, 30 Octombrie 2002

2.5 Dragii noștri Toli și Gertruda,

Ne-am bucurat foarte mult, eu și Kati, primind ultimile două lucrări ale lui Toli: „Et in Cumania ego!“ și „Scrieri, călătorii, istorii, evocări“.

Am citit cu plăcere notele de călătorie în Insulele Mării Egee, din Suedia și din Camargue (Franța). Aceste note câștigă în valoare prin incursiunile bine alese din istoria locurilor vizitate. Aș fi vrut să știu și anii în care a avut loc aceste călătorii. Recent am urmărit pe canalul de televiziune „History“ un film documentar despre „Cele șapte minuni ale antichității“, în care se prezenta și „Colosul din Rhodos“ și se dădeau imagini actuale ale unor colțuri din insulă. Locurile și faptele din Suedia descrise de tine mi-au amintit de călătoria mea de-o săptămână prin această țară, care cred că este cea mai civilizată din Europa, favorizată în dezvoltarea ei de faptul că nu au mai luat parte la vreun război de peste 200 de ani. În această țară, toate drumurile, inclusiv cele laterale de acces la ferme sunt betonate și asfaltate, nu vezi case dărăpănate și garduri rupte, nu vezi murdărie și dezordine.

Prin lucrarea ta „Et in Cumania ego!“ ne-ai plimbat, dragă Toli, prin istoria Cumanilor în timpul celor două secole de conviețuire a acestei populații

cu Românii pe același teritoriu. Cumanii, am aflat de la tine, că au dat numele de Teleorman județului în care m-am născut, ca și râului Teleorman. Un râșor Urlui (cuvânt de origine cumană) făcea ravagii nu departe de Roșiorii de Vede, după ploi torențiale. A fost o noutate pentru mine să aflu că multe familii boierești de vază se trag din conducătorii cumani. Interesante observațiile tale despre limba cumană și despre unele asemănări ale acestei limbi cu limbile turcă, găgăuză, persană, latină și română.

Ai continuat să expui interesante considerente privind etnogeneza Găgăuzilor și să prezinți răspândirea actuală a acestei etnii.

Toate „fragmente de istorie” din lucrarea „Scrieri, călătorii, istorii, evocări” sunt foarte interesante, dar pentru mine articolul „Vestigii rupestre în România” a avut caracter de mare noutate, pentru că nu știam nimic despre aceste vestigii. Ai perfectă dreptate ca monumentele de artă rupestră, fie preistorică sau medievală, ar trebui conservate.

Cu drag, Paul

2.6 Dragii noștri Toli și Gertruda,

Scrisoarea de față are scopul să-ți mulțumească, dragă Toli, pentru darul trimis prin poștă, recenta ta carte „Escale în spațiu și timp“. Am evitat termenul de „ultima“ pentru că dorim, atât eu cât și Kati, să continui să scrii și să publici cărți, tot așa de interesante.

Cum am primit pachetul cu cartea, luat de la cutia poștală, care se află în clădirea administrației grupului nostru de locuințe, întorcându-mă în apartamentul nostru, Kati mi-a luat-o imediat din mână și a început s-o citească. Eu am început s-o citesc mai târziu, bărbații fiind mai răbdători ca femeile. Dar am continuat amândoi, citind pe rând, fiecare câte o parte din carte și apoi trecând-o celuilalt.

Titlul cărții este foarte bine ales și reflectă foarte bine conținutul, deoarece faptele sunt localizate în spațiu și prezentate în desfășurarea lor în timp. Actualul volum cuprinde note de călătorie din Tunisia, Kosovo și Rusia, articole cu subiect istoric, o trecere în revistă a sudului Basarabiei și însemnări privind politica internă și externă a României. În această nouă carte te-ai referit și la viitor, la viitorul României, în însemnările intitulate „România, în

complexitatea politică internațională actuală“ și „Intrarea României în NATO“.

Foarte plăcute de citit notele de călătorie, pentru fiecare loc vizitat prezentându-se și fapte mai importante din trecutul lor istoric. Notele cuprind, de asemenea, informații cu caracter economic, social și politic, ca și descrierea unor datini specifice țării sau chiar ținuturilor vizitate.

Făcând o sinteză a opiniilor unor personalități franceze despre România și români, majoritatea pozitive, dar și negative în câteva cazuri izolate, ai făcut un mare serviciu opiniei publice din țară și articolul ar merita să aibă o circulație mai largă. M-a interesat în mod deosebit relatarea despre felul cum celebrul românofil Emanuel de Martonne a stabilit dominanta etniei românești în Basarabia, cercetând numele scrise pe pietrele de mormânt din cimitirele satelor și orașelor. M-au impresionat aprecierile laudative ale celor mai mulți dintre francezii citați despre nivelul cultural ridicat al intelectualilor români, despre pregătirea serioasă a elevilor, în special la informatică și la limba franceză, uimitoare în ceea ce privește informatica față de slaba cotație a școlilor cu tehnologii moderne, și despre relațiile familiale de într-ajutorare (inexistente în Franța). Observația francezilor că țăranul român se odihnește stând pe laviță cu mâinile sprijinite pe genunchi și cu capul pe mâini, spre deosebire de țăranii francezi

care se odihnesc lungindu-se pe canapea, este foarte subtilă.

Pline de un deosebit interes informațiile tale în incursiunea privind relațiile românilor cu grecii de-a lungul veacurilor.

Deși am mai afirmat acest lucru și în alte scrisori ale mele, dragă Toli, meriți toată admirația mea pentru activitatea publicistică în domeniul istoriei, ca și în acela al impresiilor de călătorie. La vârsta, care în curând se va rotunji la 80 de ani, tu dovedești înalte aptitudini intelectuale, ca și răbdare, perseverență și putere de muncă pentru a întreprinde studii istorice, care necesită o largă documentare în biblioteci publice și o excelentă memorie.

Cu drag,
Paul

Capitolul 3

SEMNALĂRI

PRIVIND APARIȚIA CĂRȚILOR MELE

3. 1

Articol în limba rusă

„Nu ne-a uitat nici scriitorul din București, Anatol Măcriș, care colaborează cu noi de câțiva ani buni.

În Bibliotecă sunt 5 din cărțile sale, referitoare la istoria și cultura găgăuză. În ajun ne-a sosit și „Găgăuzii din Basarabia în trecut și în prezent“. Conține probleme din istoria și etnogeneza găgăuzilor, despre limba și cultura găgăuză. Într-un capitol aparte tratează oamenii de cultură P. Draganov, M. Ceakir, D. Ceakir. Cartea este însoțită de fotografii interesante.

Eug. Liulnova
Specialist superior
Direcția de cultură a Găgăuziei

3.2

Уважаемый господин Апатол Мэкриш!

Мне приятно Вам сообщить, что здесь у нас либеральные гагаузские интеллигенты с интересом встретили выход Ваших книг в Бухаресте. К сожалению, мне удалось познакомиться с книгами лишь в библиотеке. Был бы признателен, если получил бы их для подробного анализа. Об одной из них я уже сообщил в частной газете "Ачык гёз", редактором которой являюсь. (Газету прилагаю.) У нас преподается "Курс лекций по истории гагаузов" в Комратском государственном университете, однако они до сих пор не изданы. Вполне вероятно, что Ваши книги подстегнут наших ученых и преподавателей для ускорения их издания. И это замечательно.

На современном этапе далеко не все гагаузы (даже в ученой среде) владеют румынским в такой степени, чтобы прочитать эти очерки в оригинале. Я стараюсь изучить румынский и прочитал "Гэгэзузий" с карандашом в руке.

Несколько слов о себе. Родился в Комрате (17.12.1948г.). Окончил Кишиневский политехнический институт (электроэнергетика). Но всегда испытывал интерес к изысканной словесности, к поэзии. Вот почему, наверное, уже 5 лет как основал и редактирую свободную газету "Ачык гёз" ("Окно ал трейля").

С уважением-

Иван Топал,
редактор газеты "Ачык гёз",
член Союза журналистов Молдовы

5.10.2000г

Text în limba rusă

3.3

Stimate Domnule Măcriș

Am primit scrisoarea Dvs. și cărțile. Vă informez că ultima carte trimisă de Dvs. se va găsi în fondul de carte al Bibliotecii Congresului SUA.

La noi a fost un reprezentant al acestei Biblioteci și a solicitat tot ce s-a scris despre găgăuzi și Găgăuzia. Sper că nu Vă veți supăra pe mine.

Dec. 2003

Eugenia Liulnova
Comrat - Găgăuzia

3.4

Domnul Stephen R. Bowers, directorul Institutului William R. Nelson de pe lângă James Madison University din Virginia de Sud, Statele Unite și d'ra Valeria Ciobanu, directoarea Institutului William R. Nelson din Chișinău (Republica Moldova), o filială a Institutului din Statele Unite, aflându-se în București, m-au invitat, în ziua de 14 septembrie 2002, la dejun, la hotelul Turist. Dâșii sunt autorii cărții (în limba engleză și în limba română) cu titlul: „Gagauzia and Transdnestria: The Moldovan Confederation Conundrum (2001)”. În elaborarea cărții mi-au cerut permisiunea să folosească unele informații și date din cărțile mele privitoare la găgăuzi: „Găgăuzii” și „Găgăuzii și românii”. La întâlnire a fost prezent și dl Ioan Popa, consilier la Ambasada României în Republica Moldova. Am discutat despre problemele legate de găgăuzi și de problemele găgăuzilor. Le-am oferit ultimele mele cărți referitoare la găgăuzi: „Găgăuzii. Opinii și însemnări” și „Găgăuzii. Note despre limba găgăuză și alte însemnări”. Le-am spus că sunt gata cu un volum: „Găgăuzii din Basarabia. În trecut și în prezent”, urmând editarea sa. M-au invitat la Institutul din Chișinău și ne-am exprimat reciproc speranța colaborării în viitor.

Domnul Stephen R. Bowers, directorul Institutului Wiliam R. Nelson de pe lângă James Madison University din Virginia de Sud, Statele Unite și d'ra Valeria Ciobanu, directoarea Institutului Wiliam R. Nelson din Chișinău (Republica Moldova), o filială a Institutului din Statele Unite, aflându-se în București, m-au invitat, în ziua de 14 septembrie 2002, la dejun, la hotelul Turist. Dânșii sunt autorii cărții (în limba engleză și în limba română) cu titlul „Gagauzia and Transdnestria: The Moldovan Confederation Conundrum (2001)“. În elaborarea cărții mi-au cerut permisiunea să folosească unele informații și date din cărțile mele privitoare la găgăuzi: „Găgăuzii“ și „Găgăuzii și românii“. La întâlnire a fost prezent și dl Ioan Popa, consilier la Ambasada României în Republica Moldova. Am discutat despre problemele legate de găgăuzi și de problemele găgăuzilor. Le-am oferit ultimele cărți referitoare la găgăuzi: „Găgăuzii. Opinii și însemnări“ și „Găgăuzii. Note despre limba găgăuză și alte însemnări“. Le-am spus că sunt gata cu un volum: „Găgăuzii din Basarabia. În trecut și în prezent“, urmând editarea sa. M-au invitat la Institutul din Chișinău și ne-am exprimat reciproc speranța colaborării în viitor.

3. 5.

Eugenia Liulnova oferă cartea „Găgăuzii“, (o are în mână), Bibliotecii turcești din or. Comrat, la 22.07.2008.

3. 6

Semnalarea aparițiilor cărților în revista **România literară**

Cărți primite la redacție

♦ Cassian, Maria Spiridon, *Atitudini literare*, București, Ed. Cartea Românească, 1999 (publicistică), 272 pag.

♦ Elisabeta Isanos, *Doctorul de pe comoară*, editură nementionată, 1999 (proză scurtă), 544 pag.

♦ Elisabeta Isanos, *Pașaport pentru orașul de sus*, editură nementionată, 1999 (proză scurtă), 416 pag.

♦ Răzvan Codrescu, *De la Eminescu la Petre Țuțea (pentru un model paideic al dreptei românești)*, București, Ed. Anastasia, col. „Dreapta europeană“, 2000 (eseuri) 182 pag.

♦ Mihai Cimpoi, *Plânsul demiurgului*, noi eseuri despre Eminescu, Iași, Ed. Junimea, 1999, 204 pag.

♦ Dr. Anatol Măcriș, *Găgăuzii*, ediție bilingvă româno-franceză, București, Ed. Agerpress Typo, 1999 (comunicare prezentată la AICID), 100 pag.

♦ Alexandru Singer, *Destinele bunicilor și vremurile nepoților*, eseuri, București, Ed. Hasefer, 2000, 190 pag.

♦ Marta Bărbulescu, *Alergător de cursă lungă*, poeme, Pitești, Ed. Carminis, 1999, 64 pag.

♦ Marcel Fandarac, *Francmasoneria și clasa politică*, București, Ed. Corrida, 2000, 192 pag.

♦ George Burileanu, *Alfa și Omega*, București, Ed. Curtea veche, 2000 (versuri; cartea reprezintă debutul unui autor în vârstă de 74 de ani), 104 pag.

♦ Ioana Dinulescu, *Sufletul, această ficțiune*, poeme, București, Ed. Cartea Românească, 1999, 48 pag.

♦ Virgil Panait, *Deposdarea de timp*, poeme, Ed. Salonul Literar Focșani, 2000, 58 pag.

Nr. 16,   26 apr.....2 iun. 2000

Am primit la redacție Cărți

♦ *Human and computer. Verbal communication and interaction via computer. An International Conference*, Edited by Tatiana Slama-Cazacu 9° Conference of GRLA-RWCAL, Bacău-Tescani, - 26-29 aprilie 2001, Constanța, Ed. Europolis, 2001, 360 pag.

♦ Nicolae Stroescu-Stânișoară, *Vremea încercuirii*, vol. I - *Urmărirea*, București, Ed. Albatros, 2001, 324 pag.

- ♦ Petre Sălcudeanu, *De ce văd invers?*, roman, București, Ed. Semne, 2001, 200 pag.
- ♦ *Vlad Mugur, spectacolul morții*, dosar gândit și alcătuit de Marta Petreu și Ion Vartic, Cluj-Napoca, Biblioteca Apostrof, 2001, 250 pag.
- ♦ Zamfir Bălan, *Panait Istrati, Tipologie narativă*, studiu, prefață de Dumitru Irimia, Ed. Istros a Muzeului Brăilei, 2001, 246 pag.
- ♦ Iulian Boldea, *Ana Blandiana*, monografie, antologie comentată, receptare critică, Brașov, Ed. Aula, col. „Canon“, 2000, 96 pag.
- ♦ Alexandru Cristian-Miloș, *Timpul Babilonului albastru sau Despre nesingurătatea lui Adam*, versuri, Bistrița, Ed. George Coșbuc, 2001, 80 pag.
- ♦ Florin Cojocariu, *Povestea Cavalerului de Iarbă Verde*, Baia Mare, Ed. Proema, 2001, 102 pag.
- ♦ Adi Travadi, *Blestemata de rusoaică*, roman, București, Ed. Vinea, col. „Debut“, 2001, 358 pag.
- ♦ Florin Țupu, *Jertfa eutimică*, versuri, Iași, Ed. Fides, 2001, 96 pag.
- ♦ Gheorghe Lupașcu, *Excelența*, versuri, Brăila, Ed. Enos, 2001, 124 pag.
- ♦ Solo Har-Herescu, *Nemărginita rotire*, versuri, București, Ed. Cartea Românească, 2001, 144 pag.
- ♦ Vasile Leac, *Apocrifele lui Gengis Khan*, versuri, Arad, Ed. Mirador, 2001, 60 pag.

- Georgeta Iliescu, *Rondeluri*, Craiova, Ed. MJM, 2001, 100 pag.
- Maria Țăranu, *Poezii*, București, Ed. Semne, 2001, 116 pag.
- Dr. Anatol Măcriș, *Fragmente de istorie și nu numai*, București, Ed. Agerpress Typo, 2001, 92 pag.
- Dr. Anatol Măcriș, *Note de călătorie și însemnări*, Ed. Agerpress Typo, 2001, 132 pag.

Am primit la redacție Cărți

- D.H. Lawrence, *Fața pierdută*, traducere și note de Antoaneta Ralian, Iași, Ed. Polirom, seria de literatură universală a „Bibliotecii Polirom“ (coordonată de Denisa Comănescu), 2002, 536 pag.
- Ion Pop, *Descoperirea ochiului*, poeme, prefată de Gheorghe Grigurcu, București, Ed. Cartea Românească, col. Hyperion, 2002 (antologie; cuprinde și o notă bibliografică și un dosar de referințe critice), 176 pag.
- Iolanda Melanen, *Casa Verdi*, București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2001 (proză), 90 pag.
- Cristian Bădiliță, *Nodul gordian*, București, Ed. Vinea, 2002 (ediție nouă, radical revizuită, a celei din 1997, pe care autorul o reneagă integral), 196 pag.

♦ *Captiv în lumea liberă*, Theodor Cazaban în dialog cu Cristian Bădiliță, cu o postfață de Al. Paleologlu, Cluj, Ed. Echinoux, 2002, 232 pag.

♦ Daniel, al rugăciunii Daniel Bănulescu, (... *Prima jumătate a anului*), postfață de Radu Aldulescu, București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2002, 92 pag.

♦ Alexandru Stroe, Ileana Mihăilă, *Ériger une République souveraine, libre et indépendante*, mémoires de Charles Léopold Andreu de Bilstein sur la Moldavie et la Valachie au XVIII-e siècle, București, Ed. Roza Vânturilor, 2001, 206 pag.

♦ Gheorghe Glodeanu, *Noaptea de Sânziene de Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educațional“, seria „Bibliografie școlară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuț), 2002, 128 pag.

♦ Marian Victor Buciu, *Animale bolnave de Nicolae Breban*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educațional“, seria „Bibliografie școlară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuț), 2002, 120 pag.

♦ Al. Săndulescu, *Pădurea spânzuraților de Liviu Rebreanu*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia Educațional“, seria „Bibliografie școlară. Biografia unei capodopere“ (coordonator: Ion Simuț), 2002, 164 pag.

♦ Constantin Ciopraga, *Baltagul de Mihail Sadoveanu*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Dacia

Educațional“, seria „Bibliografică școlară. Biografia unei capodopere“ (coordonator Ion Simuț), 2002, 108 pag.

♦ Balázs Tibor, *Explorări în poezia lui A.E. Baconsky*, „Fluxul memoriei“ în oglinzi bachelardiene, studiu afectiv (Oradea-Cluj, 1985-1986), Oradea, Biblioteca revistei *Familia*, 2002, 112 pag.

♦ Dan Gîju, *Amintirile detectivului Vigilantes*, postfață de Liviu Vișan, Târgoviște, Ed. Pildner&Pildner, 2001 (proză scurtă), 120 pag.

♦ Dumitru Chioaru, *Vara de fosfor*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, col. „Poezii urbei“, seria „Poezii Sibiului“, 2002, 124 pag.

♦ Radu Vasile, *Cursă pe contrasens*, amintirile unui prim-ministru, București, Ed. Humanitas, 2002, 272 pag.

♦ Sanda Faur, *Sara în țara Amintirilor*, prefață de Radu Cosașu, prezentare pe ultima copertă de Alice Mănoiu, București, Ed. Hasefer, 2002 (proză memorialistică), 200 pag.

♦ Ion Avram, *Prin văile Golgotei*, Galați, E. Dominus, 2002 (roman), 168 pag.

♦ Anatol Măcriș, *Scrieri (călătorii, istorie, evocări)*, București, Ed. Agerpress Hypo, 2002, 116 pag.

♦ Valeriu Valegvi, *Măsura de nectar*, poeme, prefață de Nicolae Motoc, comentariu subtitulat de Simón Ajarescu, Galați, Ed. Geneze, 2002, 64 pag.

- Dora Alina Romanescu, *Dealul Comorii*, Mangalia, Ed. Todor, 2002 (roman), 336 pag.
- Viorel Dinescu, *Zei pe pământ*, poeme orifice, Galați, Ed. Arionda, 2001, 108 pag.
- Viorel Dinescu, *Călăuze arhaice*, poeme, Galați, Ed. Arionda, 2001, 100 pag.

10 sept. 2002

Am primit la redacție Cărți

- Aghasi Aivazian, *Arminus*, nuvele, traducere din limba armeană și cuvânt înainte de Sergiu Stelian, București, Ed. Ararat, col. „Literatură armeană contemporană”, 2002, 344 pag.
- Dr. Anatol Măcriș, *Găgăuzii din Basarabia, în trecut și în prezent*, București, Agerpress Typo, 2003, 154 pag.
- Dora Alina Romanescu, *Dealul comorii*, roman, prefață de Emilia Dabu, Mangalia, Ed. Todor, 2002, 336 pag.
- Traian Pop Traian, *Ochiul boului*, Timișoara, Ed. Marineasa, 2002 (versuri), 78 pag.

nr. 32, 13-19 aug. 2003

Cărți primite la redacție

• Adrian Marino, *Prezențe românești și realități europene*, jurnal intelectual, ediția a II-a, cu un postscriptum al autorului, Iași, Ed. Polirom, 2004, 320 pag.

• Gheorghe Grigurcu, *Un trandafir învață matematică*, București, prefață de Al. Cistelean, Ed. Vinea, col. „Scriitori români contemporani. Ediții definitive“, 2004 (cuprinde și un dosar de referințe critice). 624 pag.

• Mircea Ionescu-Quintus, *Ce-ați făcut în ultimii cinci ani?*, ediție îngrijită și postfață de Florin Sicoie, București, Ed. Mașina de scris, 2004 (articole și cuvântări), 272 pag.

• Matei Vișniec, *Orașul cu un singur locuitor* (antologie de poezie 1980-2004), cu un cuvânt înainte al autorului și o postfață de Alex. Ștefănescu, Pitești, Ed. Paralela 45, col. „Biblioteca românească - poezie“, 2004, 238 pag.

• Olga Delia Mateescu, *Șampanie în lanul de grâu*, București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004 (proză), 134 pag.

• Victor Iancu, *Drum de piatră*, vol. 1 – *Cerul roșu*, vol. 11 - *Pământul negru*, Cluj, Ed. Dacia, col. „Biblioteca Dacia“, seria „Proză“ (coord.: Ion Vlad), 2004 (roman), 514 +404 pag.

♦ Simion Bărbulescu, *Calea spinoasă a înțelegerii, Cerașu*, Ed. Scrisul Prahovean, 2004 (comentarii ale *Bibliei*), 292 pag.

♦ Marta Bărbulescu, *Mansarda cu fantome, Cerașu*, Ed. Scrisul Prahovean, 2004 (proză poetică).

♦ *Meșterul Manole*, antologie literară, studiu introductiv de Al. Husar, București, Fundația Culturală Memoria, 2004 (sunt reproduse texte din revista „Meșterul Manole“, înființată în 1938 de Vintilă Horia, Ovid Caledoniu și Horia Nițulescu), 332 pag.

♦ Dr. Anatol Măcriș, *Găgăuzii cred în ziua de mâine* (Istorya yapraklar), București, Ed. Agerpress Typo, 2004, 96 pag.

♦ Marius Marian Șolea, *Un peșchir și o țără dragoste*, București, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2004 (versuri), 192 pag.

♦ Smaragda Mărginean, *Ion Olteanu, un artist al veacului XX – definirea stilului și concepției regizorale*, București, Casa de Presă și Editură „Rampa și ecranul“, 2003, 256 pag.

♦ Melania Cuc., *Eseuri*, Bistrița, Ed. George Coșbuc, 2004.

♦ Georgeta Moldovan, *Două chipuri*, prefață de Răzvan Tuculescu, Cluj-Napoca, Ed. Grinta, 2004 (proză scurtă), 68 pag.

• Traian Danciu, *Index de încrucișări posibile*, prefață de Liviu Antonesei, Iași, Ed. T. 2004 (versuri), 96 pag.

• Mihai Nedelcu, *Poeme târzii*, Ploiești, Ed. Premier, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Adrian Voica), 104 pag.

• Mihai Nedelcu, *Labirintul cuvintelor*, false gnoze, Ploiești, Ed. Premier, 2004, 56 pag.

• Alexandra Bodea, *Uși, ferestre*, Cluj-Napoca, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Ion Mureșan), 76 pag.

• Karl Jasper, *Introducere în filozofie*, traducere de Veronica Știr, Bistrița, Ed. Europress, 2004, 136 pag.

nr. 29/28 iulie -3 august 2004

Am primit la redacție

• Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, *Epoca lui Ștefan cel Mare. Oameni, destine și fapte*, București, Ed. Institutului Cultural Român, 2004, 560 pag.

• Universitatea Pitești. Facultatea de Teologie „Sf. Filotea”, *Bibliografie veterotestamentară românească din perspectivă tematică*, culeasă și ordonată de pr. lect. Dr. Leon Dură, Râmnicu Vâlcea, Ed. Logos, 2005, 44 pag.

♦ Leon Dură, *Teatru*, Râmnicu Vâlcea, Ed. Logos, 2004, 128 pag.

♦ Noe Smirnov, *Ofertă de întâmplări comice*, prefață de Titus Vijeu, București, Ed. Cheiron, 2004 (proză scurtă), 170 pag.

♦ Laura Mircea Barboni, *Îngerii nopții*, versuri, Ed. Cartea Românească, 2004 (prezentare pe ultima copertă de Dan Cristea), 76 pag.

♦ Sânziana Mureșeanu, *Arhitectura absenței*, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2004 (versuri; prezentare pe ultima copertă de Luminița Urs), 74 pag.

♦ Dr. Anatol Măcriș, *De la Nistru pân' la Tisa și ceva mai departe*, București, Ed. Agerpress Typo, 2004, 170 pag.

nr.15/20-26 aprilie 2005

Cărți primite

♦ Grigore Smeu, *Libertatea artistică în literatura română*, Tg. Jiu, Drim. Edit. 2005, 258 pag.

♦ Viorel Pătrașcu, *Atenție, Europa, sosim!*, tablete dulci-amare (5), Pitești, Ed. Paralela 45, 2005 (prezentări pe ultima copertă de Neculai Constantin Munteanu și Dan C. Mihăilescu), 220 pag.

♦ Eugen Stetcu, *Pe vocala unui zeu*, postfață de Cristian Livescu, Piatra Neamț, Ed. Scrigarus, 2005 (versuri; prezentare pe ultima copertă de Eugen Simion), 70 pag.

♦ Constantin Preda, Craiova, *dulcea mea „groapă cu lei“*, publicistică (portrete, tablete, articole, jurnal), Craiova, Ed. Autograf MJM 2005, 174 pag.

♦ Vasile Iftime, *Umbre*, Botoșani, Ed. Gee, col. „Debut“, 2005 (versuri), 98 pag.

♦ Dr. Anatol Măcriș, *Trăind, cu gândul, a doua oară*, București, Ed. Agerpress, 2005, 104 pag.

♦ George Genoiu, *Antioligarhice*, pentru vindecarea moravurilor, București, Ed. Rampa și ecranul, 2005 (teatru), 352 pag.

♦ Zeno Ghițulescu, *Tăvălugul*, roman, postfață de Iulian Boldea, Tg. Mureș, Ed. Ardealul, 2005, 238 pag.

♦ Radu Igna, *Lazăr nu mai vine*, proză scurtă, prefață de Adrian Dinu Rachieru, Deva, Ed. Călăuza, 2005, 160 pag.

nr. 6/15-21 februarie 2006

Cărți primite

• Horia Roman Patapievici, *Despre idei & blocaje*, eseu, Editura Humanitas, București, 2007, 246 pag.

• Mircea Daneliuc, *Ora lanți*, roman, Editura Cartea Românească, București, 2007, 374 pag.

• Octavian Doclin, *Metafore gândite-n stil pentru când voi fi copil*, poezii, ediția a III-a, adăugită, traducerea poeziilor în limba engleză de Ada D. Cruceanu, cu o prefață de Gheorghe Jurma și o postfață de Ion Marin Almăjan, Editura TIM, Reșița, 2007, 72 pag.

• Laura Pavel, *Dumitru Țepeneag și canonul literaturii alternative*, studiu, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, 180 p.

• Dr. Anatol Măcriș, *Găgăuzii în literatura și publicistica română*, București, 2007, 130 pag.

• Mihai Istudor, *Crăișorii* (prelucrare – în versuri – după romanul *Crăișorul* Horia de Liviu Rebreanu), București, Ed. Amurg sentimental, 2007, 116 pag.

• Marius Stănilă, *Mersul pe sare*, București, Ed. Nouă, 2007 (versuri), 72 pag.

• Leonard Gavriliu, *Bucuria de a muri*, dramă științifico-fantastică, Pașcani, Ed. Moldopress, 2007, 32 pag.

Nr. 42/26 octombrie 2007

Cărți primite

- ♦ Mihai Gramatopol, *Studii, I, 1964-1969*, Transilvania Expres, Brașov, 2008, 302 p.
- ♦ Mihai Gramatopol, *Studii, II, 1969-1978*, Transilvania Expres, Brașov, 2008, 342 p.
- ♦ Marin Beșteliu, *Copilul partidului*, roman, Editura Aius, Craiova, 302 p.
- ♦ Ion Manta, *Ceața*, roman, prezentare pe ultima copertă de Livius Cocârlie, editura Brumar, Timișoara, 2008, 154 p.
- ♦ Cornel Constantin Ilie, *Între Bellu și Montparnasse. Români celebri în fața morții. Dicționar. Imagini. Testamente*. București, Ed. Historia, 2008, 240 p.
- ♦ Bucur Popescu, *Cuvinte de lumină pentru poporul meu*, antologie de autor, prefată: prof. dr. Victor Stoleru, Ed. Arefeana, 2008 (versuri) 203 pag.
- ♦ Dr. Anatol Măcriș, *File din istoria mai veche și mai nouă a României*, București, Ed. Paco, 2008, 188 pag.
- ♦ Borislav V. Pekic, *O istorie sentimentală a Imperiului Britanic*, prelegeri ținute la BBC, traducere de dr. Constantin Ghirdă, Editura Historia, București, 2008, 434 p.

nr. 22, 6 iunie 2008

Cărți primite

• Jacques Attali, *François Mitterand așa cum a fost*, traducere din limba franceză de Elena Dan, colecția „Profil politic“, Editura Historia, București, 2008, 390 p.

• Boris Marian, *A bis sau a Șaptea poartă*, poezii, Editura Nouă, București, 2008, 130 p.

• Adrian Georgescu, *iubi-te-voi!*, proză, postfață de Veronica Angelescu, Sieben Publishing, București, 2008, 146 p.

• Valeriu Cușner, *Cronici „discursive“*, critică literară, Tipografia Tomis, Constanța, 2007, 176 pag.

• Nicolae Sârbu, *și veți trece prin vamă ca fluturii*, Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2007 (însemnări de călătorie), 248 pag.

• Tatiana Covor, *Operație de rutină*, manuscrise din a doua viață, Craiova, Ed. Ramuri, 2007, 124 pag.

• Vasile Romanciuc, *Recitirea proverbelor*, Chișinău, Ed. Știința, col. „Antologia unui autor“, 2007 (versuri), 116 pag.

• Dumitru Hurubă, *Carte de colorat mintea*, ediție revăzută și adăugită; antologie de autor, definitivă, Deva, Ed. Corvin, 2008, 128 pag.

• Dr. Anatol Măcriș, *Găgăuzii*, București, Ed. Paco, 2008, 204 pag.

nr. 25, 27 iunie 2008

3.7.1 Magazin istoric, martie 2008

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

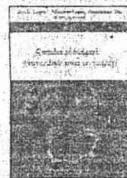
• M. Eminescu, Nicolae Iorga, Ion I. Nistor – **CARTEA VIE A BASARABIEI ȘI A BUCOVINEI, VOL. I-II** (Cuvânt înainte Constantin Noica, ediție Constantin Barbu)

Editura Sitech, Craiova, 2007, 477pp., 550 pp.

• Vasile Florea – **ISTORIA ARTEI ROMÂNEȘTI**

Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2007, 807 pp.

• Florin Anghel, Mariana Cojoc, Magdalena Țiță – **ROMÂNII ȘI BULGARII. PROVOCĂRILE UNEI VECINĂTĂȚI**

Cartea universitară, București, 2007, 476 pp.

• Institutul Național Pentru memoria exilului românesc – **ROMÂNIA LA CONFERINȚA DE PACE DE LA PARIS** (ediție îngrijită de: Dinu Zamfirescu, Dumitru Dobre, Veronica Nanu)

București, 2007, 200 pp.

• Dr. Anatol Măciș – **GĂGAUȘII ÎN LITERATURA ȘI PUBLICISTICA ROMÂNĂ**

Editura PACO, București, 2007, 128 pp.

• Carmen Chivu-Duță – **CULETELE DIN ROMÂNIA ÎNTRE PRIGONIRE ȘI COLABORARE**

Polirom, 2007, 220 pp.

• **ELITE COMUNISTE ÎNAINTE ȘI DUPĂ 1989**

Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România; Volumul II, 2007, (colegiul editorial: Corneliu Budeancă, Raluca Grosescu, Ruxandra Ivan, Andrei Muraru, redactor-șef Raluca Grosescu, secretar de redacție Marius Sian)

Editura Polirom, 302 pp.

• Marian Stroia – **ROMÂNII ÎN CONTEXTUL POLITIC EUROPEAN, DE LA UNIREA PRINCIPATELOR LA CĂDEREA LUI CUZA VODĂ (1859-1866)**

Editura SemeE, București, 2007, 248 pp.

• Achim Popescu – **RĂDĂCINILE LUI BOCCHO RIS**

Monitorul Oficial, 2007, 493 pp.

• General de brigadă (r) Emil Gheorghită, Colonel (r) George Gheorghiu – **FILLE DIN ISTORIA CAVALERIEI ȘI TANCURILOR DIN ARMATA ROMÂNĂ**

Editura „Vasile Cârlova”, București, 2007, 648 pp.

• Ieromonah Nectarie Măgureanu – **MĂNĂSTIRILE SINAIA** (tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

Editura Athena, București, 2000, 209 pp.

• Robin Edwards – **ÎNȘELĂTORIA FAMILIEI BORGIA** (traducere din limba engleză și note de Irina Petrea)

Editura Trei, București, 2007, 455 pp.

♦ **M. Eminescu, Nicolae Iorga, Ion I. Nistor – CARTEA VIE A BASARABIEI ȘI A BUCOVINEI, VOL. I-II (Cuvânt înainte Constantin Noica, ediție Constantin Barbu)**

Editura Sitech, Craiova, 2007, 477 pp, 550 pp.

♦ **Vasile Florea – ISTORIA ARTEI ROMÂNEȘTI**

Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2007, 807 pp.

♦ **Florin Anghel, Mariana Cojoc, Magdalena Tiță – ROMÂNI ȘI BULGARI, PROVOCĂRILE UNEI VECINĂTĂȚI**

Cartea universitară, București, 2007, 476 pp.

♦ **Institutul Național Pentru memoria exilului românesc ROMÂNIA LA CONFERINȚA DE PACE DE LA PARIS (ediție îngrijită de Dinu Zamfirescu, Dumitru Dobre, Veronica Nanu).**

București, 2007, 200 pp.

♦ **Dr. Anatol Măcriș – GĂGĂUZII ÎN LITERATURA ȘI PUBLICISTICA ROMÂNĂ**

Editura Paco, București, 2007, 128 pp.

♦ **Carmen Chivu-Duță – CULTELE DIN ROMÂNIA ÎNTRE PRIGONIRE ȘI COLABORARE**

Polirom, 2007, 220 pp.

♦ **ELITE COMUNISTE ÎNAINTE ȘI DUPĂ 1989. Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor**

Comunismului în România; Volumul II, 2007,
(colegiul editorial Cosmin Budeancă, Raluca Grosescu,
Ruxandra Ivan, Andrei Muraru; redactor-șef Raluca
Grosescu, secretar de redacție Marius Stan)

Editura Polirom, 302 pp

• **Marian Stroia – ROMÂNII ÎN CONTEXTUL
POLITIC EUROPEAN. DE LA UNIREA
PRINCIPATELOR LA CĂDEREA LUI CUZA
VODĂ (1859-1866)**

Editura Semne, București, 2007, 248 pp.

• **Achim Popescu – REFORMELE LUI BOCCHORIS**

Monitorul Oficial, 2007, 493 pp.

• **General de brigadă (r) Emil Gheorghită, Colonel
(r) George Gheorghiu – FILE DIN ISTORIA
CAVALERIEI ȘI TANCURILOR DIN ARMATA
ROMÂNĂ.**

Editura „Vasile Cârlova“, București, 2007, 638 pp.

• **Ieromonah Nectarie Măgureanu – MĂNĂSTIREA
SINAIA (tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului
Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe
Române).**

Editura Athena, București, 2000, 209 pp.

• **Robin Edwards – ÎNȘELĂTORIA FAMILIEI
BORGIA (traducere din limba engleză și note de Irina
Petrea)**

Editura Trei, București, 2007, 455 pp.

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

● **Ion Bulei – O ISTORIE A ROMÂNILOR**, Editura Meronia, 288 pp.

● **CRONICA MOLDOVEI DE LA CRACOVIA** (Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezașevici), Editura Meronia București, 2006, 238 pp.

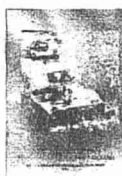
● **Ioan Opris – VASILE STOICA ÎN SERVICIUL ROMÂNIEI**, Editura Oscar Priint, București, 2008, 641 pp.

● **Dr. Anatol Măcriș – FILE DIN ISTORIA MAI VECHIE ȘI MAI NOUĂ A ROMÂNIEI**, Editura Pao, 2008, 187 pp.

● **PRO BASARABIA – REFERE ISTORICE ȘI NAȚIONALE**, Societatea de Studii Istorice „Gh. Ghibănescu” (Volum coordonat de Mircea-Cristian Ghenghea, Mihai-Bogdan Atanasiu), Editura Alfa, Iași, 2007, 220 pp.

● **Petre Opris – CRIZA POLONEZĂ DE LA ÎNCEPUTUL ANILOR 80. REACȚIA CONDUCERII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN** (Introducere de prof. univ. dr. Ion Agrigoreanu), Editura Universității Iași, Iași, 2008, 22 pp.

● **DOSĂRUL BRUCAN** (Istории subterane. Colecție coordonată de Stelian Tănase), Editura Polirom, 2008, 774 pp.

● **Virgiliu Z. Teodorescu – PARCUL CAROL I**, Municipiului București, 2007, 306 pp.

● **Lucian Boia – NAPOLEON DE LA NEIUBIT**, Editura Humanitas, București, 2008, 240 pp.

● **BULETINUL MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL „REGELE FERDINAND I”, SERIE NOUĂ, 5** (Colegiul de redacție Col. Dr. Vasile Popa, Tudorița Toader, Camelia Cristea, Dr. Cristina Constantin), București, 2007, 336 pp.

● **FOREIGN POLICY** (Februarie/Martie 2008), 96 pp.

● **Josif Attila – 100 POEZII** (în românește de Paul Drumar), București, 2003, 136 pp.

- ♦ **Ion Bulei – O ISTORIE A ROMÂNILOR,**
Editura Meronia, 288 pp.

- ♦ **CRONICA MOLDOVEI DE LA CRACOVIA**
(Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de
Constantin Rezachievici),
Editura Meronia, București, 2006, 238 pp.

- ♦ **Ioan Opreș – VASILE STOICA ÎN SERVICIUL ROMÂNIEI,**
Editura Oscar Print, București, 2008, 641 pp.

- ♦ **Dr. Anatol Măcriș – FILE DIN ISTORIA MAI VECHE ȘI MAI NOUĂ A ROMÂNIEI,**
Editura Paco, 2008, 187 pp.

- ♦ **PRO BASARABIA – REPERE ISTORICE ȘI NAȚIONALE, Societatea de Studii Istorice „Gh. Ghibănescu“** (Volum coordonat de **Mircea-Cristian Ghenghea, Mihai-Bogdan Atanasiu),**
Editura Alfa, Iași, 2007, 220 pp.

- ♦ **Petre Opreș – CRIZA POLONEZĂ DE LA ÎNCEPUTUL ANILOR 80. REACȚIA CONDUCERII PARTIDULUI COMUNIST** (Introducere de prof. univ. dr. **Ion Agrigoroaiei),**
Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2008, 220 pp.

- ♦ **DOSARUL BRUCAN** (Istorii subterane. Colecție coordonată de **Stelian Tănase),**
Editura Polirom, 2008, 774 pp.

- ♦ **Virgiliu Z. Teodorescu – PARCUL CAROL I,**
Muzeul Municipiului București, 2007, 606 pp.

- ♦ **Lucian Boia – NAPOLEON III CEL NEIUBIT,**
Editura Humanitas, București, 2008, 240 pp.

- ♦ **BULETINUL MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL
„REGELE FERDINAND I“, SERIE NOUĂ, 5**
(Colegiul de redacție : Col. dr. Vasile Popa, Tudorița
Toader, Camelia Cristea, dr. Cristina Constantin),
București, 2007, 336 pp.

- ♦ **FOREIGN POLICY** (Februarie/Martie 2008), 96 pp.

- ♦ **Jozsef Attila – 100 POEZII** (în românește de Paul
Brumaru), *București, 2005, 136 pp.*

3.7.2 Magazin istoric, septembrie 2008

PENTRU BIBLIOTECA DUMNEAVOASTRĂ

● **Serviciul Istoric al Armatei – ARMATA ROMÂNĂ ȘI RĂSCOALA DIN 1907** (ediție îngrijită de: maior dr. Florin Șperlea, Lucian Drăghici, Manuel Stănescu)
Editura Militară, București, 204 pp

● **Florin Anghel – REVOLUȚIA MORALĂ. REGIMUL POLITIC SANATIST DIN POLONIA 1926-1930**
Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008, 206 pp

● **Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc – SURSELE SECURITĂȚII INFORMEAZĂ** (ediție de documente întocmită de: Dumitru Dobre, Iulia Huiu, Mihaela Toader)
Editura Humanitas, 2008, 283 pp

● **Dr. Anatol Măcriș – GĂGĂUZII**
Editura PACO, București, 2008, 204 pp

● **Principele Dimitrie I. Ghika – FRANȚA ȘI PRINCIPATELE DUNĂRENE. 1789-1815** (cuvânt înainte: acad. Florin Constantiniu; traducere și postfață: Andrei Alexandru Căpușan)
Editura Institutul European, 2008, 148 pp

● **Gh. I. Ioniță – O VIAȚĂ, UN DESTIN. ISTORIA ȘTIUTE ȘI NEȘTIUTE** (ediție îngrijită de Ileana Ioniță Iancu)
Editura Cartea Universitară, București, 2007, 348 pp.

● **Geoffrey Regan – BĂTĂLIILE CARE AU SCHIMBAT ISTORIA LUMII**
Editura Rao, București, 2004, 224 pp

● **ARMATA ROMÂNĂ ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ** (coordonatori: comandor dr. Marian Moșneagu, locotenent-colonel dr. Petrișor Florea, dr. Cornel Tucă; sub egida Statului Major General, a Serviciului Istoric al Armatei și a Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istoric)
Editura Delta Cart Educațional, Pitești, 2008, 292 pp

● **DOCUMENT**
An XI, nr. 2 (40)/2008

● **CAIETELE INMER**
Anul V, nr. 12, iulie 2008

● **ORIZONT XXI** (Asociația Culturală „Valeriu Florin Dobrinescu”, Pitești)
An II, nr. VII, 2007, Editura Delta Cart Educațional

● **PARASUTIȘTII** (Buletin al Școlii de Aplicație a Forțelor pentru Operații Speciale „General-maior Grigore Baștan”, Buzău)
Anul XII, nr. 24 (33), iunie 2008

♦ **Serviciul Istoric al Armatei – ARMATA ROMÂNĂ ȘI RĂSCOALA DIN 1907** (ediție îngrijită de maior dr. Florin Sperlea, Lucian Drăghici, Manuel Stănescu).

Editura Militară, București, 204 pp.

♦ **Florin Anghel – REVOLUȚIA MORALĂ. REGIMUL POLITIC SATANIST DIN POLONIA 1926-1930.**

Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008, 206 pp.

♦ **Institutul Național pentru Memoria Exilului românesc – SURSELE SECURITĂȚII INFORMEAZĂ** (ediție de documente întocmită de: Dumitru Dobre, Iulia Huiu, Mihaela Toader).

Editura Humanitas, 2008, 283 pp.

♦ **Dr. Anatol Măcriș - GĂGĂUZII**

Editura PACO, București, 2008, 204 pp.

♦ **Principele Dimitrie I. Ghika – FRANȚA ȘI PRINCIPATELE DUNĂRENE 1789-1815** (cuvânt înainte; acad. Florin Constantiniu; traducere și postfață: Andrei Alexandru Căpușan)

Editura Institutul European, 2008, 148 pp.

♦ **Gh. I. Ioniță – O VIAȚĂ, UN DESTIN, ISTORII ȘTIUTE ȘI NEȘTIUTE** (ediție îngrijită de Ileana Ioniță Iancu)

Editura Cartea Universitară, București, 2007, 348 pp.

♦ **Geoffrey Regan – BĂTĂLII CARE AU SCHIMBAT ISTORIA LUMII.**

Editura Rao. București, 2004, 224 pp.

♦ **ARMATA ROMÂNĂ ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ**
(coordonatori: comandor dr. Marian Moșneagu,
locotenent-colonel dr. Petrișor Florea, dr. Cornel Țucă;
sub egida Statului Major General, a Serviciului Istoric al
Armatei și a Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor
Militare Istorice)

Editura Delta Cart Educațional, Pitești, 2008, 292 pp.

♦ **DOCUMENT**

An XI, nr. 2 (40)/2008

♦ **CAIETELE INMER**

Anul V, nr. 12, iulie 2008

♦ **ORIZONT XXI** (Asociația Culturală „Valeriu Florin
Dobrinescu“, Pitești)

An II, nr. VII, 2007, Editura Delta Cart Educațional

♦ **PARAȘUTIȘTII** (Buletin al Școlii de Aplicație a
Forțelor pentru Operații Speciale „General-maior
Grigore Baștan“, Buzău)

Anul XII, nr. 24 (33), iunie 2008.

3. 8 Ing. Mircea Prelipceanu, București

În deplasările mele în Canada am depus cărți scrise de Dvs. la Biblioteca Centrului Românesc de la Hamilton. Bibliotecara mi-a declarat că sunt foarte solicitate de vizitatorii Centrului.

3. 9 În „Dilema veche“, nr. 123 din 2-8 iunie 2006

Abia ce-am descris despre femeia care citea în metrou *Găgăuzii în diasporă și la ei acasă* că autorul, dr. Anatol Măcriș, mi-a și trimis volumul la redacție. Un capitol al monografiei reproduce un recensământ din 1929 al comunelor găgăuze din Basarabia (în Taraclia, de pildă, erau 5 măcelari și 9 cârciumari), completând, de fapt, un capitol similar dintr-o altă contribuție la găgăuzologie de acum doi ani, *Găgăuzii cred în ziua de mâine*. Printre multe altele, cartea mai reproduce un poem al lui Adrian Păunescu închinat celui mai cunoscut dintre găgăuzi – Al. Bârlădeanu, conține documente străine despre „les gagaouzes“, un articol din *Dilema* al lui Claude Karnoouh despre Universitatea de Stat găgăuză din Comrat („fără a fi de acord în cea mai mare măsură“) și se încheie cu o partitură a muzicianului Ion Fazlî, o interpretare inedită a rugăciunii „Tatăl Nostru“. Cartea a apărut la Editura Agerpress. (M.C.)

Capitolul 4 CORESPONDENȚĂ

4. 1

1 mai 2008, Chișinău

Stimate Domnule Măcriș!
Christos a înviat!

Prin prezenta Vă mulțumesc pentru exemplarul
noului Dvs. volum recent primit prin poștă

„File din istoria mai veche și mai nouă a
României“. (București, 2008).

Vă felicit cu această nouă apariție editorială și
vă doresc multă sănătate și noi realizări!

Cu cele mai frumoase gânduri,

Silviu Tabac

4. 2

„Vitallii“ Sârf, dr. în filologie

Zamannêrsunz,

Stimate Dle Măcriș!

Vă trimit felicitările mele cu zilele de Crăciun
și de Anul Nou! Eni Yel kutluca olsun!

De asemenea primiți mulțumirile mele pentru
cartea Dvoastră de memorii, „Trăind, cu gândul, a

doua oară“. Scuzați-mă, că n-am informat Dv. despre primirea cartei la timp.

În anul trecut am avut, după specializația în Bulgaria, finisarea temei științifice „Eposul de basm al găgăuzilor din Basarabia“. În anul prezent am în lucru sub tema nouă – „Povestiri populare găgăuze de factură comică“.

Sectorul nostru în prezent cercetează complexul de probleme actuale ale istoriei, etnografiei, limbii, literaturii, folclorului și culturii găgăuzilor:

1. Rădăcinile etnice ale găgăuzilor în folclor (cântecele epice);

2. Dreptul comun al găgăuzilor la sf. Sec. XIX – înc. Sec. XX;

3. Obiceiurile calendaristice ale găgăuzilor (aspectul etnolingvistic);

4. Idiome frazeologice în limba găgăuză contemporană;

5. Tradițiile găgăuze în sistemul alimentației etniilor conlocuitoare din teritoriul dintre Prut și Nistru;

6. Găgăuzii din Basarabia în a doua jumătate a sec. XVIII-XX: procese istorico-demografice.

În anul 2005 au fost editate (în Chișinău):

Scrie-ți, vă rog, ce nou aveți în București?

Vă doresc sănătate și succese!

Vitalii Sârf

Or. Ch, MD -2028, Moldova

Str. Academiei, Nr. 2, ap. 13. Kaliniz
saalicaklan!

4.3

Chișinău

24 iunie 2008

Dragă Dle Măcriș! Bună ziua!

Vă comunic că am primit cărțile D-voastră. Mulțumesc mult! Scuzați-mă, că nu V-am informat despre primirea cartei „Găgăuzii în diasporă și la ei acasă” și scrisoarei la timp (am primit și xerocopia scrisoarei din Brazilia).

Dle Anatolie, Vă răspund, pe scurt, la câteva întrebări ridicate de Dvs. în ultima scrisoare (de la 30 aprilie 2008):

1) În prezent la sectorul „Etnologia găgăuzilor” în cadrul Centrului de etnologie al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM cercetează complexul de probleme actuale ale istoriei, etnografiei, culturii găgăuzilor:

a) Istoria și cultura găgăuzilor din Moldova și Ucraina în sec. XIX-XX: Indice bibliografic (executor – cercetător științific coordonator, dr. L. Cimpoeș);

b) Conștiința etnică a poporului găgăuz la sfârșitul sec. XX-lea – începutul sec. XXI: Monografie (ex. – cercet. șt. superior, dr. D. Nicoglo);

c) Ritualurile tradiționale ale găgăuzilor în spațiul cultural al Moldovei (sec. XX – XXI); Monografie (ex. – cerc. șt. super. dr. E. Cvilincova);

d) Formarea lingvisticii găgăuze. Terminologia lingvistică: Monografie. (ex. – cerc. șt. super, dr. E. Soroceanu);

e) Proza populară găgăuză: Monografie (ex. – cerc. șt. super. dr. V. Sârf);

f) Comunitatea găgăuză rurală la începutul sec. XIX (în baza localităților Copciac, Comrat): Schițe (ex. – cer. șt. stagiar Gh. Câșlalâ).

2) Șeful Centrului de etnologie AȘM este dr. în istorie Veaceslav Stepanov.

3) Directorul Institutului Patrimoniului Cultural AȘM este dr. habil. în istorie Valentin Dergaciov.

4). Prietenul nostru dr. Silviu Tabac în prezent se află la postdoctorat și este eliberat din funcția de vicepreședinte al Institutului nostru temporar.

Dle Măcriș, vă doresc numai bine în viața de toate zilele!

Kaliniz salt saalicaklan!

Cu prietenie

Vitalii SÂRF

4. 4

Dr. Vasile Malcev, turcolog, or. Vulcănești,
Găgăuzia

3 martie 2008

Stimate Domnule Măcriș

Sincere salutări de la mine și de la Gagauz Yeri.

Vă scriu că pachetul cu 2 cărți noi l-am primit și m-am bucurat că izvorul creației Dvs. nu a secat. Dacă n-am răspuns la timp nu înseamnă că V-am uitat. Pur și simplu în ultimele luni am fost ocupat și nici starea sănătății mele nu este în regulă.

Domnule Măcriș, în zilele revelionului am primit o scrisoare cu felicitări calde și cu unele materiale interesante de la găgăuzii noștri, care deja de 100 de ani trăiesc în Caucazul de Nord. Scrisoarea era trimisă de la Ecaterinograd, raionul Prohladnîi, Cabardino - Balkaria.

Domnule Măcriș, despre moartea Dlui Ghenov, am aflat din anul trecut. Am fost de nenumărate ori la Ceadîr Lunga, domnul Cîrmâzâ s-a mutat la Odessa.

Am găsit dicționarul poliglot al Dlui Ghenov, dar am fost dezamăgit. În primul rând folosește cuvinte turcești în lexicul găgăuzei. Formatul cărții nu este vertical, ci orizontal, incomod la folosire.

În al treilea rând culoarea albă a copertilor este nepractică,

Cartea Dvs. „Găgăuzii în literatura și publicistica română” am citit-o de câteva ori. Cred că această carte este importantă pentru găgăuzologie și pentru cultura găgăuză. Este rău că băstinașii noștri rareori au un interes viu pentru literatura științifică editată în România.

Semințele antiromâne sădite aici după anul 1944 cu ajutorul ideologilor din Moscova dau și astăzi recoltă bună.

Mi se pare că spiritul independent al găgăuzilor, în perioada sovietică, a dat ortul popii.

Dar, totuși, domnule Măcriș, aveți părerea că cititorii noștri, știu despre persoana Dvs. în anii precedenți, în ziarele Găgăuziei au fost publicate câteva articole despre Dvs. Și mai important numele Dvs. este inclus în cartea lui Stepan Bulgar „Destine Găgăuzești”.

Cărțile Dvs. pentru mine sunt nu numai izvoare de informații, dar și manuale bune de limbă română. Luna trecută m-am întâlnit cu prietenul meu bun Dorin Lozovanu și m-a rugat să scriu o carte completă despre găgăuzi în limba română. Lucrul acesta nu este ușor, dar mă voi strădui.

Cu stimă,

Vasile Malcev

4. 5

Am făcut donații și am purtat corespondență cu bibliotecile:

- Biblioteca Academiei Române, București
- Biblioteca Centrală Metropolitană București
- Biblioteca Centrală Universitară „Carol I“ din București
- Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu“ din Chișinău
- Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu“ din Iași
- Biblioteca Institutului de istorie „A.D. Xenopol“ din Iași
- Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare“ Suceava
- Biblioteca Universității „Dunărea de Jos“ Galați
- Biblioteca Universității „Valahia“ Târgoviște
- Biblioteca Universității „Lucian Blaga“ Sibiu
- Biblioteca Universității din Oradea
- Biblioteca Universității „Aurel Vlaicu“ Arad
- Biblioteca Universității „Andrei Șaguna“ Constanța
- Biblioteca Universității „Gh. Zane“ Iași
- Biblioteca Universității „Mihail Kogălniceanu“ Iași
- Biblioteca Universității de Stat din or. Comrat - Găgăuzia - Republica Moldova.

Capitolul 5

VIZITE

5.1

Din Republica Moldova, m-au vizitat: acad. Sergiu Berejan, dr. în filologie Ion Bodrug, dr. habilitat Ion Dron, scriitorul Dragoș Vicol, dr. în istorie Silviu Tabac, dr. istorie Dorin Lozovan și Ion Furtună, cu probleme legate de cărțile mele de istoria românilor.

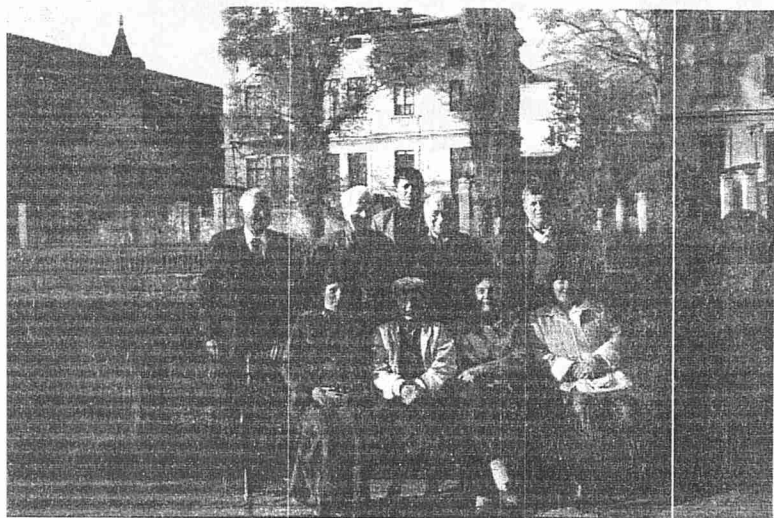
În problema găgăuzilor am fost vizitat de prof. univ. dr. Dionis Tanasoglu, dr. Stepan Bulgar din Chișinău, dr. Vasile Malcev, jurnalist Ivan Topal, scriitor Teodor Frangu, dr. drept Afanase Baurcialu și Directoarea Muzeului găgăuz istorico-etnografic Ludmila Marin - Caracioban din Găgăuzia (Republica Moldova).

Din Bulgaria m-au vizitat dr. Miglena Ivanova și dr. Blagovest Njagulov, ambii de la Academia de Științe a Bulgariei.

Din Franța m-a vizitat Bernard Lory, profesor la INALCO (Institut National des Langues et Civilizations Orientales).

În activitatea mea de publicare cărți și în primirea vizitatorilor m-au ajutat soția mea Gertruda – Cristiana, fiica mea Anca Labonțu, fratele meu Valeriu Măcriș, cărora le mulțumesc și pe această cale.

Fotografii

În Cișmigiu la 22.05.2008

Pe bancă de la stânga la dreapta: Lumila Caracioban - Marin, directoarea Muzeului istorico-etnografic găgăuz din Beșalma (Găgăuzia); Emilia ~~Naru~~ ^{Naru}, ing: Gertruda - Cristiana Măcriș, medic; Ecaterina Franga, medic din Comrat (Găgăuzia, Rep. Moldova)

În picioare ing. Valeriu Măcriș, Acad. Găgăuz, jurnalist Ivan Topal (Găgăuzia), dr. ing. Măcriș Anatol, Fedor Frangu bussinesman din Găgăuzia. (în 2005)

În locuința mea:

Soția mea Gertruda - Cristiana și Ludmila Caraciobanu - Marin, directoarea Muzeului istorico-etnografic găgăuz din Autonomia găgăuză (Rep. Moldova, 2005)

Eu și fiica mea Anca Labonțu, manager (2005)

Cu familia

De la stânga la dreapta: soția mea, fiica mea, nepoata Laura,
eu și ginerele meu Costel Labonțu (2005)

PRIN CÂTEVA ORAȘE ANTICE

1. Capri – Pompei - Herculaneum

Sunt cazat la hotelul Vesuvio din Neapole. Hotelul este situat pe promenada de pe litoralul Mării Tirenene. Este duminică și mi-am propus să vizitez vila împăratului Tiberiu din insula Capri. Iau vaporul din portul Neapole, cu destinația insula Capri. Pe vapor am cunoscut un prinț indian și pe soția acestuia, ambii tineri, cu studii la Oxford. La un moment dat vaporul a început să aibă mișcări de tangaj. Prințesa suferea de rău de mare, cu senzație de vomă. Prințul s-a îndepărtat; eu am condus-o la bordul vasului, unde s-a folosit de punga de plastic, pe care ne-o dăduseră la îmbarcare.

La sosire în portul Capri, prințul s-a scuzat într-un fel, spunându-mi că la indieni nu este politicos să asiiți în momente în care soția este într-o situație jenantă.

În port, am luat-o pe jos cu un grup de oameni, din care mulți localnici, care fuseseră la Neapole. După un sfert de oră, pe străzile etajate ale localității, am întrebat dacă mai este mult până la vila lui Tiberiu. Sunteți într-o direcție inversă, mi-au

localității, am întrebat dacă mai este mult până la vila lui Tiberiu. Sunteți într-o direcție inversă, mi-au răspuns, aici este Anacapri; pentru a merge la Capri, trebuia, din port, să o luați pe alea din dreapta. Am cunoscut cu această ocazie și Anacapri, așezat pe o coastă abruptă. Capri este pe un mic podiș, la o anumită înălțime față de nivelul mării. M-am întors în port și am plecat pe alea din dreapta, la care după scurt timp au început scările, 750 de trepte, după spusele celor care se întorceau de la vilă. La capătul scărilor, este o piațetă, cu Primăria comunei Capri și în apropiere este vila împăratului Tiberiu. Vila face impresie bună, fiind bine conservată, dând impresia că este părăsită de curând. Dar arhitectura vilei, cu patio, cu alei pietruite cu plăci mari de piatră, cu basoreliefuri, statui, coloane și peristil, totul te transpune cu 2000 de ani înapoi. Totul corespunde perfect cu descrierea lui Axel Munthe în cartea de la San Michele. M-am odihnit pe băncile de piatră, am făcut poze, am admirat priveliștile, marea de azur, am meditat la soarta locuințelor, care durează mult mai mult decât cei care le-au construit, apoi, revenit la realitate, am luat o porție de pizza la un mic restaurant din Capri. M-am întors la Neapole.

După câteva zile am hotărât să vizitez Pompeiul. Orașul este atât de bine decopertat și conservat sub cenușa care l-a acoperit, încât te plimbi prin oraș ca într-unul actual, cu deosebirea că

nu este locuit. Poți vizita, fără ghid, casele, grădinile, prăvăliile diverse, străzile. Locuințele, dacă ar avea acoperișuri ar fi bune de locuit, pereții sunt pictați, patio-urile sunt cu băncile, havuzurile și peristilul intacte. Unele case au la porți, în altorelief, simbolurile caselor, inclusiv simbolul falic la casele cu stăpân care corespunde normei orașului.

Străzile pietruite cu dreptunghiuri mari din piatră au în lungul lor două șanțuri paralele, care sunt urmele lăsate în decursul timpului de roțile quadricelor. Se deduce o circulație intensă în Pompei. Brutăriile, măcelăriile, prăvăliile și lupanarul se prezintă așa cum au fost surprinse de erupția vulcanului.

După ce parcurg aproape toate străzile orașului mă îndrept spre ieșire, unde este amenajat un muzeu cu alte amănunte despre Pompei. În curtea muzeului este corpul pietrificat al unui câine surprins dormind. Este singurul cadavru; cadavrele oamenilor și ale animalelor au fost evacuate odată cu cenușa, la decopertarea orașului.

În muzeu s-a adunat aproape toată lumea care circula prin oraș. O văd pe prințesa indiană de pe vaporul de Capri. Îmi adresează un mersi discret. Prințul părea interesat de explicațiile ghidului și a evitat întâlnirea. Discreție și politețe?

De la Pompei, am plecat la Herculanaeum. Acest oraș a fost acoperit de lavă la aceeași erupție a Vezuviului. Din această cauză nu s-a decopertat cu

ușurință ca Pompeiul acoperit cu cenușă, ci prin excavări arheologice. Te impresionează evenimentul, în rest orașul nu are decât fundații și parțial pereți. Lava solidificată este ca o stâncă, în care a trebuit să se excaveze ca să se descopere orașul.

Mă întorc la Neapole și, a doua zi, este plecarea spre țară prin Milano și Zürich.

2. Efes

În alt colț al Mediteranei, la Marea Egee, este orașul antic grec Efes.

Câteva repere istorice

Migrația egeenilor în Ionia a avut loc în anul 1007 î.e.n. Înainte de această migrație Anatolia de vest era locuită de populațiile locale Pelasgi și Carieni. În nord, Troia a fost populată de Doriene, iar, în centru, Ionienii au fondat orașele Priene, Milet, Teos, Chios, Clazomene, Mius, Samos, Focea, Lebedos, Efes, Colofon și Eritrea. Miletul, Mius și Priene erau în Caria. Efesul, Colofon, Lebedos, Teos, Focea și Clazomene erau în Lidia. Cetățile ioniene erau conduse de regi, apoi oligarhi. Cea mai importantă zeiță din Ionia era Artemis, precum era Atena la greci. Alfabetul din Milet a fost adoptat de atenieni ca alfabet oficial, în anul 400 î.e.n. În arhitectură, s-a dezvoltat stilul ionic, modelul cel mai reușit fiind templul artemis din Efes, din care astăzi nu a mai rămas decât un stâlp. Scăpat de distrugerile provocate de perși orașelor ioniene, Efes-ul a fost cucerit de Alexandru cel Mare, iar în anul 129 î.e.n. este încorporat de Imperiul Roman. Clădirile impozante pe care le admirăm în zilele noastre au fost construite pe timpul împăratului Augustus. Efes-ul

era în acea perioadă cel mai important centru politic și intelectual al Ioniei, având o școală de filozofie ca aceea din Atena. În Efes, au locuit evanghelistul Ioan, care a venit împreună cu Fecioara Maria; deasemenea și Sf. Paul a locuit în Efes. În anul 269 Efes-ul a fost devastat de goți. Mai târziu a fost devastat și de arabi. În evul mediu Efes-ul nu mai era port. Râul Meandru a format o deltă, care s-a colmatat cu aluviunile aduse din interiorul podișului Anatoliei de vest.

Efes-ul astăzi

Efesul decopertat, așa cum se vede astăzi, este Efes-ul helenistic și roman. Orașul arată astăzi aproximativ ca în acele vremuri, cu casele, străzile, teatrele, templele în picioare fără planșee și acoperișuri. Mergând pe cele două străzi principale, una pavată cu pătrate mari de piatră, cealaltă cu marmură, treci pe lângă gimnazii, teatre, statui, temple, atelierele meșteșugarilor, prăvălii, vespasiană. Aceasta este podită cu mozaic, are pereții de marmură, în centrul încăperii are un havuz al cărui murmur era destinat să acopere zgomotul de vespasiană. Urina era colectată pentru extragerea acidului uric, necesar tăbăcirii pieilor de animale.

Clădirea cea mai cunoscută din Efes este Biblioteca lui Celsus Ptolomeu și era destinată să adăpostească Biblioteca din Alexandria.

Pe strada pavată cu marmură se află poarta leilor lui Hercule, doi stâlpi de marmură cu cariatide și traversă superioară. Există legenda că dacă atingi concomitent ambii stâlpi cu mâinile întinse orizontal, ți se îndeplinesc dorințele. Toți vizitatorii fără excepție, și-au testat posibilitatea succesului. M-am întrebat dacă această legendă este perpetuată din antichitate?

Cutreerând prin Efes-ul de astăzi, te aștepti să apară negustorii, filozofii, oratorii și alți efeseni, atât de real este orașul. Realizezi că, lăsând tehnica de o parte, starea de spirit, preocupările, angoasele, bucuriile și temerile, grija zilei de mâine, gândul la adversarii cetății erau aceleași la efeseni ca la oamenii obișnuiți ai zilelor noastre.

Circulând prin Efes, ai impresia că ești acasă, în orașul tău de provincie, unde toți se cunosc și unde există o siguranță a existenței, unde preocupările zilnice nu-ți lasă timp de idei disperate. Cum vor fi orașele noastre peste 2000 de ani?

3. Ugarit – Siria

În apropierea orașului Latakya, pe drumul spre Antiochia la kilometrul 5,7 se desparte un drum care duce după 3,5 km în localitatea Ras Shamra.

Aici, la marginea comunei este un teren improvizat de fotbal, pe care evoluează cu pasiune copii satului.

La câțiva metri distanță pe un platou de cca 10 m înălțime se află ruinele celei mai vechi civilizații din lume.

Platoul este artificial, în sensul că s-a format din prăbușirea și suprapunerea straturilor de ruine ale diferitelor epoci ale civilizației ugaritice.

În prezent este excavat cam un sfert din orașul secolelor XIV și XIII înaintea erei noastre.

Straturile interioare nu sunt cunoscute decât prin câteva săpături și sondaje care pot fi văzute în diferite puncte. Descoperirea cetății Ugarit a fost făcută în 1928 de un țaran care își ara lotul de pământ pe platou. La un moment dat plugul a scos câteva pietre sub care se afla o boltă. În interiorul incintei o cantitate de oale de pământ. Arunțând autoritățile, acestea au apelat la Academia de Inscripții de la Paris, care a decis explorarea locului, numindu-l pe Claude Schaeffer conducătorul lucrărilor.

Vizităm actualul șantier arheologic, ghidul a expus istoricul cetății din care redăm pe scurt: „În mileniu al VII-lea î.e.n., triburi nomade s-au statornicit în aceste locuri. Sunt foarte puține cunoștințe despre acești primi locuitori. Se știe că foloseau obiecte din obsidian. Există 2 statuete din acest material și din acea epocă. Ele reprezintă idolii feminini ai fertilității. În mileniul V și IV populația din Ugarit folosea ceramica pictată, uneori policromă, cu desene geometrice elegante. După o perioadă de declin, de durată, în aceste locuri s-a așezat o populație nouă din Mesopotamia meridională. Ceramica aceasta este similară cu ceramica de la El Ubeid de lângă Ur. Urmează o migrație a unei populații din Anatolia care a creat o ceramică de tipul Khirbed el Kerac, de culoare roșie sau neagră și arsă până la obținerea unui luciu avansat, foarte plăcut la atingere.

Sosirea Canaanienilor se poate atribui celei de a doua jumătăți a mileniului III î.e.n.

Se stabilesc relații amicale cu Egiptul și cu lumea egeeană.

În secolul XVIII î.e.n. apare menționat numele de Ugarit pe un text descoperit la Mari, făcându-se mențiune de regi ai Ugaritului ca Niqmadou și Vagaroum.

În prima jumătate a secolului XV î.e.n. Ugaritul este cucerit de faraonul Tutmes III. Regele Ugaritului Ammistamrou devine vasalul Egiptului.

Odată cu domnia fiului său Niqmadou II (1360-1330) istoria Ugaritului este mai bine cunoscută întrucât din această perioadă datează tăblițele scrise în alfabetul cuneiform din Ugarit. Aceste tăblițe abundă în date despre obiceiurile, instituțiile și cultura timpului.

Ugaritul era un important centru portuar și comercial cu Egiptul, Anatolia și lumea egeeană.

Majoritatea populației erau canaanieni și vorbeau o limbă apropiată de arabă. Regele locuia într-un palat luxos. Perioada se caracterizează printr-o intensă activitate diplomatică menită să salveze independența regatului, așezat între doi giganți: regatul hitit în nord și Egiptul în sud.

Niqmadou era căsătorit cu fiica faraonului Ammophis IV și a reginei Nefertiti. Urmașii lui Niqmadou se apropie de hitiți, în special în timpul domniei lui Niqmepa (1324-1274). Influența hitiților asupra Ugaritului se exercită prin intermediul curții din Karkemish, vasal hitiților.

Lui Niqmada îi urmează fiul său minor Ammistamrou II, regentă fiind soția sa Akhatmilkou (1274-1240). Pe doi din frați, care au conspirat contra sa, i-a executat în Cipru.

Ultimul rege al Ugaritului a fost Hammourabi, în timpul căruia Ugaritul a fost distrus de popoarele mării (1200 î.e.n.).

Mult mai târziu (sec. V și IV î.e.n.) pe platoul care acoperea minele Ugaritului s-au instalat pescari

greci, care pescuiau în golful cunoscut cu numele de „Leukos Lemen“.

Excavațiile existente dau o idee destul de precisă despre Ugaritul secolelor XIV și XIII î.e.n. Obiectele găsite sunt numeroase în muzeele din Damasc, Alep și Luvru. Sunt obiecte din fildeș, aur, bronz, alabastru și multe tăblițe scrise pe ceramică.

În perioada contemporană Ugaritului, în Orientul Mijlociu, existau două tipuri de scrieri: hieroglifică și cuneiformă. Ambele tipuri aveau sute de semne care reprezentau cuvinte întregi (noțiuni) sau silabe. Pentru prima dată în Ugarit se foloseau numai 30 de semne cuneiforme, fiecare reprezentând o literă. Este primul scris alfabetic din lume. Acest alfabet este la originea alfabetului fenician, grec și ale celor moderne. (Anexa 2).

Descifrarea acestui alfabet s-a făcut de H. Bauer, Gh. Virolleand și E. Dhorme. Aceste sunt scrise într-o limbă semită, cu oarecare apropiere de limba arabă, cu care are comune cca 700 de cuvinte. Această limbă a fost numită limba Ugaritică. Majoritatea populației vorbea această limbă. Se mai vorbea, așa cum reiese din textele scrise cu același alfabet ugaric, limba accadiană sau babiloniană care era limba internațională a Orientului antic. S-au mai găsit texte scrise în hurită, cipro-minoică, hitită și sumeriană.

De asemenea în Ugarit s-au găsit texte în limbile egipteană și hitită, redată în scriere hieroglifică.

În prezent, sunt decopertate și se vizitează ruinele palatului mare, ale palatului mic, fortăreața, acropola, încăperile arhivărelor și ale bibliotecilor, precum și arcalul rezidențial. Un spațiu mare este ocupat de ruinele templului dedicat zeului Baal.

La plecare din Ras Shamra cumpărăm tăblițe de lut cu scriere cuneiformă în limba ugaritică, copii executate în număr mare pentru satisfacerea turiștilor.

Părăsim trecutul și ne cufundăm în prezent, consumând o cantitate mare de sucuri excelente și mai ales naturale.

Ne întoarcem la Latakya. Seara, orașul puternic luminat, cunoaște o agitație deosebită, conferită și de prezența numeroșilor străini, sosiți în special cu vasele ancorate în port. Comerțul cu bijuterii este foarte prosper.

Străzile centrale, comerciale sunt în posesia negustorilor cu tarabe, insistenți și inventivi în reclama produselor lor.

4. Aman – Petra

În sfârșit, ajungem la Aman, oraș așezat pe șapte coline abrupte.

Când circuli pe o stradă vezi mereu altele paralele, la fel de aglomerate, dar situate cu 50 metri mai sus, casele fiind așezate între ele în cele mai variate și ciudate compoziții. Centrul este mai oriental.

Orașul nu are aspectul cu totul european al Damascului; este o poartă spre orașele Arabiei Saudite.

Bulevardul central cu spațiu verde pe mijloc, plantat cu palmieri, este aglomerat cu magazine frumoase, bănci, agenții de voiaj și de turism.

Mărfuri de calitate superioară importate din multe țări ale lumii, au prețuri inaccesibile omului de rând. Pentru aceștia există bazarul cu varietatea sa de mărfuri și de prețuri. Pe colina cea mai înaltă Djebel Ashrafieh domină maiestuos moscheea bicoloră. Pe bulevardul central (strada regele Telal), alături de costumele europene, nenumărate djalabe (halate) și kefie (o basma prinsă cu un cerc pe cap).

În centrul orașului domină hemiciclul teatrului roman construit în secolul II al erei noastre.

Este întreținut perfect și aici se dau spectacole la care pot participa 6000 de spectatori.

Flanând prin oraș ajungi la bulevardul cu intersecții circulare Circle 1, Circle 2, Circle 3. Ce surpriză, ca în basmele cu 1001 de nopți. Nici urmă de orașul oriental în vale.

Mulțime de vile ultraelegante, într-o atmosferă rarefiată de lux, de dulce farniente. Magazine luxoase cu cele mai năstrușnice lucruri inutile: aparat de imitat cântecul canarilor, aparat de amestecat cărțile pentru canastă, aparat pentru imprimat fotografii pe tricouri, etc.

De pe acest bulevard, așezat pe coama unei coline se văd alte asemenea cartiere. Le vizităm cu mașina, ținând seama de distanțele lungi. Surpriza continuă: cluburi, hoteluri elegante, terenuri de tenis, eleganță, lux și prețuri exorbitante. Turul de informare asupra Amanului s-a terminat.

În Iordania există și o numeroasă populație creștină, apreciind cel puțin numărul bisericilor din Zarqa și Aman. La Madaba, pe muntele Moab, locuit în timpurile biblice de moabiți, se găsește o biserică din secolul VI cu un mozaic, care reproduce într-o manieră naivă, planul orașului din acele timpuri.

Autostrada deșertului pleacă din Aman spre Sud, spre golful Akaba pe o distanță de 400 km. Parcurge țara beduinilor. Automobilele cu o circulație destul de intensă se intersectează cu caravanele de cămile. Acestea mai constituie încă modul de deplasare privilegiat al celor 70000 de beduini

(oamenii deșertului), care nomadizează între Jafr și Wadi Sirhan. Poliția deșertului veghează asupra deplasărilor în deșert.

Patru din cele mai mari triburi de beduini (Huwaytat, Beni-Sakhr, Al el Jabal și Sirhan) posedă peste 20000 de cămile.

Cinstea beduinilor este ireproșabilă. Un obiect lăsat într-un loc din deșert va rămâne acolo până la întoarcerea proprietarului său.

La marginea deșertului, la Wadi Rum se cultivă grâu după tehnici specifice studiate în stațiuni agricole experimentale.

Cortul beduinului, din lână de capră, este jos, lung și bine ancorat pentru a rezista furtunilor. În interior este bine amenajat.

Pe șoseaua deșertului ne îndreptăm spre Sud. În apropierea orașului Ma'an ne angajăm pe o șosea asfaltată în direcția munților. După o călătorie de aproape o oră ajungem la Wadi Mousa, un târg așezat la intrarea Siq-ului, celebrul defileu, în pereții căruia s-a construit orașul Petra. Orașul fosilă, colecție de palate și de morminte sculptate în piatra pereților. Petra este unică în felul ei.

Capitala Nabateenilor, apoi a romanilor și bizantinilor, Petra a fost dată uitării ca să fie redescoperită în 1812 de exploratorul elvețian Burkhart.

Defileul, pe o lungime de câțiva km, având uneori o lățime de numai 2 metri, se parcurge pe cai.

La intrare în defileu un hotel modern și o agenție turistică, semne ale civilizației moderne, marchează și sfârșitul asfaltului. Se pătrunde în trecut, se avansează în secolele scurse pentru a descoperi cu uimire pe pereții defileului sculptate în altorelief fațade impunătoare de cavouri, palate, mănăstire. Prima încântare îți este oferită de fațada roză, aproape intactă, cu frontoane clasice, etajate, a palatului Trezoreriei, care adăpostea camerele funerare ale regilor Petrei. La intrare în defileu valea, aridă de altfel, este plină de oleandri, cu frunze mari și frumoase și cu flori albe și roz.

Cavoul palatual are cel mai lung fronton sculptat din Petra. În apropierea sa, este amfiteatrul roman, construit în anul 106 al erei noastre, după cucerirea capitalei Nabateenilor de către romani și conservat astăzi aproape intact. Fericită coincidență pentru vizitatorii români, a căror act de naștere ca popor s-a semnat în același an 106 al erei noastre.

În tot lungul defileului, pe peretele din stânga se văd urmele apeductului săpat în stâncă. Orașul Petra era alimentat cu apă adusă din Wadi-Musa.

Gresia cavernelor interioare are nuanțe violete, roze, albastru și ocru.

Toate aceste culori se întrepătrund, se moarează desenând misterioase picturi abstracte. Localnicii exploatează aceste pietre frumoase și se îndeletnicesc cu fabricarea artizanală a colierelor de o rară frumusețe și delicatețe.

Arcele de triumf romane punctează și astăzi, peste veacuri, calea triumfală de-a lungul defileului din Petra. Astăzi drumul este presărat cu pietre de râu și drumul pe jos este mai dificil.

Călătoria se face pe cai pe care îi închiriază localnicii la intrarea în defileu. Este posibil ca acesta să fie motivul pentru care nu se asfaltează aleea din defileu.

Familii de păstori locuiesc temporar în cavernele în care au locuit strămoșii lor de două mii de ani. Pe faleza munților care bordează defileul Petra se găsesc ruinele altarelor nabateenilor. Sacrificiile de animale și de oameni se făceau pe aceste altare în cinstea zeiței Dushara, principala divinitate a nabateenilor. Numele amintește de zeița Ashtarte a fenicienilor contemporani cu nabateeni.

5. Cartagina

Am ajuns, mai apoi, la Cartagina. Cartagina punică (feniciană) a fost distrusă de romani, terenul a fost arat și presărat cu sare, pentru a nu mai fi fertil niciodată.

Pe acest teren s-a construit Cartagina romană. A fost distrusă și aceasta de vandali, dar au rămas ruinele impresionante ale termelor lui Antonin. Un parc natural de 545 ha exclude orice posibilitate sau încercare de a se construi ceva pe terenul fostului oraș roman Cartagina. Alături de acest parc, este palatul președintelui Republicii Tunisia, foarte bine păzit.

Ruinile termelor impresionează și astăzi prin dimensiunile acestora. Astfel singura coloană rămasă, din cele 12, care susțineau plafonul termelor, are un capitel care cântărește 4 tone.

În jurul parcului sunt decopertate locuințe romane, un drum pietruit în bună stare, apoi sate creștine și biserici din primele secole ale erei noastre.

De la Cartagina ne îndreptăm spre localitatea Sidi Bou Said, din apropiere, așezată tot pe malul Mării Mediterane.

Sidi Bou Said este locul preferat al scriitorilor, poezilor, artiștilor și al mulțimii de turiști.

6. Cnossos (în insula Creta)

La 6 km de Heraclion, am vizitat ruinele impunătoare ale palatelor din Cnossos, într-un peisaj de măslini și chiparoși. Cnossos – capitala regatului minoic – era și stăpânul suprem al mării. Ruinele Cnossosului au fost descoperite în anul 1900 de către arheologul englez Evans. Palatul regal cu mai multe etaje cu o suprafață de 22000 mp era în centrul orașului, care mai cuprindea locuințele demnitarilor și ale preoților. Arhitectura palatului este complexă, camerele și scările grandioase, băile dotate cu un sistem ingenios de drenaje, totul suscitând admirația vizitatorului de astăzi. Sala tronului conține fresce cu motive florale și cu basorelieful minotaurului alături de tron; o altă frescă reprezintă pe Prințul cu crini, în altă încăpere – o frescă restaurată reprezintă cele „trei parizience“.

Tot orașul este înconjurat de un zid; în interiorul orașului este și un cimitir antic. Ne întoarcem la Heraclion și continuăm vizitarea orașului. Numeroase hoteluri, magazine, taverna, oamenii fără griji stând la o ceașcă de cafea și discutând despre orice, te fac să crezi că aici este o vacanță perpetuă. Gluma preferată a grecilor: „Suntem singurii care posedăm arta de a bea o cafea timp de 4 ore“.

Părăsim Creta cu acelaș regret ca și Rhodosul și promițându-ne să revenim. Dar cine știe cum, când? Ne îndreptăm spre vaporul ancorat la cheiul portului. Trecem pe lângă bastioane venețiene, astăzi pustii, martori ai unei istorii frământate.

7. Hystria

Cel mai vechi oraș pe teritoriul României, fondat în sec. VII a.Ch. de grecii din Milet, stăpânit de romani și distrus în 248 de către goți, orașul dispare în urma invaziei avarilor circa 6 d. Ch.

Decopertat de marele savant român Vasile Pârvan, devine terenul școală al arheologiei românești.

Pentru a cunoaște cum se încălzeau locuințele pe timpul romanilor și cum arătau băile, vă recomand să-l vizitați.

Pe drumul Constanța – Tulcea, la Țariverde se face derivația pe dreapta, spre stațiunea Nuntași și de aici la Hystria, pe malul lacului Sinoe (pe vremea înființării orașului Hystria acesta era așezat pe malul Mării Negre).

CUPRINS

Introducere	5
Partea 1. Cercetare și publicare cărți	7
1. Aprecieri asupra activității mele de cercetare și publicare de cărți	7
2. Recenzii și scrisori cu recenzii	62
3. Semnalări privind apariția cărților	119
4. Corespondență	149
5. Vizite	156
Partea 2. Prin câteva orașe antice	160
1. Capri – Pompei – Herculaneum	160
2. Efes	164
3. Ugarit – Siria	167
4. Aman – Petra	172
5. Cartagina	177
6. Cnossos	178
7. Hystria	180

Dr. ing. ANATOL MĂCRIȘ, doctor în management al Universității Politehnice din București, s-a născut în comuna Beșalma, județul Cahul în anul 1924. A fost director general al Trustului Energomontaj București, profesor asociat la Universitatea Politehnică din București, în prezent secretar general al Asociației de Istorie Comparativă a Instituțiilor și Dreptului. A fost decorat cu „Meritul Științific” cu prilejul centenarului Academiei Române și cu „Steaua de Aur Jugoslavă” pentru contribuția sa la realizarea hidrocentralei electrice Porțile de Fier I. Anatol Măcriș este autor al unor tratate de management în perioada de până la 1989, iar după acesată dată și a unor cărți de istorie („Segmente și Fragmente de istorie”, „Et in Cumania Ego”, „Găgăuzii”, „Găgăuzii din Basarabia în trecut și prezent”, „Escale în timp”, „De la Nistru până la Tisa și ceva mai departe”, „File din istoria mai veche și mai nouă a României”, „Trăind cu gândul a doua oară”) și călătorii, schițe.

ISBN 978-606-8006-07-9

9 786068 006079

www.bucurestianica.ro